

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน
กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางสาวกิ่งทิพย์ พุดมแก้ว

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-0489-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, ATTITUDE TOWARD TEACHERSHIP ,
INTERNAL LOCUS OF CONTROL AND ROLE PERFORMANCE OF
NURSING INSTRUCTORS , NURSING COLLEGES UNDER THE
JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Miss Kingtip Putkaew

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Education

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-0489-1

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์

กึ่งทิพย์ พุดแก้ว : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.

(RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, ATTITUDE TOWARD TEACHERSHIP , INTERNAL LOCUS OF CONTROL AND ROLE PERFORMANCE OF NURSING INSTRUCTORS ,NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH)

อ. ที่ปรึกษา : รศ.พต.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชูณหปราวณ ,150 หน้า. ISBN 974-17-0489-1.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 287 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถามทัศนคติต่อการเป็นครู แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตน และแบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .85 , .89 และ .95 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยวิธีการเพิ่มตัวแปรแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า อาจารย์พยาบาลปฏิบัติบทบาทด้านการเรียนการสอนและด้านกิจการ นักศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านการวิจัย ด้านการทบทวนงานศิลปวัฒนธรรม ด้านบริการวิชาการและด้านบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองอยู่ในระดับน้อย

2. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้แก่ ทักษะต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตนและประสพการณ์การทำงาน โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 28.1 ($R^2 = .281$)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานมีดังนี้

$$\hat{Z} \text{ การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์} = .314 * Z \text{ ทักษะต่อการเป็นครู} + .252 * Z \text{ ความเชื่ออำนาจภายในตน} + .139 * Z \text{ ประสพ}$$

การณ์การทำงาน

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2545

4377554536 : MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD: ATTITUDE TOWARD TEACHERSHIP / INTERNAL LOCUS OF CONTROL / ROLE PERFORMANCE OF NURSING INSTRUCTORS

KINGTIP PUTKAEW : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS , ATTITUDE TOWARD TEACHERSHIP, INTERNAL LOCUS OF CONTROL AND ROLE PERFORMANCE OF NURSING INSTRUCTORS , NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. POLICE MAJOR PAUNGPHEN CHOONHAPRAN,Ph.D., 150 pp. ISBN 974 -17-0489-1.

The purposes of this research were to study the relationships between personal factors, attitude toward teachership, internal locus of control and role performance of nursing instructors, nursing colleges under the jurisdiction of the Ministry of Public Health and to search for factors that could be able to predict role performance of nursing instructors. The samples consisted of 287 nursing instructors selected by stratified sampling technique. Research instruments were attitude toward teachership , internal locus of control and role performance of nursing instructors questionnaires. These instruments had been tested for content validity, the reliability of the instruments were .85 , .89 and .95 respectively. Statistical method used for data analysis included mean , standard deviation , Pearson product moment correlation and multiple regression.

The major findings were as follows :

1. The role performance of nursing instructors were at the moderate level. When analysed in subset, teaching role and student activity role were at the high level , researcher,cultural reservation, academic services and administrative role were at the moderate level.The financial reliance activity role was at the low level.

2. Factors that could be able to predict role performance of nursing instructors were attitude toward teachership,internal locus of control and work experience,which accounted for 28.1% of the variances.

The standard equation was as follow ;

$$\hat{Z}_{PERFORM} = .314 * Z_{ATT TEACH} + .252 * Z_{INT LOC} + .139 * Z_{WORK EXP}$$

Field of study Nursing Education Student's signature.....

Academic year 2002 Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมพราน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งกระตุ้นและให้กำลังใจมาตลอด ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้าง ในความกรุณาของท่านเป็นที่สุดและขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ ประธานและ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความ ถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่กรุณาอนุมัติให้ ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 13 แห่งที่ กรุณาอนุมัติให้เก็บข้อมูลวิจัย และที่สำคัญขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

และสุดท้าย ขอขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ และคุณ จตุพร ผาสุขถ้อยที่ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจมาโดยตลอด และขอบคุณเพื่อนๆและพี่ๆร่วมคณะที่ให้ความห่วงใยและเป็นกำลังใจ เสมอมา

กิ่งทิพย์ พุดแก้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	13
2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	14
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการวิจัย.....	97
อภิปรายผลการวิจัย.....	99
ข้อเสนอแนะ.....	107

รายการอ้างอิง.....	108
ภาคผนวก.....	123
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	124
ภาคผนวก ข. หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือขอทดลองใช้เครื่องมือ และหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล.....	126
ภาคผนวก ค. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	130
ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	135
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	150

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	ลำดับขั้นพัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน ด้านการประสบความสำเร็จและความล้มเหลว..... 61
2	จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค.....74
3	ผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยพยาบาล จำแนกในแต่ละภาค.....76
4	ผลการหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนและหลังเก็บรวบรวม ข้อมูล.....83
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา.....87
6	คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม ร้อยละของคะแนนเต็ม ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโด่งของตัวแปรต้นและ ตัวแปรตาม.....88
7	คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม ร้อยละของคะแนนเต็ม ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโด่งของตัวแปรตาม แยกเป็นรายด้าน.....90
8	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ที่สนใจต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในรูป Correlation Matrix.....91
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนน มาตรฐาน (Beta) ทดสอบนัยสำคัญของคะแนนมาตรฐานของตัวพยากรณ์ ทั้งหมดกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง สาธารณสุข ด้วยวิธี Enter.....92
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่ สมการถดถอย สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และการทดสอบความมีนัยสำคัญ ของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์การปฏิบัติ บทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยวิธี Stepwise.....93

- 11 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบนัยสำคัญของคะแนนมาตรฐานของตัวพยากรณ์ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอยกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....95

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ (ต่อ)

ฎ

หน้า

1	ความคาดหวังในผลของพฤติกรรม.....	59
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	71

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบสุขภาพที่สำคัญคือ กำลังคนด้านสุขภาพ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านๆ มา ได้มีการเร่งขยายโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ ให้มีสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ทำให้ความต้องการเพิ่มกำลังคนด้านสุขภาพในสาขาต่างๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544) กระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างมากมาย เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ รัฐบาลขาดแคลนงบประมาณ เกิดภาวะคนว่างงานเพิ่มมากขึ้น ความเสื่อมโทรมทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นมาก คุณภาพทางสุขภาพของคนในสังคมลดลง ดังนั้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 คาดว่าภารกิจทำให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนจะต้องเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสภาพความเจ็บป่วยของประชาชนที่มีแนวโน้มเป็น โรคเรื้อรังสูงขึ้น โรคที่เกิดขึ้นใหม่ และโรคติดต่อที่เคยควบคุมได้แล้ว ก็กลายเป็นปัญหาใหม่ที่สำคัญ รวมทั้งโรคที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่ไม่ถูกต้องและปัญหาด้านสุขภาพจิตก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวมาคาดได้ว่า จะมีความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพมากขึ้น

ถึงแม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลและองค์กรท้องถิ่นจะได้เตรียมความพร้อมของประชาชน และชุมชนให้ช่วยเหลือดูแลตนเองมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ก็ยังเป็นปัญหาทางสุขภาพเนื่องจากกรอบของงานที่ต้องครอบคลุมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ ต้องใช้องค์ความรู้ทางวิชาการที่เหมาะสม และบุคลากรด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ เพื่อสุขภาพที่ดีวันหน้าของประชาชน จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และการปรับระบบการบริหารภาครัฐ มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในขณะที่ยังมีความจำเป็นต้องกำลังคนด้านสุขภาพมากขึ้นเพื่อพัฒนาระบบสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขจึงต้องปรับบทบาทภารกิจด้านการผลิตกำลังคน โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ เฉพาะสาขาที่จำเป็นให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการแก้ไขปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะในภาคชนบท ทั้งด้านจำนวน คุณภาพ การกระจายของบุคลากรอย่างเหมาะสม โดยเน้นคุณภาพของบุคลากร กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีศักยภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เป็นคนดี มีความรู้ มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีวิจรรณญาณ มีคุณธรรม และมีจิตสำนึก ในการทำงานเพื่อผู้อื่น มีทักษะการสื่อสารและสามารถ

ทำงานกับบุคคล ชุมชน ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการดูแลสุขภาพอนามัยแก่ ประชาชน พยาบาลวิชาชีพ เป็นบุคลากรด้านสุขภาพกลุ่มหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 9 คาดว่าจะผลิต 1500 คน/ปี (กลุ่มแผนพัฒนาสาธารณสุข สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. www.moph.go.th)

การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ทำให้ความต้องการการดูแลสุขภาพของประชาชน เปลี่ยนไป ประชาชนมีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาความเท่าเทียมกันในการรับบริการ เป็นผลให้ความต้องการการดูแลเพื่อส่งเสริมสุขภาพในภาวะปกติ รวมทั้ง ความต้องการการบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ความคาดหวังของสังคม ดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของพยาบาล

วิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ให้บริการทางสุขภาพแก่ประชาชนในสังคมบนพื้นฐานของ หลักวิชาการที่เป็นองค์ความรู้ในสาขาการพยาบาล ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องผ่านกระบวนการ การศึกษาเพื่อถ่ายทอดความรู้และทักษะที่สำคัญสำหรับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลตาม มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง สาธารณสุขเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งการที่จะผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพได้นั้น จำเป็นจะต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนนับว่าเป็นองค์ ประกอบที่มีบทบาทสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ วิจิตร ศรีสอาน (2524) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นของคู่กัน เมื่อกล่าวถึงด้านการเรียนก็จะเน้นที่นักศึกษาว่าเรียนอย่างไร จึงจะ เรียนได้ดีที่สุด ส่วนด้านการสอนก็จะเน้นที่ตัวอาจารย์หรือครูผู้สอนและวิธีสอน

การศึกษาระดับอุดมศึกษา อาจารย์ควรจะมีบทบาทสำคัญในการวางแผนจัดกระบวนการ การเรียนการสอนให้มีความลึกซึ้งทางวิชาการ และถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่ทำให้ศิษย์มีความรู้ ทางวิชาการดี และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าพูด กล้าอภิปราย และแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม อาจารย์ที่พึงประสงค์ คืออาจารย์ที่แสวงหาความรู้ใหม่ๆ และรู้จักถ่ายทอดความรู้ (เขาวดี วิบูลย์ศรี และคณะ , 2525)

อาจารย์ในสถาบันการศึกษาพยาบาล นอกจากจะมีบทบาทด้านการสอนแล้ว ยังถูก คาดหวังว่าจะต้องมีความชำนาญในการให้การพยาบาลในคลินิกในฐานะที่เป็นพยาบาลด้วยเช่นกัน (Mobily 1991 อ้างใน กล้วย เหลือบรรจง , 2538) ระดับความคาดหวังจากผู้ปฏิบัติงานรอบข้าง ทั้งผู้ที่อยู่ในวิชาชีพเดียวกันและวิชาชีพข้างเคียงเช่น แพทย์ อาจมีมากกว่าระดับความสามารถที่มีอยู่ สิ่งเหล่านี้อาจทำให้อาจารย์เกิดความเครียดในบทบาท และเมื่อเกิดขึ้นเป็นเวลานานๆ ย่อมทำให้เกิดความเหนื่อยหน่ายได้ง่าย อีกประการหนึ่งวิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับ ความทุกข์ทรมาน ความเศร้าใจ และความตายของผู้ป่วย เป็นงานที่ไม่มีรางวัล หรือค่าตอบแทน ทางใจที่เห็นได้ชัดเจน (Thingley, 1984 อ้างใน อารีย์ สุขก้องวาริ , 2539) และในประเทศไทยมี

พยาบาลเพียงไม่กี่คนที่มีโอกาสเป็นหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ผู้อำนวยการวิทยาลัย หรือคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

และเป็นที่น่าทึ่งกันว่า เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้รัฐบาลต้องมีการปฏิรูประบบราชการใหม่โดยให้หน่วยงานของรัฐได้บริหารจัดการระบบการเงินซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐส่วนหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงสถานภาพจาก “ข้าราชการ” เป็น “พนักงานของรัฐ” การลดอัตราค่าจ้างคนลง สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในงาน ซึ่งอาจส่งผลให้อาจารย์ตั้งใจทำงานลดลง มีทัศนคติต่อวิชาชีพในทางลบ จนในที่สุดอาจเกิดความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและโยกย้ายงานได้ (Drammer, 1978 ; Pins and Kafry ,1978 ; Yec , 1981) และที่สำคัญอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลได้

จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์พยาบาลนั้นมีมาก ดังนั้นในการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาลจึงมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ ความขาดแคลนอาจารย์พยาบาล คุณวุฒิของอาจารย์พยาบาลไม่ได้สัดส่วนกับเกณฑ์มาตรฐาน ความก้าวหน้าทางวิชาการของอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขไม่ทัดเทียมกับอาจารย์ในระดับเดียวกันในสังกัดอื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกอาจารย์ เสริมสร้างและพัฒนาการปฏิบัติของอาจารย์พยาบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาล ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ อายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน และตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบของอาจารย์พยาบาลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ถือว่าตอบตามความเป็นจริงทุกประการ

แนวเหตุผลและสมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคุณลักษณะที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ปัจจัยมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล และจะส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป สอดคล้องกับความเห็นของไซแสง ชวศิริ (2528) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่แตกต่างของบุคคลเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคคลแตกต่างกัน โดยที่พันธุกรรมจะเป็นตัวกำหนดระดับความสามารถสูงสุดที่ได้รับมา หรือเรียกว่า “ระดับเพดาน” ของสติปัญญา ส่วนสิ่งแวดล้อมจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาความสามารถที่ได้รับมา เช่น การฝึกอบรม ประสบการณ์ เป็นต้น สวัสดิ์ สุคนธ์รังษี (2517) กล่าวว่า ตัวแปรที่มีส่วนทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างกัน ก็คือ คุณลักษณะของบุคคลนั่นเอง ซึ่งจะเป็นสาเหตุภายในที่ผลักดันให้แต่ละบุคคลแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานออกมา ปัจจัยเหล่านี้ เช่น ความถนัด (Aptitudes) ลักษณะของบุคลิกภาพ (Personality Characteristic) ลักษณะทางกายภาพ (Physical -characteristics) ความสนใจและแรงจูงใจ (Interest and Motivation) อายุ และเพศ (Age and sex) การศึกษา (Education) ประสบการณ์ (Experience) ความเชื่อ (Belief) และค่านิยม (Value) เป็นต้น

ความสามารถในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้านร่วมกัน ทำให้แสดงความสามารถเฉพาะตัว มีผลทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลแตกต่างกัน (สวัสดิ์ สุคนธ์รังษี , 2517 อ้างถึงใน ภัสรา จารุสุตินซ์ , 2542)

ดังนั้น อาจารย์พยาบาลที่มี อายุ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษาที่ต่างกันอาจปฏิบัติบทบาทของอาจารย์แตกต่างกัน

ทัศนคติต่อการเป็นครู

การประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับบุคคลโดยทั่วไป การที่บุคคลจะตัดสินใจประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จนั้น เป็นปัญหาที่สร้างความยุ่งยากใจให้แก่บุคคลมาก การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการตัดสินใจที่เป็นลำดับติดต่อกัน แต่ละขั้นของกระบวนการมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของอายุของแต่ละบุคคล ซึ่งกาลเวลาเหล่านี้จะไม่หวนย้อนกลับหลังไปอีก ดังนั้นเมื่อตัดสินใจแล้วจะกลับหลังไม่ได้ การเลือกเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่กาลข้างหน้าและจะจบลงด้วยการประนีประนอมระหว่างความสนใจ ความต้องการของตนเอง กับความเป็นจริงในโลก (Ginzberg ,1966)

อาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องมากอาชีพหนึ่ง เนื่องจากเป็นอาชีพที่เกี่ยวกับการประสิทธิประสาทวิชาหรือถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง ครูพยาบาลก็เช่นเดียวกัน จะแตกต่างกับครูทั่วไปตรงที่ ต้องเล่นบทบาทสองบทบาทคือ บทบาทพยาบาลและบทบาทครู (สุพิศ ประสพศิลป์ , 2542) การเป็นครูไม่จำกัดแต่ในด้านวิชาการเท่านั้น ยังครอบคลุมถึงการดำรงชีวิตด้านอื่นๆของศิษย์ด้วย ดังนั้นครูจึงได้ชื่อว่าเป็นพ่อแม่ที่สองของผู้เรียน(เสถียร โกเศศ , 2510 อ้างใน นवलจันทร์ ทิมวงศ์ , 2511)

ในสังคมปัจจุบัน ครูถูกวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ตามที่สังคมมอบหมาย ทำให้เด็กไม่มีความรู้ ความสามารถ และขาดศีลธรรมจรรยา เป็นผลให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นอย่างมาก ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปในทำนองนายจ้างกับลูกจ้าง มากกว่าที่จะเป็นครูกับศิษย์ ทำให้ความกตัญญูกตเวทิตะและการเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโสซึ่งเป็นคุณธรรมที่ดีของไทยที่มีมาแต่เดิมต้องเสื่อมคลายไป ดังนั้น สถาบันผลิตครูซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตคนออกไปทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานั้น จะต้องดำเนินการผลิตโดยคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณ ถ้าผลผลิตที่ได้ออกมาดีมีประสิทธิภาพสูง ก็จะเป็นผลทำให้เกิดผลผลิตที่ดีต่อไป

ในการผลิตคนออกไปเป็นครูนั้น ไม่ใช่จะส่งเสริมแต่ทางด้านความรู้และความสามารถในการสอนเท่านั้น จะต้องรวมถึงการปลูกฝังอบรมให้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูด้วย ทั้งนี้ เพราะทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครูเป็นอย่างมาก ถ้าครูผู้สอนมี

ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพของตน ก็จะทำให้งานการสอนเป็นสิ่งที่ง่ายขึ้น และเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ (พวงผกา ตัณฑพิลล, 2522) สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอาน (2514) ที่กล่าวว่า ถ้าครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพแล้ว ย่อมมีความภาคภูมิใจ มองการสอนเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ดี และมีความสุขในการเป็นครู และ ชม ภูมิภาค (2516) ที่กล่าวว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครู คือทัศนคติของครู ซึ่งการเตรียมบุคคลที่จะเป็นครูนั้น นอกเหนือจากการให้ความรู้สามัญและความรู้ทางวิชาชีพแล้ว การสร้างทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง คนมีความรู้แต่ขาดทัศนคติที่ดีต่อการสอน ย่อมจะเป็นครูที่ดีไม่ได้ ดังนั้นบุคคลที่จะประกอบอาชีพครู และได้ชื่อว่าเป็นครูที่มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของการผลิตครู ควรเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง

การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจในคุณลักษณะของวิชาชีพ และมีความมั่นคงทางใจ เนื่องจากเมื่อบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด จะทำให้บุคคลนั้นรับรู้ถึงความ และเข้าใจในสิ่งนั้นในสภาพแวดล้อมต่างๆอย่างมีความหมายสำหรับเขา

(ชีระพร อูวรรณโณ , 2533)

จะเห็นได้ว่าทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้บุคคลทำงานได้สำเร็จ แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ดีสักเพียงใด แต่ถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพนั้นๆ แล้วย่อมทำหน้าที่ของตนได้ไม่ดีเท่ากับบุคคลที่มีความสามารถเท่ากันแต่มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำนั้นๆ เนื่องจากทัศนคติสามารถเสริมสร้างหรือหักล้างแรงขับ (drive) แรงจูงใจ (motive) ในการปฏิบัติงานของบุคคลได้ (Hilgard , 1962)

ดังนั้นบุคคลที่จะเป็นอาจารย์พยาบาลที่ดีได้นั้นจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ เนื่องจากพฤติกรรมจะเปลี่ยนไปตามทัศนคติของครูผู้สอน (Sevensen , 1964 อ้างใน นวลจันทร์ ทิมวงศ์ , 2511) กล่าวคือถ้ามีทัศนคติที่ดีก็จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างภาคภูมิใจ มุ่งให้การสอนของตนสัมฤทธิ์ผล และจะรู้สึกมีความสุขกับการเป็นครู แต่ถ้ามีทัศนคติไม่ดีต่ออาชีพของตนก็อาจทำให้ไม่ตั้งใจสอน ต้องการประกอบอาชีพอื่นเมื่อมีโอกาส ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลที่จบออกไป

ความเชื่ออำนาจภายในตน

ความเชื่อ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่ฝังแน่นที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจมีเหตุผลหรือไม่มีก็ได้ ความเชื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใด ความเชื่อนั้นจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคคลประพฤติตามสิ่งที่ตนเชื่อ ซึ่งบางครั้งความเชื่อนั้นไม่อยู่บนพื้นฐานของความจริง (Rokeach , 1970) การที่บุคคลหลายๆคนประสบเหตุการณ์ในชีวิตเหมือนกัน แต่แสดงพฤติกรรมที่เผชิญต่อเหตุการณ์ดังกล่าวแตกต่างกัน

ทั้งนี้เนื่องจาก ความคิด ประสบการณ์ และความเชื่อของแต่ละบุคคลซึ่งมีอำนาจในการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในลักษณะที่ต่างกันออกไป ความเชื่อที่มีอิทธิพลเช่นนี้ เรียกว่า “ความเชื่ออำนาจในการควบคุม” (Locus of Control) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ (Rotter, 1995) คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน (internal locus of control) และความเชื่ออำนาจภายนอกตน (external locus of control)

ความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นว่าเป็นผลของการกระทำของตนเองและตนสามารถควบคุมได้ (Rotter, 1995) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม พยายามปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Warehime and Woodson (1971) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ พอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ตื่นตัว กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และ Bandura (1986) ที่กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง มั่นใจในความสามารถของตน นอกจากจะช่วยให้บุคคลไม่เกิดความกลัวล่วงหน้าแล้ว ยังทำให้บุคคลเกิดความเพียรพยายามกระทำกิจกรรมในสถานการณ์ที่ย่างยากซับซ้อนได้สำเร็จ

สำหรับอาจารย์พยาบาลก็เช่นเดียวกัน หากมีความเชื่ออำนาจภายในตน เห็นคุณค่าของความพยายามของตนเอง มีแรงจูงใจในการทำงานสูง กระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา มีความเชื่อมั่นในเหตุผล สามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆได้ ปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน นั่นก็คือ ผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคม

การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

วิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีความเจริญก้าวหน้า มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาด้วยดี ทั้งในด้านการศึกษาและด้านบริการพยาบาล คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางเศรษฐกิจและการยอมรับของสังคม การศึกษาพยาบาลก็มีลักษณะเดียวกับการศึกษาในสาขาวิชาชีพอื่น ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความต้องการของประชาชนในด้านสังคมและสุขภาพ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทำให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาพยาบาลจึงมุ่งเน้นถึงความสำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวทันต่อเหตุการณ์ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การศึกษาพยาบาลก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็คือ ต้องพยายามยกระดับมาตรฐานของอาจารย์พยาบาลให้มีคุณภาพสูงขึ้น (ปรารักษ์ทิพย์ โปธิศรี, 2526)

ภัทรฤดี สุพัฒน์โสภณ (2536) กล่าวว่า บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในหน่วยงานใดย่อมมีบทบาทตามประเภทของหน่วยงานนั้นๆ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาก็เช่นกัน ย่อมต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนไปตามภารกิจของสถาบัน ซึ่งในระดับอุดมศึกษาไทยนั้น เป็นที่ทราบและเข้าใจโดยทั่วไปแล้วว่า มหาวิทยาลัยมีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ 4 ด้านคือ การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับลีปนนท์ เกตุทัต (2517) กล่าวว่า หน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะกว้างๆ คือ การสอน การวิจัย การแต่งตำรา และงานเกี่ยวกับการพัฒนาอื่นๆ และบุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ (2520) ที่ กล่าวว่า อาจารย์ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่ผลิตบุคคลที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม ควรมีบทบาทต่างๆดังนี้ บทบาทด้านการสอน บทบาทด้านการศึกษาและวิจัย บทบาทด้านการให้บริการในรูปแบบต่างๆแก่สังคม บทบาทด้านกิจการนักศึกษา และบทบาทด้านการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ Brown and Thornton (1971) และ Lewis (1973) แต่บทบาทภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษานั้นเป็นสำคัญ (ไพฑูริย์ ปุณสุวรรณ , 2536)

วิทยาลัยพยาบาลจัดเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักศึกษาพยาบาล การดำเนินการกิจของสถาบันการศึกษาดังกล่าว ต้องอาศัยบุคลากรหลายกลุ่ม อาจารย์ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของวิทยาลัย ในเมื่อสถานภาพของการศึกษาพยาบาลมีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่ากับคณะวิชาอื่นๆในมหาวิทยาลัย อาจารย์พยาบาลจึงสมควรที่จะกระทำบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาด้วย (ปรารักษ์ทิพย์ โพธิ์ศรี , 2526)

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการกิจของสถาบันเป็นไปได้ด้วยดี จึงได้มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลไว้เช่นเดียวกันกับบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป ได้แก่ หน้าที่ด้านการบริหาร ด้านการสอน ด้านบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านกิจการนิสิต ด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง และด้านอื่นๆตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน (ไพฑูริย์ ปุณสุวรรณ , 2536) ซึ่งภารกิจที่เพิ่มขึ้นได้แก่ การหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง สืบเนื่องจากสภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจของไทย ทำให้รัฐจำเป็นต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศ เงื่อนไขหนึ่งของการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) เพื่อการศึกษาระบุไว้ว่า รัฐจะต้องดำเนินการให้มหาวิทยาลัยของรัฐมีอิสระในการบริหาร (Autonomy) ภายในระยะเวลา 5 ปี (ภายในปี 2545) และภายในปี 2541 จะต้องมิมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นอิสระอย่างน้อย 1 แห่ง จากเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายการอุดมศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการพึ่งตนเองของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไว้อย่างชัดเจน(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6) ว่าให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดมสรรพกำลังและหารายได้จากแหล่งต่างๆ เพื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้

ผู้รับโอกาสร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อแบ่งเบาภาระงบประมาณของรัฐ ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว (2533 – 2547) ระบุให้รัฐลดบทบาทการกำกับควบคุมสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ และให้แปลงฐานะสถาบันอุดมศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมาเป็นสถาบันอุดม ศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ และให้สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้สามารถพึ่งตนเองด้านค่าใช้จ่าย ถึงระดับหนึ่ง โดยให้ผู้ได้รับประโยชน์รับภาระค่าใช้จ่ายในสัดส่วนที่เหมาะสมขึ้น กำหนด เป้าหมายให้ดำเนินการเปลี่ยนฐานะของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่ภายในปีสุดท้ายของ แผน 7 (2539) ให้มีการจัดสรรงบประมาณให้กับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในรูปแบบ เงินอุดหนุนทั่วไป และในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯระยะที่ 9 (พ.ศ. 2549) ให้ปรับปรุงค่า ธรรมเนียมการศึกษาถึงระดับที่ผู้เรียนสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

สำหรับภารกิจด้านบริหารและกิจกรรมนิสิตที่ต้องเพิ่มเติม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ต้องเปลี่ยนไป เรื่องของการบริหาร ซึ่งแต่เดิมเป็นเรื่อง ของผู้บริหารระดับสูง ปัจจุบันอาจารย์ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม โดยเฉพาะเรื่องของหลักสูตร ทั้งนี้ เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้ทราบความต้องการของผู้เรียนและทราบความบกพร่องของหลักสูตรมากกว่า ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ลอ อู๋ตางกูร (2516) ที่กล่าวว่า การเรียนในแต่ละยูนิตหรือแต่ละวิชา ผู้สอนควรเป็นผู้จัดทำโดยตรง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจในปรัชญา และเป้าหมายของหลักสูตร ใหญ่ ประกอบกับความรู้จักผู้เรียนและความสามารถของผู้สอนโดยตรง นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่นที่ เกี่ยวข้องกับการบริหาร เช่น การประเมินผลงาน การวางนโยบาย การแนะแนวทางการศึกษาและ การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน เป็นต้น ส่วนด้านกิจกรรมนิสิตเป็นเรื่องที่จำเป็นและจะขาดเสีย มิได้ เนื่องจาก กิจกรรมนิสิตจะช่วยให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ควบคู่ไปกับการมี มนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

นอกจากภาระหน้าที่ดังกล่าวแล้ว อาจารย์จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีกับศิษย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภารกิจของอาจารย์พยาบาลนั้นมีมากมาย ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบให้บทบาทของอาจารย์เปลี่ยนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นดังกล่าวที่ว่า “ ครูในศหัสวรรษใหม่ต้องสามารถพัฒนานักเรียนของตนให้มีสมรรถภาพ และทัศนคติอันเป็นพื้นฐาน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเข้าใจและตัดสินใจ การคิดวิเคราะห์ การกำหนดปัญหาและการแก้ปัญหา (UNES , 1990 ; Torres , 1993) ครูในศหัสวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถในวิชาชีพที่มีความรู้ใน วิชาการ ทนต่อความก้าวหน้า ซึมซาบในวิชาครูที่มีพื้นฐานมาจากสหวิทยาการ ติดตามการสอน ของสื่อมวลชน สามารถพูดคุยกับนักเรียนได้ มีความพร้อมที่จะร่วมงานกับผู้ปกครองและสมาชิก ของชุมชนและสามารถควบคุมกระบวนการศึกษาต่อเนื่องของตนได้ ” จากข้อความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังจากสังคมต่อบทบาทของอาจารย์ในศหัสวรรษใหม่มีค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลที่จะต้องปฏิบัติให้ได้ตามบทบาทที่สังคมคาดหวังไว้

สมมติฐานการวิจัย

1. อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
2. ประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
3. วุฒิศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
4. ทักษะติดต่อการเป็นครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
5. ความเชื่ออำนาจภายในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
6. ตัวแปร อายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิศึกษา ทักษะติดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน สามารถพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกของอาจารย์ ในสถาบันการศึกษา ตามหน้าที่ ระบุไว้ในตำแหน่งของอาจารย์ ซึ่งในการวิจัยนี้ประกอบด้วย บทบาทด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านบริการวิชาการ ด้านทุน บำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านกิจการนิสิต และการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของวิทยาลัย ดังนี้ (ฉลวย เหลือบรรจง, 2538 / สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข , 2536 / นริวรรณ จินตกานนท์ 2540-2541)

ด้านบริหาร หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านการบริหารทั่วไปได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมงานที่เกี่ยวกับทรัพยากร บุคคล งบประมาณ และการประสานงาน

ด้านการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดทำคู่มืออาจารย์ การจัดชั้นเรียน การจัดอาจารย์เข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมอาจารย์ การวัดผลการศึกษา การประเมินมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน

ด้านบริการวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์เกี่ยวกับการจัดประชุมสัมมนา การฝึกอบรมแก่บุคคลภายนอกและชุมชน การจัดนิทรรศการ การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมทางวิชาการ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ และการเผยแพร่งานวิชาการ

ด้านการวิจัย หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินการทำวิจัยด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมในการทำวิจัย การให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับงานวิจัย การนำผลการวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์และการเผยแพร่งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

ด้านการทูลำรุงศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ในการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับเรื่องศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมไทย การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ประเมินความเหมาะสม การสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรม ตลอดจนการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย

ด้านกิจการนักศึกษา หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ในการจัดบริการสวัสดิการ การส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาจัดขึ้นทั้งในและนอกสถาบัน ได้แก่ กิจกรรมด้านการปกครอง กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอาสาพัฒนาและกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนิสิตนักศึกษา

การหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของวิทยาลัย หมายถึง การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์เกี่ยวกับการหารายได้เข้าวิทยาลัยที่นอกเหนือจากเงินงบประมาณแผ่นดินด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การปรับค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา การปรับปรุงการบริหารทรัพย์สินเพื่อเพิ่มรายได้ การรณรงค์หาเงินเพื่อจัดตั้งกองทุนถาวร การร่วมลงทุนกับภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป การระดมเงินทุนจากศิษย์เก่า

ทัศนคติต่อการเป็นครู หมายถึง ความรู้สึก อารมณ์ ความชอบหรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจ และความพร้อมที่จะกระทำในทางบวกหรือลบที่มีต่อวิชาชีพครูพยาบาล ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพตามกรอบแนวคิดของ สนาน คุณประเสริฐ (2535) ดังนี้

1. **ด้านการยอมรับจากสังคม** หมายถึง การที่อาจารย์มีการรับรู้ว่ามีอาชีพของตนเป็นอาชีพที่มีค่า มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคม
2. **ด้านลักษณะวิชาชีพ** หมายถึง การที่อาจารย์มีการรับรู้ว่ามีอาชีพของตนเป็นอาชีพที่ต้องเสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบสูง ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอเพื่อทันกับวิทยาการใหม่ๆที่เกิดขึ้น เป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม
3. **ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน** หมายถึง การที่อาจารย์สามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จโดยได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดี ปราศจากอคติและการแบ่งชั้นวรรณะ

4. **ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ** หมายถึง การที่อาจารย์มีความรู้สึกว่าอาชีพของตนมีความทัดเทียมกับอาชีพอื่น มีโอกาสในการศึกษาต่อ มีสวัสดิการ ค่าตอบแทน และตำแหน่งงานที่สูงขึ้น

ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึงการที่อาจารย์พยาบาลแต่ละคนยอมรับว่า พฤติกรรมและการกระทำของตนเองจะทำให้เกิดผลต่างๆ ที่ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบและควบคุม บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีการแสดงออกทางบุคลิกภาพ ตามแนวคิดของ Rotter(1995) ดังนี้

1. **มีความตื่นตัว** หมายถึง การที่อาจารย์มีความพร้อมและตื่นตัวต่อสภาวะแวดล้อม มีความรู้เกี่ยวกับสถาบันของตนและสภาวะที่จะมีผลกระทบต่อความสำเร็จของตน สนใจการเมืองและสิ่งต่างๆที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของตน มีการตั้งคำถามและนำข้อมูลข่าวสารมาไตร่ตรองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. **ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม** หมายถึง การที่อาจารย์มีความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ ค้นหาสิ่งแปลกๆใหม่ๆอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ มีความสามารถแก้ปัญหาและเชื่อว่าตนเองจะประสบความสำเร็จ

3. **เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง** หมายถึง การที่อาจารย์มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน เห็นคุณค่าและความพยายามของตน มีความมุ่งมั่นรับผิดชอบพฤติกรรมของผู้อื่นและตนเอง

4. **ต่อต้านสิ่งที่มีอิทธิพลครอบงำ** หมายถึง การที่อาจารย์มีความต้องการที่จะรักษาอำนาจของตนไว้ ไม่อ่อนข้อต่อผู้อื่นโดยง่าย เป็นตัวของตัวเอง มีการตัดสินใจโดยอิสระต่อต้านการครอบงำจากบุคคลอื่น และมีความพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่น

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ในที่นี้ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา

อายุ หมายถึง อายุของอาจารย์พยาบาลตามปฏิทินซึ่งแบ่งเป็นช่วงดังนี้

อายุ

21-25 ปี

26-30 ปี

31-35 ปี

36-40 ปี

41-45 ปี

46-50 ปี

> 50 ปี

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง อาจารย์พยาบาลที่ทำหน้าที่ในการสอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่มีประสบการณ์แบ่งเป็นช่วงดังนี้

1. 1-5 ปี
2. 6-10 ปี
3. 11-15 ปี
4. 16-20 ปี
5. 21 ปีขึ้นไป

วุฒิการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาขั้นสุดท้ายของอาจารย์พยาบาลที่สำเร็จ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนว่ามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์อย่างไร
2. ผู้บริหารทางการศึกษามองเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ซึ่งจะเป็นแนวทางในการคัดสรรผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์ ตลอดจนเสริมสร้างและพัฒนาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหนังสือ บทความ วารสาร เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล
 - 1.1 การปฏิบัติบทบาทด้านการบริหาร
 - 1.2 การปฏิบัติบทบาทด้านการเรียนการสอน
 - 1.3 การปฏิบัติบทบาทด้านบริการวิชาการ
 - 1.4 การปฏิบัติบทบาทด้านการวิจัย
 - 1.5 การปฏิบัติบทบาทด้านการทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม
 - 1.6 การปฏิบัติบทบาทด้านกิจการนักศึกษา
 - 1.7 การปฏิบัติบทบาทด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
 - 2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล
 - 2.2 ทักษะคิดต่อการเป็นครู
 - 2.3 ความเชื่ออำนาจภายในตน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

แนวคิดและทฤษฎีบทบาท

“ บทบาท ” มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “ Role ” ซึ่งมาจากคำเต็มว่าบทบาททางสังคม (Social Role) ดังที่ (Secord and Backman ,1964 อ้างใน สุณีภา ชินวุฒิ , 2538) อธิบายความหมายของคำว่าบทบาท คือ การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างพฤติกรรม

ที่คาดหวังของบุคคลทั้งสองฝ่าย คือผู้ดำรงตำแหน่ง และบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้นๆ อาจกล่าวได้ว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น ต้องมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ กำหนดควบคู่กับตำแหน่งนั้น ๆ เสมอ โดยบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบจะต้องเป็นที่รู้จักและเข้าใจระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง และบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (David , 1962)

Clark and Others (1979) ให้ความหมายของบทบาทว่า เป็นหน้าที่ที่บุคคลพึงกระทำเมื่อเข้าครอบครองตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งรวมทั้งหน้าที่ตามตำแหน่งและตามความคาดหวัง

Schermerhorn , Hunt and Osborn (1982) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่าเป็นกิจกรรมของบุคคลที่ถูกคาดหวังจากผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย หรือจากตำแหน่งหน้าที่ในกลุ่มหรือองค์การ

Mitchell (1983) ได้อธิบายถึงบทบาทไว้ว่าบทบาทเป็นสิ่งที่ถูกคาดหวังในตำแหน่งหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง บุคคลหนึ่งอาจจะมีได้หลายบทบาท

Macdonall and Schellenberg (1971) ให้ความหมายของบทบาทว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพราะหากว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันแล้ว แนวคิดเรื่องบทบาทก็จะไม่เกิดขึ้น และพร้อมกันนี้ได้อ้างถึง Levinson (อ้างใน สุนิภา ชินวุฒิ , 2538) ซึ่งให้ความหมายของบทบาทว่า

1. บทบาท หมายถึง เกณฑ์ปกติ(Norms) ความคาดหวัง(Expectation) ข้อห้าม(Taboos) ความรับผิดชอบ (Responsibilities) และลักษณะอื่น ๆ เกี่ยวกับตำแหน่งตามที่สังคมกำหนด จะเห็นได้ว่าในความหมายนี้ บทบาทหมายถึงหน้าที่ที่บุคคลพึงกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งพึงคิดและกระทำเพื่อตำแหน่งนั้น ๆ ในความหมายนี้บทบาทเป็นความคาดหวังของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ต่อบทบาทที่ตนเองต้องประพฤติปฏิบัติ

3. บทบาท หมายถึง แนวทางที่บุคคลพึงกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ในความหมายนี้ บทบาท คือ การที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งประพฤติปฏิบัติบทบาทตามความคาดหวังของสังคมที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ

นักการศึกษาหลายคนได้พยายามให้ความหมายของบทบาทในหลายลักษณะ เช่น โสภกา ชูพิกุลชัย และ อรทัย ชื่นมณูชัย (2515) ให้ความหมายของบทบาทว่า ทุกตำแหน่งจะถูกสมาชิกในชุมชนหรือสังคมคาดหวังไว้ในระดับหนึ่งว่าพฤติกรรมเช่นไรที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ควรประพฤติปฏิบัติ

กิติ ตัยคานนท์ (2518) ได้กล่าวถึง การคาดหวังในบทบาทของบุคคล นอกจากจะคาดหวังว่าบุคคลควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ยังมีความหมายรวมไปถึงการคาดหวังว่าบุคคลนั้นควรมีลักษณะอุปนิสัยอย่างไร ควรเป็นบุคคลแบบไหนอีกด้วย

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2526) ได้อธิบายไว้ว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับองค์การ แสดงถึงพฤติกรรมของคนในองค์การที่คาดว่าจะแสดงออก

บทบาทเกิดจากผลของการเกี่ยวข้องกันขององค์การที่เป็นทางการ เทคนิควิทยาการ องค์การที่ไม่เป็นทางการ และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ

ลักษณะของบทบาท

ทิตยา สุวรรณชาติ, 2517 (อ้างใน สุนิภา ชินวุฒิ, 2538) ได้แบ่งบทบาทไว้ 2 ลักษณะคือ

1. บทบาทอุดมคติ (Ideal Roles) คือ บทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม ที่ควรปฏิบัติ ซึ่งถูกกำหนดโดยการอบรม คำแนะนำ คำสั่งสอน หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Roles) คือ บทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติ ซึ่งถูกกำหนดโดยผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม นำเอาบทบาททางอุดมคติไปแปลความเพื่อปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่นั้น อาจคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันไปเล็กน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นกับความสามารถในการแปลความหมาย โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นทั้งข้อจำกัดและสิ่งเกื้อกูล

จากแนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับ Mitchell, 1983(อ้างใน สุนิภา ชินวุฒิ, 2538) ที่ได้อธิบายถึงกระบวนการเกิดบทบาทไว้ว่า การเกิดบทบาทหรือพฤติกรรมตามบทบาทนั้น มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มมีความคาดหวังของตำแหน่งนั้น ๆ (Group expectations for a particular position) เป็นขั้นของการคาดหวังต่อบทบาทใดบทบาทหนึ่ง (role expectation) ซึ่งจะคล้ายคลึงกับบทบาทอุดมคติ (Ideal Roles) ของสังคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนั้นควรมีบทบาทอย่างไร

2. มีการสื่อสารเกี่ยวกับการคาดหวังนั้น (Communication about expectations) เป็นขั้นของการสื่อสารเกี่ยวกับความคาดหวังนั้นๆ ให้แก่บุคคล อาจจะโดยการประชุม การฝึกอบรม

3. การรับรู้ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท (Perceived expectation about role) เมื่อบุคคลได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทแห่งตนแล้ว ก็จะเกิดการรับรู้ และสามารถคาดหมายถึงบทบาทที่ตนจะต้องแสดงออก เป็นขั้นที่บุคคลต้องคำนึงว่าเขาต้องทำอะไรและควรจะทำอะไร โดยใช้วิจารณญาณของตน

4. มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติตามบทบาท (Actual role behavior) เป็นขั้นที่บุคคลแสดงบทบาทออกมา ซึ่งอาจจะเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือไม่ แตกต่างอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ และความคาดหมายต่อบทบาทนั้น ๆ ของบุคคลจากขั้นที่ 3

ทิตยา สุวรรณชาติ, 2517 (อ้างใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้เสนอแนวคิดของ ความแตกต่างในบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทมีประจำอยู่ทุกสถานภาพของสังคม
2. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนด บทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบถึงบทบาทของตนเอง จะต้องมีการบวนการทางสังคม (Socialization)
4. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงออกมา อาจไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ปกติของสังคม เนื่องจากบทบาทจริงที่บุคคลแสดงออกมาเป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง กับบุคลิกภาพผู้อื่นที่ร่วมในพฤติกรรม และรวมถึงสิ่งกระตุ้นต่างๆ ในเวลานั้น และสถานที่เกิดการมีปฏิสัมพันธ์

นิตินันท์ พันทวี (2539) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึงสิ่งที่บุคคล พึงกระทำตามความคาดหวังของตน และความคาดหวังของสังคมที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง อาจแบ่งบทบาทได้ 2 แบบคือ

1. บทบาทที่เกิดจากตำแหน่ง ได้แก่ ฐานะของตำแหน่ง กฎระเบียบ ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ สิทธิและข้อผูกพัน ซึ่งกำหนดเป็นบรรทัดฐานสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง
2. บทบาทที่เกิดจากบุคลิกภาพของบุคคล ได้แก่ ค่านิยม ทัศนคติ ความรู้สึก ความเชื่อ แรงจูงใจ ประสบการณ์ และการศึกษาอบรม ตลอดจนพื้นฐานทางวัฒนธรรมและ ประเพณีของผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลดำรงตำแหน่งที่สังคมยอมรับและเข้าใจในบทบาทนั้น มิได้หมายความว่า การปฏิบัติบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังจะตรงกันเสมอไป ทุกๆ คนจะมี บทบาทเฉพาะในตำแหน่งนั้น ๆ และถือเป็นแกนในการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ ในขณะที่เดียวกันก็มีบทบาทรองที่ถือว่าควรปฏิบัติ ซึ่งการที่จะกำหนดว่าพฤติกรรมใดเป็นหลักหรือรอง ขึ้นอยู่กับ การให้ความสำคัญกับพฤติกรรมนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล การที่บุคคลปฏิบัติบทบาทหลาย ๆ อย่าง อาจทำให้เกิดความเครียดขึ้นได้

การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลจัดเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งทำหน้าที่จัดการ ศึกษาให้กับนักศึกษาพยาบาล สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข (2536) ได้กำหนดบทบาท หน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขไว้ดังนี้

1. บริหารและจัดการเรียนการสอนทางวิชาชีพ
2. ทำการค้นคว้าและวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ
3. บริการวิชาการพยาบาลแก่สังคม
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
5. ถ่ายทอดทัศนคติที่ดี ปลูกฝังจริยธรรมวิชาชีพและการเป็นพลเมืองที่ดี
6. เผยแพร่และแนะแนวทางการศึกษาพยาบาลแก่ประชาชนทั่วไป

อาจารย์พยาบาลในฐานะที่เป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของวิทยาลัยมากที่สุด (ฉลวย เหลือบรรจง , 2538) จึงต้องปฏิบัติบทบาททั้ง 6 ประการ ตามที่สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูริย์ ปุ่นสุวรรณ (2536) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาที่มีลักษณะเป็นสากลประมวลได้เป็น 3 ประการคือ

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษาและถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้า และความเป็นเลิศทางวิชาการ
2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม โดยถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่ง วิทยาการชั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเจริญของมนุษยชาติ
3. ทำนุ บำรุง ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม

กิติมา ปรีดีดิลก (2532) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญที่สุดของอาจารย์และผู้บริหารคือ การบริหารการศึกษา ดังนั้นเพื่อควมมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการบริหารการศึกษา อาจารย์จำเป็นต้องทำความเข้าใจกระบวนการบริหาร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงาน บริหารการศึกษา ซึ่งกระบวนการเหล่านั้น ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคล เข้าทำงาน การอำนวยการ การประสานงาน การควบคุมงาน และการจูงใจในการทำงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่าอาจารย์พยาบาลเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาระงานของ วิทยาลัยมากที่สุด ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการกิจของสถาบันเป็นไปได้อย่างดี จึงได้มีการกำหนด บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลไว้เช่นเดียวกับบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบัน อุดมศึกษาทั่วไป อย่างไรก็ตามบทบาทภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะ กับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษานั้นได้ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของอาจารย์และหน้าที่ของอาจารย์ใน สถาบันอุดมศึกษาไว้ดังนี้

Heidgerken (1965) ได้จำแนกบทบาทของอาจารย์พยาบาลตามหน้าที่ออกเป็น 3 ด้านคือ

1. บทบาทของอาจารย์ในฐานะผู้สอน (Instruction roles) ได้แก่ การวางแผนกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ และส่งเสริม บรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและคลินิก ตลอดจนการประเมินผล

2. บทบาทของอาจารย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสถาบัน (Faculty roles) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถาบัน โดยการเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ของสถาบัน ค้นคว้าวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในและนอกสถาบัน ตลอดจนสมาคมวิชาชีพ นอกจากนี้ อาจารย์จะต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ทั้งด้านวิชาการและที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการด้วย

3. บทบาทของอาจารย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล (Individual roles) ได้แก่ บทบาทในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัว ชุมชน และพลเมืองของประเทศ

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ , 2533 (อ้างใน สุนิภา ชินวุฒิ , 2538) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้ 4 ประการ คือ การสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

รังสิณี พูนเพิ่ม (2535) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์พยาบาลไว้ดังนี้

1. เป็นผู้สอนให้นักศึกษาเป็นพลเมืองดี มีความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพพยาบาล
2. เป็นแบบอย่างที่ดีของนักศึกษา เป็นผู้ที่มีคุณธรรม เป็นตัวอย่างของครูและพยาบาลวิชาชีพที่ดี
3. เป็นนักวิชาการ ต้องหมั่นหาความรู้ให้กว้างขวาง และทันสมัยอยู่เสมอ
4. เป็นผู้ถ่ายทอดคตินิยมทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติและเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาวัฒนธรรมของชาติ
5. เป็นผู้ที่มิมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน
6. เป็นผู้หนักแน่น ผู้ประเมินผล ต้องมีความรู้และความเข้าใจในการประเมินผลเป็นอย่างดี
7. เป็นนักวิจัยและผลิตตำราทางการพยาบาล ทางการเรียนการสอน เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการเรียนการสอน รวมทั้งให้การพยาบาลผู้ป่วย เพื่อพัฒนาการพยาบาลให้มีคุณภาพที่ดีต่อไป
8. เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษาและการพยาบาล และในทุกอย่างที่ครูพยาบาลสามารถให้บริการได้

ศุภรใจ เจริญสุข (2537) ได้จำแนกบทบาทของอาจารย์พยาบาลออกเป็น 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ บทบาทด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการสังคม และด้านกิจการนักศึกษา

ฉลวย เหลือบรรจง (2538) กล่าวว่า งานวิชาชีพของครูพยาบาล เป็นงานวิชาชีพอย่างหนึ่งซึ่งจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติของการเป็นครูที่ดี และต้องเป็นพยาบาลที่ดีด้วย คุณลักษณะของครูพยาบาลที่ดีมีดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ควรมีรูปร่างและกริยาท่าทางดี การแต่งกายเรียบร้อย มีสุขภาพอนามัยดี มีความประพฤติดี มีความมานะพยายาม เสียสละอดทน ตรงต่อเวลา รักความยุติธรรม มีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถเข้ากับคนไข้ได้ทุกชั้น มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ มีความสนใจอย่างกว้างขวาง และมีทัศนคติและอุดมคติเป็นประชาธิปไตย

2. ด้านความรู้และวิธีการสอน ครูจะต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอนเพื่อนำมาประกอบการสอน ความรู้ทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับหลักการสอนและจิตวิทยาการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์พยาบาล มีหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การปฏิบัติบทบาทด้านบริหาร

ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร บุคคล งบประมาณ และการประสานงาน นโยบาย เป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตร การแนะแนวทางการศึกษาและการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน หากครูไม่เข้าใจนโยบาย เป้าหมายและหลักสูตรแล้ว การเรียนการสอนจะไม่สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นในการพัฒนาหลักสูตร ครูควรมีส่วนร่วมมือในการจัดทำ เพราะครูจะเป็นผู้ทราบความต้องการของผู้เรียนและทราบความบกพร่องของหลักสูตรมากกว่าผู้อื่น ลอว์ หุดางกูร(2516) กล่าวว่า การเรียนในแต่ละยูนิตหรือแต่ละวิชา ผู้สอนควรเป็นผู้จัดทำโดยตรง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจในปรัชญา และเป้าหมายของหลักสูตรใหญ่ ประกอบกับความรู้จักผู้เรียนและความสามารถของผู้สอน

2. การปฏิบัติบทบาทด้านการสอน

ภารกิจอาจารย์ด้านการสอน อาจารย์จะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ต้องพยายามค้นหาความรู้อย่างจริงจัง และใช้ความพินิจพิจารณาอย่างเป็นกลางว่าสิ่งใดควรสอน สิ่งใดไม่ควรสอน การสอนเหล่านั้นมีผลกระทบไปสู่สถาบันสังคมเป็นส่วนรวมหรือไม่ ผู้สอนจะต้องมีความมั่นใจว่า ได้ค้นคว้าหาความรู้มาอย่างเต็มที่ อาจารย์ควรมีทัศนะที่กว้างไกล สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบันได้ การเสนอความรู้ต่าง ๆ ควรเสนออย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติส่วนตัว พยายามให้ศิษย์ได้รับความรู้ที่มีประโยชน์เต็มเวลา และควรปฏิบัติตามจรรยาบรรณด้านการสอนดังนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัยและสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 2543)

1. เสาะแสวงหาความรู้ให้กว้างขวางและลึกซึ้ง คำนึงถึงประโยชน์ที่ศิษย์จะได้รับอย่างเต็มที่
2. มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ให้ความรู้เต็มความสามารถและจริงใจปราศจากอคติ ลำเอียง ในข้อความรู้ที่จะนำมาถ่ายทอด
3. ให้ศิษย์สนใจและรับรู้ได้มากที่สุด
4. เตรียมการสอน เตรียมเอกสาร วางแผนการสอนอย่างดีเพื่อให้ศิษย์ได้รับความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ
5. มีความยุติธรรมในการตัดสินผลการสอบของนิสิตนักศึกษา รวมไปถึงการพยายามวัดผลหรือออกข้อสอบที่ถูกต้องตามหลักสูตร
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน และพยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นระหว่างผู้เรียน
7. ส่งเสริมให้ศิษย์ได้เรียนอย่างเต็มที่ เพื่อการพัฒนาสติปัญญาของศิษย์
8. รักษาความลับของศิษย์ พยายามช่วยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง
9. เมื่อศิษย์ได้มีส่วนช่วยค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการ อาจารย์ควรให้เกียรติบอกชื่อผู้ร่วมทำ ไม่ควรนำผลงานนั้นมาเป็นผลงานของตนเอง
10. ไม่มีอคติต่อศิษย์ไม่ว่าด้านส่วนตัวหรือวิชาการ
11. สนับสนุนศิษย์ให้ก้าวหน้า

การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่คนในสังคม วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง (Practice — Oriented Discipline) ดังนั้นการศึกษายพยาบาลจึงเป็นการเตรียมพยาบาลที่มีความสามารถ ตามลักษณะของวิชาชีพ และต้องมีความสามารถในการปฏิบัติพยาบาล การเรียนการสอนจึงประกอบด้วยสองส่วนที่สำคัญ คือภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน (Griffin, 1965 อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธุ์, 2537) การศึกษาภาคปฏิบัติสามารถช่วยให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างแท้จริง (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับ สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์ (2525), พิมพา เพิ่มแพงพันธ์ (2525), ฟารีดา อิบราฮิม (2525) และ Smith (1968) ที่กล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษายพยาบาล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การเรียนการสอนภาคทฤษฎี และการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ สำหรับการเรียนการสอนภาคทฤษฎีนั้น มุ่งให้ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาหลักการปฏิบัติต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังเจตคติวิชาชีพพยาบาลต่อการทำงาน เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เจ็บป่วยและได้รับความทุกข์ทรมาน

สำหรับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเรียนการสอนในคลินิก ซึ่งเป็นการจัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสภาพเหตุการณ์ที่เป็นจริงที่ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาพยาบาล เนื่องจากช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในการพยาบาล โดยให้การพยาบาลที่สนองความต้องการของผู้ป่วยทุก ๆ ด้าน เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีทางวิชาชีพ และให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ด้วยการมีประสบการณ์ด้วยตนเองทั้งในเหตุการณ์ปกติและเหตุการณ์ฉุกเฉิน ได้พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้รู้จักการตัดสินใจ ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรม การพัฒนาในด้านส่วนตัว การเรียนการสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความแตกต่างกันอยู่หลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุด คือการเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้น ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และจุดมุ่งหมายของการบริการพยาบาลไปพร้อม ๆ กัน

ในวิชาชีพการพยาบาล ผู้สอนมีบทบาทดังนี้คือ บทบาทในฐานะผู้อำนวยการในการเรียนการสอน บทบาทในฐานะผู้ประสานงาน บทบาทในฐานะผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม บทบาทในฐานะตัวเชื่อมระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน บทบาทในฐานะสมาชิกของสถาบันการศึกษา และบทบาทในฐานะสมาชิกวิชาชีพ (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527) การที่อาจารย์จะได้อาจารย์จะได้อาจารย์จะมีความสามารถในการสอนนั้น อมร ไกรศิษฐ์ (2535) กล่าวว่าอาจารย์จะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอนดังนี้

1. เป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
2. กระทำตนเป็นผู้นำโดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
3. เลือกประสบการณ์ให้เหมาะสมกับบทเรียน
4. มีทักษะในการทดสอบและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ Mills (1978) ได้สรุปขั้นตอนของบทบาทการสอนไว้อย่างชัดเจนว่า อาจารย์ผู้สอนควรจะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมาย (Objective) โดยจุดมุ่งหมายจะต้องชัดเจนและเฉพาะเจาะจง
2. การเตรียมการสอน (Preparation) ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของการสอนขึ้นอยู่กับ การเตรียมการสอนเป็นสำคัญ

3. การเสนอข้อมูล (Presentation) และการรับข้อมูล (Reception) ซึ่งสองอย่างนี้ไม่ควรแยกจากกัน เพราะการสอนที่ดีจะต้องเป็นกระบวนการสองทาง คือ การเสนอข้อมูลของผู้สอน และการรับข้อมูลของผู้เรียน

4. การมีส่วนร่วม (Assimilation) โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน
5. การประเมินผล (Assessment) เพื่อทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนและหาจุดบกพร่องของการเรียนการสอน

การปฏิบัติบทบาทการสอนในคลินิก

การจัดการเรียนการสอนในคลินิกหรือการเรียนการสอนภาคปฏิบัติมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการศึกษายาบาลดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ประสบการณ์ในตึกผู้ป่วยและแหล่งฝึกอื่น ๆ จะทำให้นักศึกษายาบาลเกิดทักษะ ความชำนาญ และทัศนคติที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้แก่ นักศึกษายาบาล การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจึงเป็นการจัดให้นักศึกษายาบาลได้เรียนรู้จาก สภาพที่เป็นจริง ได้เห็น ได้สัมผัส ได้ทดลองปฏิบัติ ตลอดจนได้ตัดสินใจแก้ปัญหาในสภาพ การณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะในการพยาบาล สามารถให้การพยาบาลที่ สอนต่อความต้องการของผู้ป่วยในทุก ๆ ด้านได้ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาทัศนคติที่ดีทางวิชาชีพ ซึ่งการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ได้ ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญ มองเห็นได้เด่นชัดที่สุดคือ อาจารย์ที่สอนในคลินิก เพราะการจัดการศึกษาภาคปฏิบัตินั้นอาจารย์ ที่สอนในคลินิกเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดสภาพการณ์ สิ่งแวดล้อมและกระตุ้นให้นักศึกษา พยาบาลได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ (นิตยา เตชะพรหม , 2532) ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนา บุญทอง (2524) ที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า การศึกษาภาคปฏิบัติ บนหอผู้ป่วย มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ การนำความรู้ภาคทฤษฎีมาใช้ที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้รู้จักวิเคราะห์และ แก้ปัญหา ตลอดจนให้การพยาบาลได้อย่างสมบูรณ์แบบแก่ผู้ป่วย ปัจจัยที่จะทำให้นักศึกษา ประสบความสำเร็จในการศึกษาภาคปฏิบัติได้ก็คือ นักศึกษายาบาลจะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ ของงานที่ได้รับมอบหมาย ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ภาคปฏิบัติ โดยมีครูปฏิบัติการคลินิกมีหน้าที่รับผิดชอบให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด (Mallick , 1977)

ดังนั้นอาจารย์หรือครูประจำตึกผู้ป่วย หรืออีกนัยหนึ่งคือ อาจารย์ผู้นิเทศ มีหน้าที่ รับผิดชอบต่อผู้เรียน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้แก่การมอบหมายงาน
2. การนิเทศการฝึกปฏิบัติงานในตึกผู้ป่วย (Clinical Supervision)
3. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation)
4. การจัดการสอนในตึกผู้ป่วย (Formal Clinical Teaching)

ครูพยาบาลจะต้องมีความสามารถในการให้การพยาบาล เพื่อเป็นตัวอย่างแก่นักศึกษา และขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มทักษะแก่ตัวครูด้วย ซึ่งเป็นผลให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติการพยาบาล ครูพยาบาลจะต้องอาศัยทักษะในด้านต่างๆดังนี้

1. ทักษะในการนำแนวความคิดและหลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการให้การพยาบาล
2. ทักษะในการสังเกตและใช้เหตุผลในการกำหนดแผนการพยาบาลและการเลือกใช้วิธีการให้การพยาบาลผู้ป่วย การสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ ที่ต้องการนั้นจำเป็นต้องอาศัยประสาทสัมผัสทุกๆ ส่วน นอกจากนั้นยังจะต้องมีความรู้ทางหลักวิชาการเป็นอย่างดี จึงจะสามารถแยกวิเคราะห์สิ่งที่สังเกตได้ถูกต้อง
3. ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในการปฏิบัติงานจะต้องติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ญาติ และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และวิธีการติดต่อสื่อสาร จึงเป็นสิ่งจำเป็น
4. ทักษะในการพิจารณาตัดสินใจ การใช้ความคิดหาเหตุผลและการเลือกใช้วิธีการให้การพยาบาลผู้ป่วยที่เหมาะสมต้องมีอยู่ตลอดเวลาขณะที่ปฏิบัติงานอยู่กับผู้ป่วย การตัดสินใจจะต้องอาศัยข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตผู้ป่วยร่วมกับความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เป็นสำคัญ
5. ทักษะทางการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ มีเหตุผลทางวิชาการ มีความมั่นใจและปฏิบัติได้รวดเร็ว และกระทำโดยอัตโนมัติ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องได้รับการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญหรืออาจกล่าวได้ว่า จะต้องมีความชำนาญมากพอสมควร

นอกจากหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวแล้ว อาจารย์ผู้นิเทศหรือครูพยาบาลจะต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมบนตึกผู้ป่วย ตลอดจนถึงระบบการบริหารงานและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดี เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีมสุขภาพ พร้อมทั้งเกิดความรู้ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติกรพยาบาล (สมคิด รักษาสัตย์และประนอม โอทกานนท์ , 2525)

พวงรัตน์ บุญญาณรงค์ (2525) กล่าวถึงลักษณะสำคัญ 3 ประการของการเป็นผู้สอนการพยาบาลในคลินิกว่า

1. อัตมโนทัศน์ (Self concept) ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเอง มีความสุข มีความรู้สึกว่าตนมีค่าในฐานะเป็นบุคคลในวิชาชีพพยาบาล ในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอน เป็นผู้ที่มีความมั่นใจในการสอนของตนเองและผู้อื่น ในรูปของความเจริญอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านวิชาชีพและส่วนบุคคล
2. ความรู้ ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์สาขาการพยาบาลและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง และสามารถประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติอย่างเกิดประโยชน์ และมีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางศึกษาศาสตร์ มีความรู้ในทฤษฎีการเรียนการสอนและมีความสามารถในการสอนด้วย

3. ความสามารถทางการพยาบาลในคลินิก เพราะวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการบริการเป็นแกนหลัก ผู้สอนวิชาชีพการพยาบาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการพยาบาล มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาได้

จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลในด้านการสอนนั้นมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจพร ทิพย์ผลาผลกุล (2540) ศึกษาภาระงานของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคกลาง พบว่า อาจารย์พยาบาลมีชั่วโมงการปฏิบัติงานในภาระงานรวม 6 ด้าน เท่ากับ 69.35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยอาจารย์ส่วนใหญ่มีการใช้เวลากับภาระงานสอนและงานที่เกี่ยวข้องกับการสอนมากที่สุด คือ 43 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รองลงมาเป็นงานบริหารจัดการในวิทยาลัย 14.14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ งานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ 7.71 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ งานฝึกอบรม 2.50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนงานบริการวิชาการแก่สังคมและงานทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรมนั้น อาจารย์ใช้เวลาปฏิบัติงานค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับภาระงานทั้งหมดคือ 0.52 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และ 0.51 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ความขาดแคลนอาจารย์ ปี 2529 อัตราส่วน อาจารย์ : นักศึกษา เท่ากับ 1:12.78 และ สัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ปริญญาตรี : โท : เอก เท่ากับ 6.8 : 3.1 : 0.03 (สถาบันพระบรมราชชนก , 2539) ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทบวงมหาวิทยาลัยและสภาการพยาบาลกำหนดไว้คือ อัตราส่วน อาจารย์ : นักศึกษา เท่ากับ 1 : 8 ถึง 1 : 4 และสัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ปริญญาตรี : โท : เอก เท่ากับ 3.5 : 6.0 : 0.5 ถึง 2.0 : 5.5 : 2.5 (ทบวงมหาวิทยาลัย 2527 และสภาการพยาบาล 2538) และการศึกษาของเบญจพร ทิพย์ผลาผลกุล (2540) ภาระงานของอาจารย์พยาบาล มีความแตกต่างจากภาระงานของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาอื่น คือ นอกจากอาจารย์พยาบาลจะต้องเป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นพยาบาลด้วย (วิลานี นุกันยา ,2539) เพราะลักษณะการเรียนการสอนวิชาชีพการพยาบาลมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งในภาคปฏิบัติอาจารย์ผู้สอนต้องดูแลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรสายสนับสนุน ทำให้อาจารย์ต้องรับภาระงานบางด้านเพิ่มขึ้น เช่น ภาระงานด้านบริการและการบริหารจัดการ

ในการจัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาพยาบาลนั้นจะเห็นได้ว่า อาจารย์พยาบาล เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์การศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและในคลินิก อาจารย์จะต้องมีการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมาย มีการเตรียมการสอนอย่างเหมาะสมตลอดจนการกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและมีทักษะในการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหากอาจารย์พยาบาลปฏิบัติได้ดังกล่าว ก็จะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมาสนองความต้องการของสังคม

3. การปฏิบัติบทบาทด้านการบริการวิชาการ

การให้บริการวิชาการแก่สังคมเป็นภาระกิจที่สำคัญของอาจารย์พยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการบริการวิชาการที่จัดให้กับสังคม มีหลายลักษณะ เช่น การจัดประชุม ฝึกอบรม การสัมมนาและอื่น ๆ ในโครงการทางวิชาการแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับและประชาชน การเป็นวิทยากรให้ความรู้ทั้งในและนอกสถาบัน การให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคคลทั่วไป การให้การสนับสนุนในโครงการพัฒนาชุมชน การจัดนิทรรศการทางวิชาการ กิจกรรมอาสาพัฒนาชนบท ค่าอาสาที่นักศึกษาจัดขึ้น(ไพฑูรย์ ปุณสุวรรณ , 2536) ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการบริการสังคม มีความสำคัญในการช่วยพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนได้มาก เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาได้เรียนรู้สภาพการณ์จริงของสังคมนอกสถาบัน และสามารถนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้ (Lewis , 1975) อัมพน ศรีณชัยและสมเจตน์ ไวยาการณ์ (2523) ได้กล่าวถึงงานบริการแก่สังคมไว้ดังนี้

งานบริการวิชาการแก่สังคม แบ่งกิจกรรมออกเป็น

1. การให้คำปรึกษาหรือแนะนำเกี่ยวกับงานวิจัยและเทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. การสัมมนา การประชุมปรึกษา และการฝึกอบรม
3. การบริการ เช่น การตรวจรักษาพยาบาล การออกแบบ การวางแผน การแปลความ ตำรวจ และการวิเคราะห์
4. การจัดประชุมเชิงวิชาการ
5. การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานด้านต่าง ๆ และการประชุมอภิปรายปัญหา
6. การเผยแพร่หรือการถ่ายทอดความรู้ด้านการบรรยายหรือการปาฐกถา ภัทรฤดี สุพัฒน์โสภณ (2536) กล่าวว่า งานบริการสังคมคือ
 1. การสอน สถาบันอุดมศึกษาสามารถสอนความรู้บางอย่างให้แก่ บุคคลภายนอกสถาบัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของสถาบันนั้นๆ
 2. การฝึกอบรม เป็นบริการที่จัดเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความรู้ ความชำนาญ ด้านวิชาชีพหรือวิชาทั่วไปที่จัดรวมเป็นกลุ่ม เพื่อความมุ่งหมายเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง
 3. การจัดปาฐกถา สถาบันอาจเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ มาบรรยายเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ
 4. การอภิปรายและการสัมมนา เป็นกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาทำอยู่

ทั่วไปในขณะนี้ และได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอภิปราย หรือสัมมนาในหัวข้อเรื่องที่เป็นที่สนใจของสังคมในขณะนั้น

5. การเผยแพร่เอกสารทางวิชาการทางสื่อมวลชน อาจจัดในลักษณะการบรรยาย อภิปราย การเขียนบทความ สถาบันอาจดำเนินการเองหรือให้สถาบันอื่นมาร่วมก็ได้

6. การจัดนิทรรศการทางวิชาการ เป็นการให้บริการทางวิชาการแบบหนึ่งที่ได้ได้รับความสนใจไม่น้อย แต่ต้องการการจัดเตรียมงาน และการดำเนินงานที่เข้มแข็งและลงทุนมาก

7. การออกปฏิบัติงานในท้องถิ่น เป็นการให้บริการไปถึงประชาชนโดยตรง โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนด้วย

ไพฑูริย์ ปุณสุวรรณ (2536) กล่าวว่า การบริการที่สถาบันการศึกษาจะให้แก่สาธารณชนนั้น กระทำได้ในหลายลักษณะ เช่น การส่งอาจารย์ไปบรรยาย อภิปราย ให้คำปรึกษา สาธิตความรู้ใหม่ ๆ หรือแนวความคิดต่าง ๆ แก่สาธารณชน การจัดงานแสดงและสันทนาการ สำหรับบุคคลภายนอก การส่งนักศึกษาและอาจารย์ไปพัฒนาชุมชน เป็นต้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่สถาบันการศึกษาจัดให้มีการบริการแก่สังคมก็เพื่อจุดประสงค์ในการเพิ่มพูนประสบการณ์ การเรียนรู้ และฝึกฝนความมีน้ำใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของอาจารย์และนักศึกษาที่ออกไปปฏิบัติงาน เป็นการระดมกำลังเพื่อพัฒนาสังคม และเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการของสถาบันการศึกษา นอกจากนี้การบริการสังคม ยังเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษา ได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงของสังคมภายนอกด้วยตนเอง เพื่อเปรียบเทียบกับหลักวิชาการ และทำให้สังคมภายนอกรับรองสถาบันการศึกษาว่า เป็นสถาบันของสังคมโดยแท้จริง อันเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพที่เป็นจริงในสังคม กับสิ่งที่สอนอยู่ในสถานศึกษา

4. การปฏิบัติบทบาทด้านการวิจัย

การวิจัยเป็นภารกิจที่จัดว่าสำคัญที่สุดของความเป็นนักวิชาการและอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผลงานวิจัยที่อาจารย์ได้ทำนั้นมีผลต่อเนื่องหลายด้าน เช่น เป็นบทความทางวิชาการที่พิมพ์ลงในวารสารทางวิชาการที่นักศึกษา อาจารย์และนักวิชาการ หรือแม้แต่ต่อองค์การบริหารทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะได้นำไปใช้ประโยชน์และอ้างอิง รายงานการวิจัยเองก็เป็นสิ่งที่บ่งบอกความสามารถของการทำวิจัย ว่ามีความสามารถทางด้านวิชาการและระเบียบวิธีมากน้อยแค่ไหน เป็นประโยชน์แก่วงการวิชาการ สาธารณชนที่สนใจ วงการธุรกิจ วงการเมืองที่ต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ได้ทำการศึกษาวิจัย (ประณีต วิบูลยประพันธ์ , 2540)

สถาบันอุดมศึกษาถือว่างานวิจัยเป็นงานที่ต้องทำควบคู่ไปกับการสอน เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เพื่อตอบปัญหาที่สงสัย หรือเพื่อแก้ไขปัญหาค้นคว้าต่าง ๆ ในวงการการศึกษาพยาบาลก็เช่นเดียวกับการศึกษาในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ที่จะต้องมีการศึกษาวิจัย แต่งตำรา เขียนบทความที่เป็นประโยชน์ออกเผยแพร่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติพยาบาลหรือเพื่อปรับปรุงแก้ไขเทคนิคการพยาบาล และวิชาการพยาบาลที่มีอยู่ให้มีการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาค้นคว้าต่าง ๆ (อายุพร อิมสุตใจ , 2537) ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางการพยาบาลทั้งด้านบริหาร บริการ และการศึกษา

จากการศึกษาบทบาทการวิจัยของอาจารย์พยาบาล พบว่าประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ คือ เป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย เป็นผู้ดำเนินการวิจัย เป็นผู้เผยแพร่ผลงานวิจัย และเป็นผู้นำผลงานวิจัยมาใช้ (กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุล , 2534 ; Burn & Grove , 1993) นอกจากนี้ อาจารย์พยาบาลควรแนะนำส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสร่วมมือในการทำวิจัยด้วย (ปรางทิพย์ โพธิ์ศรี , 2526)

ไพฑูรย์ ปูนสุวรรณ (2536) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยไว้ว่า การวิจัยทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ ช่วยในการแก้ไขปัญหาค้นคว้าทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ สอดคล้องกับ ภัทรฤดี สุพัฒน์โสภณ (2536) ที่กล่าวว่า การวิจัยมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของบุคคล เพราะทำให้รู้จักใช้เหตุผลไตร่ตรองพิจารณามากขึ้น และประโยชน์อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ เกียรติยศ ชื่อเสียง ที่สังคมมอบให้แก่ผู้วิจัย (Startup , 1979) นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างฐานะและศักดิ์ศรีของสถาบันอีกด้วย (Hayter and Rice, 1979)

จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติบทบาทด้านการวิจัยของอาจารย์พยาบาล ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ การทำวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ การเข้าร่วมในโครงการวิจัยทั้งในสาขาวิชาชีพและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การให้ความร่วมมือในการทำวิจัย การให้ความร่วมมือในการเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัย และเป็นแหล่งข้อมูลให้กับหน่วยงานอื่น และการนำผลการวิจัยทั้งของตนเองและผู้อื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษาและสังคม

5. การปฏิบัติบทบาทด้านทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ

หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสถาบันการศึกษา นอกเหนือจากการปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอนแล้ว สถาบันการศึกษาต้องให้การส่งเสริมและฟื้นฟูทฤษฎีการพัฒนารูปแบบของชาติด้วยการเป็นสถาบันที่รวบรวมความรู้ ค้นคว้าวิจัย เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ให้แก่นักศึกษาและชุมชน ช่วยสร้างเสริมทัศนคติของนักศึกษาและชุมชนให้เห็นคุณค่า มีค่านิยม และภาคภูมิใจใน

ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (วุฒิชัย นายวงศ์ศรีสุข , 2536) และเพื่อปลูกฝังสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดี มีระเบียบวินัย คุณธรรม จรรยาบรรณ ตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

งานทูลเกล้าฯ ศิลปวัฒนธรรม จำแนกกิจกรรมออกได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ และการทูลเกล้าฯ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ กำหนดนโยบายในเรื่องของการปลูกฝัง ส่งเสริมความประพฤติดี มีระเบียบวินัย และการแต่งกายที่ถูกต้องของนักศึกษา ในเรื่องของการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย และสนับสนุนการแต่งตำราวิชาการเป็นภาษาไทยด้วย ในส่วนของกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดไว้เป็นโครงการประจำปี ได้แก่ ประเพณีไหว้ครู และการจัดพิธีสำคัญทางพุทธศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา เป็นต้น
 2. ด้านการจัดพิธีสำคัญทางศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ด้านดังนี้
 - 2.1 ด้านการจัดพิธีสำคัญทางศาสนา จะจัดพิธีทางศาสนาขึ้นในวันสำคัญทางศาสนา เช่น มีการทำบุญตักบาตร การเวียนเทียนในเวลาค่ำ ขบวนแห่และประกวดเทียนพรรษาและฟังธรรมเทศนาอีกด้วย วันสำคัญทางพุทธศาสนาดังกล่าว ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา
 - 2.2 ด้านการจัดงานและเทศกาลประจำท้องถิ่น ในด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม และเพื่อการทูลเกล้าฯ วัฒนธรรมของชาตินั้นพบว่า สถาบันอุดมศึกษาจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยผ่านทางกิจกรรมชมรมนักศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี เทศกาล วันนักขัตฤกษ์ กิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา และกิจกรรมทางด้านหลักฐานทางวัฒนธรรม โดยดำเนินการเพื่อการส่งเสริม เผยแพร่ และทูลเกล้าฯ วัฒนธรรมของชาติทั้งภายในและนอกสถาบัน
- ภัทรฤดี สุพัฒน์โสภณ (2536) กล่าวว่า หากคำนึงถึงภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลักแล้ว การทูลเกล้าฯ ศิลปวัฒนธรรมของชาติอาจทำได้ 3 ด้านคือ
1. ด้านการสอน วิธีดำเนินงานจะออกมาในรูปของเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการสอนและการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร
 2. ด้านการวิจัย จัดดำเนินการวิจัย ค้นคว้าด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ
 3. ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม จัดดำเนินงานในรูปของกิจกรรมหรือโครงการเพื่อชุมชนหรือร่วมกับชุมชน และเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นต้น

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2534) ได้เสนอขอบเขตของการทบทวนศิลปวัฒนธรรมของสถาบันการศึกษาดังนี้

1. การสอน สถาบันการศึกษาอาจจัดหลักสูตร เพื่อให้มีวิชาบางวิชาที่คิดว่าสำคัญที่จะสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมไทย
2. การวิจัย สถาบันการศึกษาอาจจัดให้มีโครงการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การวิจัยวิถีชีวิตไทย การตั้งชื่อคนไทย เป็นต้น
3. การจัดนิทรรศการ สถาบันการศึกษาอาจจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยในโอกาสต่างๆ เช่น การจัดนิทรรศการ 700 ปีลายสือไทย
4. การจัดกิจกรรม สถาบันการศึกษาอาจจัดให้มี การแสดงดนตรีไทย ปี่พาทย์ ดึกคำบรรพ์
5. การจัดพิพิธภัณฑ์ สถาบันการศึกษาอาจจัดหาารวัตถุ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ศึกษาและเห็นสิ่งที่เป็นสมบัติของบรรพบุรุษไทย
6. การเผยแพร่ สถาบันการศึกษาอาจจัดเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมทางวิทยุ โทรทัศน์ การแสดงในหอประชุม เป็นต้น
7. การอบรม สถาบันการศึกษาอาจให้ความรู้ โดยการอบรมอาจารย์และบุคคลภายนอก ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องประเพณีไทย ศิลปะไทย ดนตรีไทย ภาษาไทย

กล่าวโดยสรุป การทบทวนศิลปวัฒนธรรมของสถาบันการศึกษา ทำได้หลายลักษณะ ตั้งแต่การจัดหลักสูตรการสอน การวิจัย การจัดนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ การแทรกสอน การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม การเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือ การแสดง รายการวิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น การบริการสังคมด้วยวิธีการหลายๆลักษณะดังกล่าว จะช่วยแพร่กระจายข้อความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการใช้ทรัพยากรของสถาบันการศึกษาให้เป็นประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

6. การปฏิบัติบทบาทด้านกิจการนักศึกษา

งานกิจกรรมนักศึกษา หมายรวมถึง งานที่เกี่ยวกับการบริการ สวัสดิการ วินัยและพัฒนานิสิต นักศึกษา และงานกิจกรรม ซึ่งงานเหล่านี้ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นงานหลักสำคัญส่วนหนึ่งที่จะถูกละเลยมิได้จากอาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรในสถาบัน เพราะเป็นงานที่ทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง งานกิจการนักศึกษาจะช่วยให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ควบคู่ไปกับการมีมนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

กิจกรรมนิตินักศึกษา (Student Activities) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน นักการศึกษาเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Curricular Activities) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Promotional Curricular Activities) กิจกรรมร่วมหลักสูตร (Co - Curricular Activities) และกิจกรรมพิเศษ (Extra Activities)

นักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกิจกรรมนิตินักศึกษาว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนิตินักศึกษา ในขณะที่อยู่ในสถาบันการศึกษาในฐานะนิตินักศึกษา (McClure , 1971) โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมทั้งหลายในสถานศึกษา ซึ่งนิตินักศึกษามีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษายอมรับและสนับสนุน โดยมีอาจารย์และผู้บริหารดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่นิตินักศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด และในการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่มีผลในการนับเป็นหน่วยกิตหรือคะแนนใด ๆ ในอันที่จะช่วยให้นักศึกษาเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา (Frederick , 1959) สอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) และธนู แสงศักดิ์ (2513) ที่กล่าวว่า กิจกรรมนิตินักศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนา นิตินักศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา นอกเหนือไปจากสิ่งที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียนในชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจ และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนในวิชาใดวิชาหนึ่ง และ สมพงษ์ ประทุมทอง (2515) กล่าวว่ากิจกรรมนิตินักศึกษา เป็นสิ่งที่จัดขึ้นนอกเหนือหลักสูตร เพื่อประโยชน์และคุณค่าทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมจะได้ทั้งความรู้ ความคิด และความเข้าใจ ขณะที่สิ่งที่ได้จากตำราในห้องเรียนจะเป็นเฉพาะความรู้ แต่ประสบการณ์บางอย่างนั้นจะได้จากการร่วมกิจกรรม

นอกจากนี้ กิจกรรมนิตินักศึกษายังหมายถึง โปรแกรมการจัดดำเนินงานซึ่งนิตินักศึกษาหรือทางสถาบันการศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเปิดโอกาสให้นิตินักศึกษาแสดงความสนใจตามความสามารถ ทัศนคติ โดยต้องจัดหาเงินมาดำเนินการเอง และต้องอยู่ในความควบคุมแนะนำของสถานศึกษา

Good (1970) และ Jamias (1969) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนิตินักศึกษาว่า หมายถึง การจัดองค์การเพื่อเตรียมเปิดโอกาสในการเสริมประสบการณ์พิเศษ สร้างความสัมพันธ์ขั้นมูลฐาน และเป็นที่พักผ่อนประชาธิปไตย ซึ่งนิตินักศึกษาจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงการเป็นนักประชาธิปไตยที่ดีในอนาคต เป็นการสร้างนิสัยที่ดี ทัศนคติที่น่าสรรเสริญ อุดมคติที่ถูกต้อง อันเป็นการสร้างประชากรที่ดีมีคุณค่าให้แก่สังคมต่อไป

จากความหมายและขอบข่ายที่นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความ พอสรุปได้ว่า กิจกรรมนิตินักศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยลักษณะของ

กิจกรรมต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถาบัน และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนในวิชาใดวิชาหนึ่ง ในการจัดดำเนินงาน นิสิตนักศึกษาจะร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ โดยมีผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรของสถาบันให้คำแนะนำปรึกษา และคอยกำกับดูแลให้อยู่ในขอบข่ายของสถาบัน

แนวคิดการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) ได้รวบรวมแนวคิดของการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาแต่ละคนรู้จักตนเองมากขึ้น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้แต่ละคนสามารถพัฒนาการเรียน วิชาการ สังคม ร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพ และวุฒิภาวะสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์มากขึ้น
 2. ส่งเสริมและช่วยเหลือให้นิสิตนักศึกษาจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนาและความแตกต่างด้านการเมือง
 3. เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษามีประสบการณ์ด้านการทำงานร่วมกับกลุ่ม สามารถเสนอความคิดเห็น พัฒนาความเข้าใจร่วมกัน พัฒนาความเป็นผู้นำ เสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ รู้จักการอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักฝึกหัดการทำงานอย่างมีระบบและฝึกการคิดตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 4. ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษารักความเป็นไทย มีความภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี ดนตรีและนาฏศิลป์ไทย
 5. พัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีความสามัคคี มีความประพฤติที่ดีงาม สอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรมไทยและเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ เป็นที่ต้องการของสังคม
 6. ช่วยให้นิสิตนักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเรียนการสอน และสามารถใช้กิจกรรมเป็นเครื่องผ่อนคลายความเครียดจากการศึกษาเล่าเรียน
- จะเห็นได้ว่า แนวคิดของการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น เน้นที่การพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคม โดยมีอาจารย์และสถาบันให้การส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา และถือว่ากิจกรรมของนิสิตนักศึกษามีความสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในหลักสูตร

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) กล่าวว่า จากการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พบว่า นักศึกษามีปัญหาที่ควรได้รับความช่วยเหลือดังนี้ ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ทุนการศึกษา การปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษาของสถานศึกษา ที่พักอาศัย บุคลิกภาพ การคบเพื่อนเพศตรงข้าม ตลอดจนปัญหาทางวิชาชีพ เมื่อนิสิตนักศึกษามีปัญหา ก็จะทำให้ขาดสมาธิที่จะศึกษาเล่าเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาการเรียนได้ (ไพฑูริย์ ปุณสุวรรณ , 2536)

ดังนั้นในสถาบันการศึกษา อาจารย์จึงมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นจากการสอน การวิจัย และการบริการทางวิชาการ นั่นคือ บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา (ดาราดพร คงจา ,2534) บทบาทส่วนหนึ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา มีหน้าที่ในการช่วยเหลือ แนะนำนักศึกษา เกี่ยวกับปัญหา ทางด้านวิชาการ เช่น การวางแผนการเรียน ดังนั้น อาจารย์จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรหรือสถาบันเป็นอย่างดี เพื่อที่จะให้คำแนะนำแก่นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Williamson (1961) ที่กล่าวว่า อาจารย์จะต้องมีความสามารถในการนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบ การให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละบุคคล นอกจากการเป็นที่ปรึกษา ทางด้านวิชาการแล้ว ยังเป็นที่ปรึกษาส่วนตัว และปัญหาทางอาชีพอีกด้วย

Gilmore (1975) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ ที่ปรึกษาว่า เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำ ในปัญหาทางด้านวิชาการ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาทาง สังคม เช่น การปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและนอกสถาบันการศึกษา รวมถึงปัญหาทางด้านอาชีพ เช่น ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องต่อวิชาชีพสาขาที่ นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ การให้ข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางในการประกอบอาชีพ การที่จะทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ได้ผลดีนั้น อาจารย์ต้องปฏิบัติตนดังนี้ คือ พยายามเข้าใจ นักศึกษาที่ตนให้คำปรึกษา ศึกษาและพยายามทำความเข้าใจหลักสูตรให้ถ่องแท้ถึงจุดมุ่งหมาย วิชาบังคับ วิชาเลือก พยายามติดตามความคืบหน้าและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งหลักสูตร การลงทะเบียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำความเข้าใจกับนักศึกษาโดยให้นักศึกษาเข้าใจบทบาท และความรับผิดชอบของตนเอง ประชุมนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลเป็นประจำ เพื่อทราบปัญหา และช่วยเหลือให้คำปรึกษาเมื่อนักศึกษาต้องการ ในการให้คำปรึกษานั้น ครูที่ปรึกษาควรเป็น นักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปรึกษาเป็นรายบุคคล พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพ ของตนเองให้เหมาะสมกับการเป็นครูที่ปรึกษาโดยการยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง (ภัทรฤดีสุพัฒน์โสภณ , 2536)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การปฏิบัติบทบาทด้านกิจการนักศึกษา ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ อันประกอบด้วยการเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษา ในปัญหาด้านวิชาการ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคม และปัญหาด้านวิชาชีพ การให้คำปรึกษาจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์จะต้องมีความรู้ เกี่ยวกับ หลักสูตร กฏระเบียบ การบริการ สวัสดิการ เป็นอย่างดี อาจารย์ควรมีสัมพันธภาพที่ดี

กับนักศึกษา ขอมรับนักศึกษาในฐานะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง อาจารย์ควรจัดเวลาว่างที่แน่นอนให้นักศึกษาได้เข้าพบ เพื่อปรึกษาปัญหา หรือขอคำแนะนำ อาจารย์ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาและติดตามผลการเรียนของนักศึกษา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

7. การหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของวิทยาลัย

สืบเนื่องจากสภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจของไทย ทำให้รัฐจำเป็นต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศ เงื่อนไขหนึ่งของการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) เพื่อการศึกษาระบุไว้ว่า รัฐจะต้องดำเนินการให้มหาวิทยาลัยของรัฐมีอิสระในการบริหาร (Autonomy) ภายในระยะเวลา 5 ปี (ภายในปี 2545) และภายในปี 2541 จะต้องมีมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นอิสระอย่างน้อย 1 แห่ง จากเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายการอุดมศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการพึ่งตนเองของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไว้อย่างชัดเจน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9) ว่าให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดมสรรพกำลังและหารายได้จากแหล่งต่างๆ เพื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้ผู้รับโอกาสร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อแบ่งเบาภาระงบประมาณของรัฐ

ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว (2533 – 2547) ระบุให้รัฐลดบทบาทการกำกับควบคุมสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และให้แปลงฐานะสถาบันอุดมศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมาเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ และให้สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้สามารถพึ่งตนเองด้านค่าใช้จ่ายถึงระดับหนึ่ง โดยให้ผู้ได้รับประโยชน์รับภาระค่าใช้จ่ายในสัดส่วนที่เหมาะสมขึ้น กำหนดเป้าหมายให้ดำเนินการเปลี่ยนฐานะของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่ภายในปีสุดท้ายของแผน 7 (2539) ให้มีการจัดสรรงบประมาณให้กับสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในรูปแบบเงินอุดหนุนทั่วไป และในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2549) ให้ปรับปรุงค่าธรรมเนียมการศึกษาถึงระดับที่ผู้เรียนสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

การพึ่งตนเองของสถาบันการศึกษาของรัฐเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงเป็นเวลากว่า 30 ปี และได้รับการบรรจุไว้ในนโยบายอุดมศึกษาทั้งระยะยาวและระยะสั้น ตั้งแต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 โดยให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการดำเนินงานภายใน มีเสรีภาพทางวิชาการ และมีการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองในระยะยาว ซึ่งรัฐได้วางมาตรการในการระดมสรรพกำลังจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมรับภาระทางการศึกษา ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมุ่งลดความสูญเปล่าทางการศึกษา

ให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามควร โดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพการลงทุนทางการศึกษาของประเทศเป็นแกนหลัก (นริวรรณ จินตกานนท์ , 2541) ภาวะด้านการเงินในการจัดการศึกษา ผู้เรียนจะเป็นผู้รับภาวะด้านการเงินในการจัดการศึกษามากขึ้น รัฐจะลดการสนับสนุนต่อสถาบันการศึกษาโดยตรงแต่จะปรับเป็นการสนับสนุนในลักษณะทุนการศึกษาและเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งผู้เรียนจะสามารถเลือกปฏิบัติงานชดใช้ทุนหรือทยอยจ่ายคืนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาก็ได้ จึงมีอิสระสูงขึ้นในการเลือกปฏิบัติงานการบังคับให้มีการปฏิบัติงานเพื่อชดใช้ทุนจะลดลงหรือหมดไป โดยรัฐจะหันมาใช้มาตรการสร้างแรงจูงใจอย่างจริงจังแทน (สถาบันพระบรมราชชนก , สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข 2544) ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้า พบว่ามีผู้ให้ความหมายของการพึ่งตนเองดังนี้

กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกชนและครัวเรือน เพื่อบรรลุถึงการมีหลักประกันของการดำรงชีพของกลุ่มหรือสังคมนั้น โดยมีการจัดระบบเพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของสังคม ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ทั้งนี้การพึ่งตนเองอย่างแท้จริงต้องกินความถึงการมีอิสระในการตั้งเป้าหมายและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของตนเอง

เย็นใจ เลหาวิช (2529) กล่าวว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของตนเองจนกระทั่งสามารถนำมาใช้เลี้ยงตนเองได้ โดยต้องรู้จักตนเอง แก้ปัญหาของตนเอง พัฒนาสิ่งที่ตนเองมีอยู่เดิมให้เป็นประโยชน์ ปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น และเพิ่มความสามารถทางด้านเทคโนโลยีให้แก่ตน

ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การที่จะให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐพึ่งตนเองโดยไม่ใช้งบประมาณแผ่นดินเลย หรือแม้แต่พึ่งงบประมาณแผ่นดินให้น้อยลง คงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ปกครองแล้ว สภาวะเศรษฐกิจยังไม่เอื้อต่อการระดมทุนและการร่วมลงทุนจากภาคเอกชนและประชาชน

ภาวะความจำกัดด้านงบประมาณเป็นปัญหาที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจะต้องเผชิญในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่างๆของรัฐจำเป็นต้องหารายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินภารกิจด้านต่างๆ

แนวทางการเพิ่มรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

แหล่งรายได้ที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน คือ ค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าหน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่ง ยกเว้นสถาบันที่มีโรงพยาบาล และ/หรือมีทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก มีรายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าหน่วยกิต ร้อยละ 60-98 ของรายได้ทั้งหมด แหล่งรายได้อื่นๆของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ รายได้จากการบริหาร และผลประโยชน์จากทรัพย์สิน รายได้จากการให้บริการวิชาการ การฝึกอบรม และโครงการพิเศษ ทุนการศึกษา และเงินบริจาค

แนวทางการเพิ่มรายได้ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีดังนี้

1. แนวทางการปรับค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ปัจจุบันค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ที่สถาบันการอุดมศึกษาของรัฐเรียกเก็บจากนิสิตนักศึกษา ยังอยู่ในระดับที่น้อย และมีสัดส่วนที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่สถาบันอุดมศึกษาใช้ในการผลิตนักศึกษาแต่ละคน และเนื่องจากผู้มีโอกาสศึกษาในระดับอุดมศึกษาของรัฐเป็นผู้ที่ได้รับผลตอบแทนส่วนตนสูงกว่าผู้อื่นในสังคม จึงสมควรรับภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตนักศึกษาในสัดส่วนที่สูงขึ้น
2. ปรับปรุงการบริหารทรัพย์สินเพื่อเพิ่มรายได้ ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นเงินทุนหรือที่ดินอยู่แล้ว มากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับสถาบันแต่ละแห่ง หากปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้ออำนวยและมีผู้บริหารที่มีความสามารถเชิงธุรกิจก็จะสามารถเพิ่มรายได้ จากส่วนนี้ได้
3. การจัดตั้งกองทุนถาวร (Endowment Fund) การจัดตั้งกองทุนถาวรเพื่อนำดอกผลมาใช้ในกิจการต่างๆ เป็นแนวทางที่จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาพึ่งตนเองทางการเงินได้ในระยะยาว การจัดตั้งกองทุนนี้กระทำได้โดยรัฐให้เงินสนับสนุนส่วนหนึ่ง และสถาบันอุดมศึกษาหาเอง เป็น matching fund อีกส่วนหนึ่งการณรงค์หาเงินเพื่อจัดตั้งกองทุน ผู้บริหารควรรับผิดชอบเรื่องนี้อย่างจริงจัง
4. การร่วมลงทุนของภาคเอกชนและประชาชน แนวทางหนึ่งที่จะให้ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการศึกษา ได้แก่ การออกพันธบัตรเพื่อการศึกษา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจะต้องลงทุน และใช้เงินรายได้ผ่อนชำระดอกเบี้ย การทำเช่นนี้ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีความเชี่ยวชาญทางธุรกิจและในสถานการณ์ที่สภาพเศรษฐกิจดีน่าจะเป็นไปได้

วิทยาลัยพยาบาล จัดเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสถาบันหนึ่งที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหารายได้เพื่อความอยู่รอดของวิทยาลัย จึงหน้าที่ของสมาชิกของสถาบันโดยเฉพาะผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล ซึ่งถือเป็นภาระกิจเพิ่มเติมจากภาระกิจของอาจารย์อุดมศึกษาที่มีมาแต่เดิมที่จะต้องช่วยกันคิดหาวิธีการต่างๆในการหารายได้ โดยอาศัยแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์

อายุ

ในคนปกติเมื่อมีอายุมากขึ้นระดับวุฒิภาวะจะเจริญสูงขึ้นตามวัย ประสบการณ์มากขึ้น ความคิดอ่านและการมองปัญหาจะชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ความคิดและการกระทำจะค่อยๆปรับเปลี่ยนไปตามวัย (ทศนา บุญทอง , 2529) ความสามารถของบุคคลในบางอย่างจะเรียนรู้ได้ในระหว่างที่อยู่ในวัยต่างๆ (สมยศ นาวิการ , 2521) อายุจึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงาน สอดคล้องกับ จินตนา ยูนิพันธุ์ (2534) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น จะสั่งสมประสบการณ์ชีวิต มีการปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ทำให้เกิดความคิด ความรู้สึกต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไป มีการเรียนรู้และแสวงหาวิธีปฏิบัติหรือกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน รัตนา ลือวานิช (2539) กล่าวว่า บุคคลที่มีอายุต่างกันย่อมหมายถึงระยะเวลาที่ผ่านประสบการณ์ต่างๆของชีวิตแตกต่างกัน รวมทั้งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสรีรวิทยา จิตใจ และสังคม เมื่อมนุษย์เติบโตมีอายุมากขึ้น ย่อมมีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

Ketiflan (1981) กล่าวว่า อายุของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความคิด และทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่างๆรอบตัว เมื่ออายุมากขึ้นบุคคลจะมีพัฒนาการด้านต่างๆ และวุฒิภาวะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย มีการเรียนรู้มากขึ้น สามารถมองโลกได้กว้างไกลและลึกซึ้งขึ้น และรู้จักใช้เหตุผลของตนเองวิเคราะห์ตัดสินสถานการณ์ต่างๆ

ดังนั้นอาจารย์ที่มีอายุน่าจะมีความคิด มีการเรียนรู้ มองโลกได้กว้างไกลและลึกซึ้ง รู้จักใช้เหตุผลวิเคราะห์ตัดสินสถานการณ์ต่างๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์

ประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์นั้นนับว่าเป็น “ แหล่งที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ ” (Rich Resource for Learning) รวมทั้งเป็นการช่วยขยายโลกทัศน์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ทั้งหลายด้วย (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ , 2533) ประสบการณ์ในการทำงานจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ เกิดทักษะในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น (พัทธนิ เอมะนาวิณ , 2536) บุคคลที่มีประสบการณ์ในอาชีพนานกว่า ย่อมมีความสามารถในการปฏิบัติต่อเรื่องนั้นๆ มากกว่าจะประสบความสำเร็จในงานมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย เพราะประสบการณ์ในอดีตมีส่วนสำคัญช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้ และเข้าใจว่า สิ่งใดดีหรือไม่ดี สิ่งใดที่ควรหลีกเลี่ยงหรือไม่ควรเลี่ยง สามารถพิจารณาและวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เผชิญได้ดี (Davis , 1972 อ้างใน รัตนา ลือวานิช , 2539) บุคคลที่มีประสบการณ์มากจะช่วยพัฒนาความคิด มีจินตนาการ สามารถคิดหาทางเลือกสำหรับการตัดสินใจได้มาก สามารถเลือกทางเลือกได้ดีและเหมาะสมได้มากกว่า นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคคลมีความเชื่อมั่นและมีเหตุผลมากขึ้น (Kirk , 1981)

Davis (1972) กล่าวว่า ประสบการณ์การทำงานด้านการพยาบาลหรือระยะเวลาในการปฏิบัติงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะยอมรับกันว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในอาชีพนานกว่า ย่อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพมากกว่า และจะประสบความสำเร็จ ในงานมากกว่าผู้ปฏิบัติงานอายุน้อย เพราะมีบทเรียนมากมาย และสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ดีกว่า ประสบการณ์การทำงานหรือระยะเวลาทำงานจะทำให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้ทำความเข้าใจ มองเห็นปัญหาได้อย่างชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ทำให้เกิดทักษะและทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

วิเชียร ทวีลาภ (2534) กล่าวว่า ประสบการณ์ช่วยให้การปรับตัวในการเผชิญกับปัญหาถูกเงินได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อน

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาพยาบาลมากกว่า น่าจะปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดีกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา คือลักษณะหรือพื้นฐานการศึกษาที่ได้รับ ทำให้คนมีความสามารถในการทำงานและพัฒนาตนเองไม่เท่ากัน (อาภา โลจายะ , 2538) วุฒิการศึกษา เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงระดับขั้นของการศึกษาที่ผู้ันได้รับตามมาตรฐานการศึกษา ทำให้ได้รับศาสตร์ความรู้ต่างๆ

เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลนั้นสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสภาพการณ์ต่างๆได้ และแสวงหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงย่อมได้รับการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความสามารถมากกว่า (รัตนา ลีอวานิช , 2539) นอกจากนี้การศึกษายังมีบทบาทในการเตรียมบุคคลให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติรอบตัว เข้าใจสังคม พัฒนาการคิด ทักษะคิด ในการดำรงชีวิต การศึกษาจะช่วยพัฒนาแนวคิดต่างๆที่มีผลต่อการดำรงชีวิตในทางที่ดีขึ้น (สุนิภา ชินวุฒิ , 2538) บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาสูง มักจะได้รับการยกย่องและเป็นผู้ที่มีความสามารถมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ (Keller , 1991) ที่พบว่า วุฒิการศึกษาที่สูงกว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงานที่นานกว่า จะทำให้มีความสามารถและเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และการศึกษาของ (Everson — Bates , 1992) ที่ยืนยันว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการพยาบาลต้องการวุฒิการศึกษาอย่างต่ำปริญญาโท เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองในการเจรจากับผู้ร่วมงานที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่า ในเรื่องของภาษา มุมมองรวมทั้งประเด็นการดูแลสุขภาพ ความรู้ด้านนี้ได้ถูกพิจารณาแล้วว่าเป็นจุดวิกฤติหรือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

นอกจากนี้ สุมาลี จักรไพศาล (2541) ได้ศึกษาการบริหารการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยในยุควิกฤตเศรษฐกิจ โรงพยาบาลศูนย์ กลุ่มตัวอย่างเป็น หัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 287 คน และพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 861 คน พบว่า หัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ปฏิบัติการบริหารการพยาบาลในยุควิกฤตเศรษฐกิจมากกว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (Raiff and Shore , 1993) ที่กล่าวว่า ระดับพื้นฐานที่ต่างกัน สามารถก่อให้เกิดผลของงานที่มีประสิทธิภาพต่างกัน

สำหรับอาจารย์พยาบาลซึ่งอยู่ในแวดวงของการศึกษาโดยตรง ย่อมต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนนักศึกษาและใช้ในการปฏิบัติงาน ในวิทยาลัยพยาบาลแต่ละแห่งมีอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน ดังนั้นอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่า น่าจะปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้มากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาที่ต่ำกว่า

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

การที่บุคคลจะกระทำสิ่งใดให้เป็นผลสำเร็จนั้น แต่ละคนจะต้องมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องานนั้นเป็นอย่างดี Sorenson (1984) กล่าวว่าไว้ว่า การที่บุคคลแต่ละคนจะประสบความสำเร็จในกิจการหนึ่งมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ เซวาน์ปัญญา ไหวพริบ แรงจูงใจ และทัศนคติ ในบรรดาปัจจัยเหล่านี้ ทัศนคตินับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์

ทัศนคติ หรือ เจตคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ว่า ท่าที ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือตรงกับพจนานุกรมฉบับเวบสเตอร์ (Webster's New World Dictionary, 1988 : 88 อ้างในพัชรีใจการุณ, 2543) ว่า ความพร้อมและแนวโน้มที่จะกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติเป็นตัวแปรเชิงสมมุติ (Hypothetical variable) เพราะทัศนคติวัดไม่ได้ จากการกระทำ หรือพฤติกรรมอันใดอันหนึ่งของบุคคล แต่ทัศนคติเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มของการกระทำหรือพฤติกรรมหลายอย่าง ทัศนคติมาจากคำศัพท์ภาษาละตินว่า แอปตัส (Aptus) ซึ่งตรงกับคำว่าเหมาะสม (Fitness) หรือการปรุงแต่ง (Adaptedness) นักจิตวิทยาและนักศึกษาก็ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

สุรงค์ ไคว้ตระกูล (2537) ได้ให้ความหมายทัศนคติว่า หมายถึงความโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด ทัศนคติอาจเป็นบวกหรือเป็นลบ ถ้าบุคคลใดมีทัศนคติทางบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติทางลบก็จะหลีกเลี่ยง ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

สิวลี ศิริไล (2539) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทัศนคติเกิดขึ้นจากส่วนประกอบด้านความรู้ ความพึงพอใจ และองค์ประกอบทางพฤติกรรม (Cognitive, Affective, and Behavioral components) ความเชื่อก็เป็นส่วนประกอบอีกประการหนึ่งของทัศนคติ และที่สำคัญจะแยกออกเสียมิได้ กระบวนการประเมินคุณค่าจึงออกมาในลักษณะของทัศนคติที่ไม่ดี หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าทัศนคติในทางบวกหรือในทางลบ

เพ็ญวรรณ มหาผล (2539) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความเข้าใจ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางที่ให้คุณค่าเป็น บวก ลบ หรือกลางได้ ซึ่งส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือตอบสนองต่อสิ่งนั้นตามความรู้สึกอันเป็นผลจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2540) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นเรื่องความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดเมื่อบุคคลรับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม บุคคลจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั่น และมีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจของบุคคลนั้น ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตเห็นได้หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

ชั้นจิตต์ ประสมสุข (2540) กล่าวว่า ทักษะคติหมายถึง ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อ ที่เกิดจากความรู้และการเรียนรู้จากประสบการณ์ของบุคคล ที่มีผลต่อบุคคล วัตถุประสงค์ของ สถานการณ์ในทางบวก ทางลบ หรือเป็นกลาง และมีการแสดงออกให้เห็นจากคำพูด หรือพฤติกรรม

Newcomb (1954) ให้ความเห็นว่า ทักษะคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มี แต่ประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยก็ได้ และทักษะคตินี้จะแสดงออกทางด้าน พฤติกรรมได้สองลักษณะ คือ การแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ ทักษะคติเช่นนี้ทำให้คนอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าไปใกล้สิ่งนั้น เรียกลักษณะเช่นนี้ว่าเป็น ทักษะคติทางบวก อีกลักษณะหนึ่งในทางตรงกันข้าม คือทักษะคติทางลบ คนจะแสดงออก ในทำนองไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบ ทำให้เกิดความเบื่อกว่า อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากอยู่ ให้ออกจากสิ่งนั้น ส่วนทักษะคติอีกแบบหนึ่ง คือทักษะคติแบบกลาง ๆ มีความรู้สึกเฉย ๆ ไม่มี ความรู้สึกที่เกลียดหรือชอบ

Hilgard (1962) กล่าวว่าทักษะคติ หมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ต่อแนวความคิดใดหรือต่อสภาพการณ์ใดในทางเข้าหาหรือหนีออกห่าง และเป็น ความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่เอนเอียงไปในลักษณะเดิมเมื่อได้พบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอีก

Kendler (1963) กล่าวว่า ทักษะคติคือความพร้อมแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมรอบตัว หรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือ ต่อต้าน ประสบการณ์บางอย่าง บุคคล สถาบัน หรือแนวคิดบางอย่าง

Thurstone (1967) ให้ความหมายว่า ทักษะคติเป็นความโน้มเอียงทางจิตใจภายในแสดงออก ให้เห็นได้โดยเป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สามารถวัดได้ด้วยความคิดเห็น หรือ จากการแสดงออกทางภาษา แต่การวัดเช่นนี้ ถ้าผู้ตอบไม่ตอบตรงกับใจจริงแล้ว การวัดจะเกิด ความไม่แน่นอนขึ้น

Anne Anastasi (1968) กล่าวว่า ทักษะคติหมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกทาง ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ธรรมเนียม ประเพณี หรือ สถาบันต่างๆ ทักษะคติ ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิง (Inferred) จากพฤติกรรมภายนอก ทั้งที่ใช้ภาษาและไม่ต้องใช้ภาษา

Dececco (1971) กล่าวว่าทักษะคติของมนุษย์นั้นสามารถเปลี่ยนไปเพราะอิทธิพลทาง การเมืองและสังคม การแสดงออกของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก การกระทำอาจเปลี่ยน ไปได้ เมื่อสังคมเปลี่ยนไป

Fishbein and Ajgen (1975) กล่าวว่าทักษะคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหมายถึง ผลรวมของ การประเมินความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น

Nunnally (1959) สรุปลักษณะสำคัญของทัศนคติไว้ 3 ประการคือ

1. ทัศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทัศนคติ เป็นสภาวะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้ว บุคคลจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้น ๆ ในลักษณะอย่างไรอย่างหนึ่ง
3. ทัศนคติ เป็นสภาวะทางจิตที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างสะสมประสบการณ์ การรับรู้มาเป็นอันมาก

จากข้อความที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปได้ว่า ทัศนคติหมายถึง สภาพความพร้อมทางจิตใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงออกมาในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นพฤติกรรมภายในซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิงจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกมาได้ คนที่มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะมีปฏิกิริยาในทางบวก ถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดีก็จะแสดงปฏิกิริยาในทางลบ

Scott (1968) กล่าวว่า ทัศนคติ มีลักษณะสำคัญ 3 ประการที่ต้องทำการศึกษา คือ

1. ทิศทางของทัศนคติ (Direction) หมายถึง ทัศนคติทางบวกได้แก่ ความเอ็นเอียง ของอารมณ์ในทางชอบ คล้อยตามหรือเห็นด้วย กับทัศนคติทางลบ ได้แก่ ความรู้สึกเกลียด ต่อต้าน หรือไม่เห็นด้วย
2. ระดับของทัศนคติ (Magnitude) หมายถึง การที่บุคคลแสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกอาจจะมีระดับผิวเผิน หรือระดับที่ลุ่มลึก ทัศนคติระดับผิวเผินจะไม่มี ความคงที่ แน่นอน เปลี่ยนแปรง่าย ส่วนทัศนคติระดับลึกจะคงทนถาวร
3. ความเข้มของทัศนคติ (Intensity) หมายถึง ปริมาณของความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะปรากฏออกมาในรูปของการแสดงออกของความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด

การวัดทัศนคติ

เนื่องจากทัศนคติเป็นภาวะของจิตใจ เป็นพฤติกรรมทางสมองซึ่งเป็นพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ไม่สามารถจะวัดหรือสังเกตได้โดยตรง จะสังเกตได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่มองเห็นได้ จึงได้มีผู้ที่พยายามจะถ่ายทอดทัศนคติของบุคคลให้เป็นพฤติกรรมภายนอกเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการศึกษา

พวงผกา ตัณฑติลล (2522) กล่าวว่า การศึกษาทัศนคติทำได้ 3 วิธีคือ

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาทัศนคติ สิ่งที่สำคัญในการสังเกตคือ ตาและหู การสังเกตเป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วสรุปพาดพิง (Infer) ไปถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น แต่วิธีการนี้ไม่นิยมใช้เนื่องจากทัศนคติเป็นพฤติกรรมภายในที่จะสังเกตได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีการตัดสินใจ (Making Decision) ที่จะแสดงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของทัศนคติออกมา สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือพฤติกรรมที่แสดงออกมาซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากทัศนคตินั้น อาจเกิดเวลาใดก็ได้ ถ้าต้องการได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ต้องสังเกตตลอดเวลา ซึ่งต้องใช้เวลามาก และบางครั้งพฤติกรรมที่สังเกตได้ก็ไม่มีประโยชน์ต่อการวิจัย

2. การให้เจ้าตัวรายงาน (Self-Report) เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการวัดทัศนคติ ความสนใจและบุคลิกภาพของบุคคล วิธีการคือ ให้บุคคลรายงานความรู้สึกนั้นๆออกมาว่า เป็นอย่างไร การรายงานความรู้สึกของบุคคลแต่ละคนนี้อาจรายงานได้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการบรรยาย การกำหนดตัวเลขที่เป็นคะแนนของทัศนคติที่ได้จากคำรายงาน อาจไม่มีความเป็นปรนัย และไม่สามารถนำมาใช้ในการเปรียบเทียบกันได้ ผู้นำทางการวัดทัศนคติหลายท่าน เช่น Thurstone, Likert และ Guttman ได้พยายามที่จะสร้างสเกลในการวัดทัศนคติขึ้น คะแนนที่ได้จากการวัดทัศนคติเป็นคะแนนที่จัดอยู่ในระดับมาตราอันตรภาค (Interval Scale) ซึ่งแต่ละหน่วยมีขนาดเท่ากันจึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ว่ามากหรือน้อยกว่ากันเท่าไร

3. วิธีสร้างจินตภาพ (Projective Techniques) วิธีสร้างจินตภาพนี้ นิยมใช้กันมากการวัดบุคลิกภาพ ทัศนคติและคุณธรรมด้านต่างๆของบุคคล โดยใช้เครื่องมือชนิดนี้เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงความคิดเห็น หรือแสดงปฏิกิริยาออกมา เพื่อจะได้สังเกตว่า ขณะนั้นเขามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งเดียวกันมักจะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล วิธีการนี้ใช้สำหรับวัดทัศนคติในระดับลึก ๆ ซึ่งบางครั้งเจ้าตัวก็ไม่ทราบทัศนคตินั้น นิยมใช้กันมากในด้านจิตวิทยาและจิตแพทย์ การวัดทัศนคติโดยวิธีนี้มักจะใช้ในการตีความหมายรูปภาพ หรือการเติมเรื่องที่ให้มาให้สมบูรณ์ ปัญหาที่สำคัญในการวัดทัศนคติโดยวิธีนี้คือ ผู้ที่ทำการศึกษจะต้องมีประสบการณ์และความสามารถเพียงพอในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้มา

ทัศนคติและการปฏิบัติ

การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกกับทัศนคติต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (ประภาเพ็ญ สุวรรณ , 2520) กล่าวไว้ว่า ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล และขณะเดียวกันการแสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลก็มีผลต่อทัศนคติด้วย พฤติกรรมหรือการปฏิบัติของมนุษย์ไม่ได้เป็นผลมาจากทัศนคติแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นผลมาจากองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม สิ่งที่เคยปฏิบัติมาได้แก่นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากทำพฤติกรรมนั้น ๆ

วิชาชีพครูและความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับวิชาชีพครู

Good (1973) ได้ให้ความหมายวิชาชีพ (Profession) ไว้ว่าเป็นอาชีพซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเตรียมในระยะเวลาอันยาวนาน และมีกฎเกณฑ์จรรยาแห่งอาชีพ

วิชาชีพครูตามความหมายของมติที่ประชุมของสมาคมครู WCOTP (World Confederation of Organization of the Teaching Professional) (ชนิตา รักษ์พลเมือง,2524) กล่าวไว้ว่า

1. ต้องอาศัยความรู้อย่างแท้จริงในด้านวิชาการ และต้องอาศัยความทุ่มเทให้กับการทำงาน
2. มีการกำหนดบทบาทของการทำงานอย่างชัดเจนแน่นอน ได้แก่ การให้การศึกษา และการอบรมแก่นักเรียน
3. มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการเข้าประกอบอาชีพ กล่าวคือ มีวุฒิทางการศึกษา มีประสบการณ์ ฯลฯ
4. มีสถาบันวิชาชีพที่มีเอกภาพในการดำเนินงานและมีอำนาจในการควบคุมดูแลสอดส่องการประกอบอาชีพ และจรรยาบรรณของครู
5. มีสถาบันวิชาชีพซึ่งเป็นหลักประกัน ผดุงส่งเสริมความเป็นอยู่ สวัสดิการ และสวัสดิภาพของครู
6. ประกอบด้วยสมาชิกที่มีปรัชญาและอุดมการณ์ร่วมกันในวิชาชีพครู รวมทั้งมุ่งผดุง และส่งเสริมความก้าวหน้าของวิชาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับวิชาชีพครู

วิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่มีองค์ความรู้เป็นพื้นฐานในการให้บริการแก่สังคม การศึกษาวิชาชีพการพยาบาลจึงเป็นการศึกษาเฉพาะทาง ที่ต้องศึกษาทางนามธรรมและฝึกปฏิบัติทางรูปธรรม เพื่อสร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะให้เกิดแก่นักศึกษาพยาบาล รวมทั้งยังต้องสร้างให้นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล ให้รู้ถึงคุณค่าแห่งวิชาชีพ การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม การคิดถึงผู้อื่นหรือคิดถึงประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าของตนเอง การจัดการเรียนการสอนในคลินิกกระทำเพื่อพัฒนา ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลฝึกปฏิบัติงาน มีสิ่งเร้าหลายอย่างที่มีผลต่อการพัฒนาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล เริ่มตั้งแต่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในคลินิก ซึ่งปรากฏในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์พยาบาลกับนักศึกษาพยาบาล การมอบหมายงาน วิธีการสอน รวมทั้งท่าทีและพฤติกรรมการแสดงออกของอาจารย์พยาบาล นักศึกษาพยาบาลสามารถเรียนรู้ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลได้ ด้วยการเลียนแบบจากอาจารย์พยาบาล โดยการสังเกตท่าที ความรู้สึก และพฤติกรรมของอาจารย์พยาบาล (ดวงวิดี สังข์โบล, 2538 อ้างถึงใน ศรีสุดา งามขำ, 2539) ดังนั้นการที่จะสร้างนักศึกษาให้มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูซึ่งทำหน้าที่สอนนักศึกษาจำเป็นจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ (ชม ภูมิภาค, 2516อ้างใน วิภา แดงเจริญ, 2530) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครูคือ ทัศนคติของครู ซึ่งการเตรียมบุคคลที่จะเป็นครูนั้น นอกเหนือจากการให้ความรู้สามัญและความรู้ทางวิชาชีพแล้ว การสร้างให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะคนที่มีความรู้แต่ขาดทัศนคติที่ดีต่อการสอน ย่อมจะเป็นครูที่ดีไม่ได้ เนื่องจากครูเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคน ต้องมีความสนใจในคน เข้าใจธรรมชาติของคน ดังนั้นการเป็นครูที่ดีจึงต้องใช้เวลาฝึกฝนเหมือนวิชาชีพอื่นเหมือนกัน ซึ่งตรงกับ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ นิยะดา ศรีจันทร์, 2522 อ้างใน บัญญัติ ใจบรรจง, 2527) ที่กล่าวว่า การสอนของครูจะให้ผลดี มีประสิทธิภาพ หรือเป็นไปในรูปใดนั้น ขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อวิชาชีพของครูเป็นสำคัญ ทัศนคติของครูผู้สอนมีความสำคัญยิ่งกว่าสิ่งที่ครูผู้สอนรู้มากมาย ทั้งนี้เพราะทัศนคติของครูจะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูซึ่งมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของตน เช่น ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพ ไม่มีความภูมิใจ และไม่คิดที่จะปรับปรุงวิชาชีพให้ก้าวหน้า และไม่กระทำตนเป็นครูที่ดี สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้การเรียนการสอนไร้ประสิทธิภาพ ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แก่เยาวชนซึ่งจะส่งผลถึงความมั่นคงของประเทศ

อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และ Curtis (1955) ที่กล่าวว่า ครูจำเป็นต้องมีทัศนคติทางอาชีพ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความอยากรู้อยากเห็น ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ และมีใจเป็นกลาง มีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ดีที่ทุกคนควรจะมีอยู่ในตนเอง

จะเห็นได้ว่าทัศนคติมีความสำคัญยิ่งต่อวิชาชีพครู เพราะทัศนคติที่ดีจะเป็นเครื่องเสริมขวัญและพลังใจให้ประกอบกิจการงานให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และในทางตรงกันข้าม ถ้าหากครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของตนแล้ว การที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้านั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ทัศนคตินับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้บุคคลทำงานได้สำเร็จ แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ดีสักเพียงใด แต่ถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพนั้น ๆ ย่อมจะทำหน้าที่ของตนได้ไม่ดีเท่ากับบุคคลที่มีความสามารถเท่ากันแต่มีทัศนคติที่ดีต่องานนั้น ๆ เพราะระดับความมุ่งหมาย ทำที่ และความตั้งใจในการทำงานขึ้นอยู่กับทัศนคติ เนื่องจากทัศนคติสามารถเสริมสร้างหรือหักล้างแรงขับ (Drive) แรงจูงใจ (Motive) ในการปฏิบัติงานของบุคคลได้ (Hilgard , 1962)

ทัศนคติต่อการเป็นครู

จากการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทัศนคติต่อการเป็นครูจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ผู้วิจัยสนใจศึกษา 4 ด้าน ได้แก่

1. การยอมรับจากสังคม

การสร้างภาพลักษณ์มีความสำคัญสำหรับทุกสาขาอาชีพ ภาพลักษณ์ที่ดีจะทำให้ได้รับความสนใจ ความเชื่อถือ และการยอมรับ ในทางตรงกันข้าม ถ้าภาพลักษณ์ของวิชาชีพเป็นไปในทางลบ สังคมอาจจะไม่ให้การยอมรับในคุณค่า ไม่เป็นที่ดึงดูดใจให้ผู้คนเข้ามาศึกษาในวิชาชีพ และยังมีบั่นทอนขวัญและกำลังใจของบุคคลที่อยู่ในวิชาชีพด้วย (ลีรียา สัมมาวาจ , 2538)

วิชาชีพพยาบาลในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น ภาพพจน์ของพยาบาลในสายตาของสังคมปัจจุบันดีขึ้นจากเดิม ซึ่งแต่ก่อนนั้น คนส่วนใหญ่คิดว่าพยาบาลเป็นผู้ช่วยแพทย์และคอยรับคำสั่งแพทย์เท่านั้น สังคมเริ่มยอมรับว่า พยาบาลมีบทบาทเป็นของตัวเองในการให้การดูแลผู้ป่วย หรือผู้รับบริการด้านสาธารณสุขมากขึ้น แต่ทั้งนี้ส่วนหนึ่งขึ้นกับตัวพยาบาลเองว่าจะต้องแสดงบทบาทอย่างไร และวางตัวอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับของสังคม และให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (พนม เทพพิทักษ์ , 2533)

วิชาชีพพยาบาลได้รับการพัฒนาขึ้นตามลำดับ พยาบาลวิชาชีพได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางการพยาบาล ตามมาตรฐานการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพทางสังคมเป็นที่ยอมรับเท่าเทียมกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาอื่นๆ

ภาพพจน์ของพยาบาลที่ดีจะเป็นจริงได้ ถ้าพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการพยาบาลด้วยความรู้ความสามารถในการดูแลผู้ป่วย มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆทางการปฏิบัติการพยาบาลที่สนองความต้องการของผู้ป่วย มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงบทบาทที่ต่างออกไปในทีมสุขภาพ มีการวิจัยที่จะค้นคว้าหาคำตอบในการดูแลผู้ป่วยที่ดีกว่า และถ้าพยาบาลจะสาธิตการทำสิ่งต่างๆให้กว้างขวางในการพยาบาล จะทำให้บุคคลในสังคมเห็นวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า

2. ลักษณะวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลป์ ซึ่งต้องนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ผู้ป่วยและประชาชน โดยทั่วไปวิชาชีพพยาบาลมีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกับวิชาชีพอื่น คือ งานที่ปฏิบัติต้องรับผิดชอบในชีวิตมนุษย์ ลักษณะของวิชาชีพพยาบาลเป็นงานบริการสังคมที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพและความปลอดภัยของชีวิตมนุษย์ ทั้งในส่วนที่เป็นรายบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไม่ว่าจะสภาวะปกติ หรือสภาวะเจ็บป่วย ซึ่งต้องการการดูแลเอาใจใส่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทั้งนี้เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพอันดี การพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่มีภาระงานหนัก ต้องเสียสละอย่างมาก พบเห็นแต่สิ่งที่ไม่สวยงาม และพบแต่คนที่มีความทุกข์เป็นส่วนใหญ่

(Mauksch and David) อธิบายถึงลักษณะเฉพาะหรือข้อกำหนดของวิชาชีพพยาบาลไว้ดังนี้ (สิวลี ศิริไล , 2534)

1. วิชาชีพพยาบาลเป็นการให้บริการแก่สังคม ในด้านช่วยดำรงรักษาสุขภาพอนามัยที่ดีของมนุษย์ การปฏิบัติการพยาบาล จึงต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญทางวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ การพิจารณาไตร่ตรอง ทบทวนและควบคุมลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ
2. วิชาชีพพยาบาล เป็นการปฏิบัติต่อตัวมนุษย์โดยตรง เป็นการปฏิบัติแบบตัวต่อตัวระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย ดังนั้นความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตจิตใจและมีคุณค่า จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และเป็นพื้นฐานของจริยธรรม กล่าวคือ ความเข้าใจในคุณค่าของมนุษย์จะนำไปสู่การรับรู้ว่าจะสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ
3. วิชาชีพพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อธรรมชาติของบุคคลแตกต่างกัน กระบวนการของการพยาบาลเป็นความพยายามที่จะเข้าใจมนุษย์ว่า บุคคลแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน การเข้าไปสัมผัสผู้ป่วยแต่ละคนจึงต้องอาศัยการวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติและการประเมินผลของวิชาการพยาบาลที่พื้นขอบเขตของทฤษฎี ต้องอาศัยการสังเกต บุคลิกลักษณะของผู้ป่วยแต่ละคน

4. วิชาชีพพยาบาลเป็นการปฏิบัติที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ป่วย การเข้าไปสัมผัส รับรู้ และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ชีวิตของผู้ป่วย เข้าใจในบุคลิกลักษณะ ความคิด ความเชื่อ และรูปแบบของชีวิตของผู้ป่วย ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อถือ และลดช่องว่างความรู้สึกแปลกหน้าระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยลง
5. วิชาชีพพยาบาล เป็นการปฏิบัติที่อาศัยรูปแบบความสัมพันธ์แบบร่วมมือระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย พยาบาลจะต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเก็บข้อมูลจากผู้ป่วย หรือการให้คำแนะนำเพื่อเลือกแนวทางในการตัดสินใจแก่ผู้ป่วย โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย ความเป็นมนุษย์ ความรู้ ทักษะคติ ตลอดจนความเชื่อของผู้ป่วยด้วย
6. วิชาชีพพยาบาลต้องอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์ที่ใช้ศิลปะของความรักเอื้ออาทร (Caring) การปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาลต้องอาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อตัวผู้ป่วย การเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ป่วย ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจแสดงออกทางคำพูด การสัมผัส กิริยาท่าทาง ตลอดจนสีหน้า แววตา ของพยาบาลที่แสดงต่อผู้ป่วย
7. วิชาชีพพยาบาล เป็นการให้บริการตอบสนองต่อความต้องการความช่วยเหลือของบุคคลแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็ความทุกข์ที่เกิดจากโรคร้ายไข้เจ็บ หรือความทุกข์ทางด้านจิตใจ พยาบาลต้องสามารถรู้ว่าคนควรปฏิบัติอย่างไรต่อความต้องการความช่วยเหลือของบุคคลแต่ละคน
8. ความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย เป็นความสัมพันธ์ที่อาศัยความเข้าใจรู้สึกซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากความสัมพันธ์ก่อให้เกิดผลก้าวหน้าในทางที่ดีภายในขอบเขตของจริยธรรม
9. วิชาชีพพยาบาล จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดกระบวนการของการพยาบาลใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการเผชิญปัญหา การแก้ปัญหาและการปฏิบัติหน้าที่ ผสมผสานกับมนุษยธรรม ศิลปะ และความชำนาญ ความรู้เกี่ยวกับภาวะของความเป็นมนุษย์ จะช่วยทำให้พยาบาลสามารถอธิบายได้ถึงสภาพและลักษณะเฉพาะของผู้ป่วยแต่ละคน รวมถึงการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติต่อผู้ป่วย
10. วิชาชีพพยาบาลมีพื้นฐานความเชื่อสำคัญในเรื่องคุณค่า ลักษณะเฉพาะตัว ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ที่ไม่อาจจะแทนที่กันได้ พยาบาลต้องรู้จักและตระหนักในตนเอง จึงจะสามารถเข้าใจในตัวบุคคลอื่นได้

จะเห็นได้ว่า วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะในการให้การช่วยเหลือผู้ป่วยและผู้รับบริการ ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพนี้ได้ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ อดทน เต็มใจในการให้บริการแก่ผู้รับบริการทุกระดับ และที่สำคัญจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ซึ่งจากผลการวิจัยของจากรุวรรณ ต. สกุล และฟาริดา อิบราฮิม (2536) เรื่อง แรงจูงใจของนักศึกษาในการเลือกวิชาชีพพยาบาล พบว่า

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การพยาบาลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วย และช่วยผู้ป่วย ให้อำนาจจากการเจ็บป่วยนั้นๆ การพยาบาลช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกความ อดทน การสร้างลักษณะนิสัยที่ดี มีความมั่นใจ กล้าตัดสินใจ ช่วยให้ปรับตัวได้ดีขึ้น มีคุณสมบัติ ที่ดี รู้จักเสียสละและช่วยเหลือสังคมได้ มองเห็นว่าเป็นอาชีพที่เสียสละ มีเกียรติ เป็นงานที่มั่นคง เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิง มีความสำคัญต่อสังคม จากการศึกษาของพิมประพรรณ ภาณุณุมิตร (2525) พบว่า ผู้ที่กำลังศึกษาในวิชาชีพการพยาบาลมีความเชื่อว่า วิชาชีพนี้เป็นงานที่ได้ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ต้องมีความเสียสละ อดทน ใช้ความตั้งใจจริง และเป็นอาชีพที่หางานง่าย รายได้ดี จากการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากผู้ที่มาประกอบวิชาชีพพยาบาลมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพดังกล่าว จะช่วยให้วิชาชีพมีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมวิชาชีพอื่น อย่างแน่นอน

3. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพ เพื่อให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อนักศึกษาชั้นฝึกภาคปฏิบัติ อาจารย์พยาบาลจะต้องตาม ไปในเทศน์ศึกษานบนหอผู้ป่วย ดังนั้นการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพจึงเป็นสิ่งที่ หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับอาจารย์พยาบาล เรื่องมนุษย์สัมพันธ์จึงถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งจะส่งผลให้ การนิเทศของอาจารย์และการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ ประไพพรรณ ภูมิจิตสาร (2523) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ คือวิธีการที่ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์และ แรงกระตุ้นในกลุ่มคน และช่วยส่งเสริมให้กลุ่มคนมีความปรารถนาจะทำงานร่วมกันให้สำเร็จ เป็นการนำบุคคลมาทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามัคคีกัน โดยได้รับความพึงพอใจทั้งในด้านเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมโดยถ้วนหน้ากัน ดังนั้นหากอาจารย์พยาบาลได้รับการ ยอมรับจากเพื่อนร่วมงานในทีมสุขภาพไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดีโดยไม่มีการ แบ่งพรรคแบ่งพวก ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพของการดูแลผู้ป่วย อาจารย์พยาบาลสามารถนิเทศ งานได้อย่างราบรื่น โดยไม่มีปัญหาตลอดจนนักศึกษาพยาบาลสามารถฝึกภาคปฏิบัติได้อย่างมี ความสุขซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะ ผูกฝัง และคณะ (2540) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีเจตคติที่ดีต่องาน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ ย่อมทำให้เกิดความผูกพันกับงาน และองค์กร สามารถทำงานอยู่ในองค์กรได้อย่างมีความสุข แต่ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลากรในทีมสุขภาพไม่ค่อยดี โดยเฉพาะแพทย์กับพยาบาลดังที่ Stein และ Colleagues กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และพยาบาลเป็นไปในลักษณะ mutual interdependency แต่ มีความแตกต่างในความหมายหรือการปฏิบัติของความร่วมมือใน 2 วิชาชีพนี้ Styllles ให้ข้อสังเกต ว่า แพทย์จะรู้สึกถูกคุกคาม เมื่อพยาบาลอภิปรายถึงความร่วมมือนี้ เพราะตำแหน่งในความมี

อำนาจและมีกำลัง แพทย์จะรู้สึกว่ามีอำนาจเมื่อทำงานในระบบราชการจะมีอำนาจ แพทย์ถือระบบอาวุโส เป็นเจ้านาย ไม่เข้าร่วมมือในด้านปฏิบัติพยาบาล ดังนั้น ธิดา จิวถนอม (2528) จึงได้แนะนำ ลักษณะที่ดีของมนุษยสัมพันธ์ที่พยาบาลพึงพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมงานดังนี้

1. พยาบาลกับแพทย์ รู้จักเคารพต่อหน้าที่ของกันและกัน ยอมรับในสถานภาพ ใชมรรยาทที่ให้เกียรติ เป็นมิตรต่อกัน มีความปรารถนาดี และส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้การทำงานมีผลสำเร็จสูง เอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ป่วย

2. พยาบาลกับพยาบาล มีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมหมู่คณะ ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะในระหว่างสมาชิกพยาบาล เคารพในหน้าที่ความรับผิดชอบของกันและกัน ปฏิบัติหน้าที่โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีความสามัคคี ร่วมมือซึ่งกันและกัน

3. พยาบาลกับเจ้าหน้าที่อื่นๆ รู้จักเคารพต่อหน้าที่ของกันและกัน ติดต่oprะสานงานกันด้วยดี ระหว่างหน่วยงานนั้นๆ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อกัน มีจุดมุ่งหมายตรงกัน ในการจรรโลงคุณภาพของการบริการ และร่วมมือกันในการสร้างมาตรฐาน และชื่อเสียงอันดีแก่หน่วยงานของตน มั่นคงในมรรยาทของมิตรที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง

4. ความก้าวหน้าในวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับความทุกข์ทรมาน ความเศร้าใจ และความตายของผู้ป่วย เป็นงานที่ไม่มีรางวัล หรือค่าตอบแทนทางใจที่เห็นได้ชัดเจน แต่สิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้พยาบาลอยู่ในวิชาชีพต่อไปได้คือ ความรักในวิชาชีพ และความพอใจที่ได้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ป่วย (Thingley, 1984 อ้างถึงใน จินตนา ญาติบรรทุง, 2528)

อย่างไรก็ตาม วิชาชีพการพยาบาลได้เปรียบกว่าวิชาชีพอื่นๆมาก เพราะมีโอกาสในการหางานทำได้มากจากการหารายได้พิเศษทางด้านบริการสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น เป็นพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐ หรือเอกชน เป็นอาจารย์สอนในโรงเรียนพยาบาล หรือพยาบาลอนามัยชุมชน หรือจะทำธุรกิจส่วนตัว เช่น เปิดสถานผดุงครรภ์ หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก (สวัสดี สุวรรณอักษร, 2520) ส่วนโอกาสก้าวหน้าในการศึกษานั้น สามารถศึกษาต่อได้ถึงระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรเฉพาะทางระยะสั้น เพื่อให้มีความสามารถในการพยาบาลเฉพาะทางได้ (รัตนา ทองสวัสดิ์, 2532) จากการศึกษาของ Stevens and Walker (1993) เรื่อง การเลือกอาชีพในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับงานพยาบาล และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนที่เลือกกับนักเรียนที่ไม่เลือกวิชาชีพการพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 641 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 92.3 ไม่เลือกเรียนวิชาชีพพยาบาล นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับงานพยาบาลในเรื่องเงินเดือน จำนวนชั่วโมงของงานที่ทำ บทบาทและงานพยาบาล ร้อยละ 50.3 มีความรู้เรื่องเงินเดือน มีความรู้น้อยในเรื่องจำนวนชั่วโมงในการทำงาน นักเรียนส่วนใหญ่เชื่อว่าพยาบาลเรียนต่อได้ถึงปริญญาเอก

พยาบาลมีความสามารถหารายได้มาก วิชาชีพการพยาบาลคู่สง่างาม เป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นงานที่สำคัญของผู้หญิง นอกจากนี้วีวรรณ โปธิศรีและปรารักษ์ทิพย์ อูจะรัตน์ (2541) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ พบว่า นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพรับรู้ภาพลักษณ์ของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาลว่า พยาบาลทำงานด้วยความเสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบสูง พยาบาลแต่งกายดี สะอาด วิชาชีพพยาบาลมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติในสังคม มีอิสระในการตัดสินใจในการให้การพยาบาลผู้ป่วย เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ , ไพเราะ เอี่ยมสุรีย์ (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกหรือไม่เลือกเรียนวิชาชีพพยาบาลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเหตุผลที่เลือกเรียนวิชาชีพพยาบาลเนื่องจาก มีโอกาสก้าวหน้า และสามารถศึกษาถึงระดับปริญญาโททั้งในและต่างประเทศ และ วิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง และ พรรณนิภา ธรรมวิรัช และคณะ (2542) ศึกษาความคิดเห็นต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล (ต่อเนื่อง) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษามองว่าวิชาชีพพยาบาลทำให้มีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และผู้อื่น มีโอกาสทำบุญและเสียสละเพื่อผู้อื่น มีงานที่มั่นคงและสวัสดิการดี เป็นผู้ที่มิมีมนุษยสัมพันธ์ดี , ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) (อ้างถึงใน ศิริกุล จันทุม , 2543) พบว่าเมื่อพยาบาลมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพก็จะมีความมั่นคงในจิตใจ มีความตั้งใจทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลงานที่ดี เมื่อพยาบาลมีการรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคม ก็จะมีความสุขในการทำงาน

อาจารย์พยาบาลก็เช่นกัน หากอาจารย์มีความรักและภูมิใจในอาชีพ และไม่เคียดว่าอาชีพของตนด้อยกว่าอาชีพอื่นเนื่องจาก มีโอกาสในการศึกษาต่อ มีโอกาสได้ตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น สวัสดิการและค่าตอบแทนต่างๆก็เหมือนกับอาชีพอื่น ย่อมส่งผลให้อาจารย์ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับพลังอำนาจ

พลังอำนาจ หรือ power เป็นคำนาม หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงความสามารถ ความมีอิทธิพล หรือมีอำนาจในการควบคุมและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ส่วนคำว่า การมอบอำนาจ หรือการให้พลังอำนาจ ตรงกับคำว่า empower ซึ่งเป็นคำกริยา หมายถึง การที่บุคคลที่มีอำนาจสูงกว่าได้ถ่ายโอนอำนาจไปสู่บุคคลที่มีพลังอำนาจด้อยกว่าเพื่อให้บุคคลสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (Llewellyn , 1989 อ้างใน สายฝน เอกวารงกุล , 2542)

พลังอำนาจเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตของบุคคล การมีพลังอำนาจเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อความเป็นบุคคลอย่างมาก เป็นพลังผลักดันที่ก่อให้เกิดการแสวงหา

การปฏิบัติงาน หรือการกระทำสิ่งที่ดีที่สุดตามความสามารถและศักยภาพ ส่งผลให้บุคคลเกิดการพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน รู้สึกมีความหวัง มีพลังในตนเอง ไม่ท้อถอย สามารถจัดการและควบคุมตนเอง ตลอดจนสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีท่ามกลางปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การมีพลังอำนาจยังสามารถช่วยขจัดความขัดแย้งในตนเองได้ จึงกล่าวได้ว่าพลังอำนาจเป็นสิ่งจำเป็นต่อบุคคลในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ (ฟาริดา อิบราฮิม , 2532 ;Gibson , 1995 ; Gilbert , 1995 ; Gray,Doan & Church , 1990)

ปัจจุบันทุกสาขาอาชีพเริ่มให้ความสำคัญกับการมีพลังอำนาจหรือการมีศักยภาพในตนเอง มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนมีการใช้อย่างหลากหลายในการพัฒนาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ดังนี้

1. ใช้ในความหมายทั่วไป พลังอำนาจเป็นผลของขบวนการให้อำนาจหรือเสริมสร้างพัฒนาพลังอำนาจในตนเองขึ้น เป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความสามารถ ศักยภาพและการมีอำนาจในการควบคุม จัดการ และตัดสินใจในเรื่องราวหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ (Llewellyn , 1989 อ้างใน สายฝน เอกวารงกุล , 2542)

2. ใช้ในทางสังคม เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เป็นสิ่งที่สามารถให้แก่กันและกันได้ อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมทำให้เกิดการเคลื่อนไหว เพื่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ เรียกร้องให้ได้มาซึ่งอำนาจ (Parker & Mc Farlane , 1991 cited Rodwell ,1996)

3. ใช้ในทางบริหารจัดการเกี่ยวกับองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่า บุคคลทุกคนย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง มีคุณค่า และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเป็นการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม มุ่งกระจายอำนาจออกจากส่วนกลาง (decentralization) โดยเน้นที่จะพัฒนาคคนในองค์กร และส่งเสริมให้มีศักยภาพในตนเองเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ (Clarke & Mass , 1998)

4. ใช้ในด้านการศึกษา โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า บุคคลย่อมมีศักยภาพในตนเองที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถและพลังอำนาจแห่งตน เป็นรูปแบบการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (participatory education) หรือการศึกษาที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (student – centered learning) โดยใช้วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน ให้ผู้เรียนร่วมกันระบุปัญหาของตน วิเคราะห์สาเหตุและความเป็นมาของปัญหา โดยใช้วิธีการอนุญาตการมองภาพสังคมที่ควรจะเป็นและการพัฒนาวิถีที่จะแก้ไขอุปสรรคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

5. ใช้ในระบบบริการด้านสุขภาพ จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ มุ่งส่งเสริมให้บุคคลได้อำนาจในการควบคุมตนเองเพื่อการมีภาวะสุขภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีและการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าบุคคลย่อมมีศักยภาพในตนเองที่จะเจริญเติบโต มีพัฒนาการ และเป็นเจ้าของชีวิตของตนเอง (Haney , 1988)

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับพลังอำนาจในการปฏิบัติงาน

พลังอำนาจในการปฏิบัติงาน เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในทุกวิชาชีพ เพราะการมีพลังอำนาจในการปฏิบัติงาน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น เพิ่มความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ลดระดับความเบื่อนายในงาน มีความเป็นอิสระในงาน เพิ่มการมีส่วนร่วมในการบริหาร และเกิดความพึงพอใจในงานได้ (Kanter, 1979)

นักวิชาการได้อธิบายความหมายของพลังอำนาจในการปฏิบัติงานไว้หลายท่านเช่น

Cartwright, 1965 cite in Marquis & Huston (1992) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นศักยภาพของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น

Halminton & Kiefer (1986) กล่าวว่า เป็นพลังผลักดันที่มีอยู่ในบุคคลเพื่อเอาชนะอุปสรรคที่มีอยู่ และสามารถให้ตนเองดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย

Kanter (1979) กล่าวว่า คือ การที่บุคคลในองค์กรสามารถเข้าถึงการช่วยเหลือสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร แหล่งทรัพยากรและโอกาสที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และสามารถนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและตนเองได้

Tyson & Jackson (1992) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการผลักดันความตั้งใจมุ่งมั่นของตนเองไปสู่ผู้อื่น เป็นความสามารถในการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Tappen (1995) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม ซึ่งจะได้อะไรและความเต็มใจ

จากแนวคิดและคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า พลังอำนาจในการปฏิบัติงาน คือ ความสามารถในการผลักดันทั้งตนเอง และผู้อื่นให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลนั้นต้องสามารถเข้าถึงและนำ การช่วยเหลือสนับสนุน ข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร และโอกาสที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและตนเองได้ ซึ่ง (Chally 1992) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีพลังอำนาจดังกล่าวได้ จะต้องมีการสร้างพลัง และการสร้างพลัง จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสามารถของบุคคลในการสร้างพลัง การมีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านดี เป็นผู้มีการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย โดยบุคคลจะต้องเชื่อตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีคุณค่าดังนี้

1. การมีความคิดสร้างสรรค์ หมายถึงการมีความเข้าใจในแนวคิด ซึ่งประสานความรู้จากการเรียนรู้ในอดีตกับสาระใหม่ ความคิดสร้างสรรค์จะค่อย ๆ ปรากฏขึ้นจากความนึกคิดของบุคคล
2. การมีทรัพยากร หมายถึง สิ่งมีค่าที่จำเป็นในสถานการณ์ใด ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างเพียงพอ
3. การมีข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การเป็นผู้รู้และสนใจในข้อมูลข่าวสารชนิดต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน – ภายนอกตน

ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกความคิด และความเข้าใจที่ฝังแน่นที่สุดที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ ความเชื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างใด ความเชื่อนั้นจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคคลประพฤติตามสิ่งที่ตนเชื่อนั้นทั้งๆ ที่ความเชื่อนั้นอาจไม่อยู่บนพื้นฐานของความจริง (Rokeach, 1970) ความเชื่อมีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเองของบุคคล เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งด้านดีและด้านร้ายก็ได้

การที่บุคคลหลายคน ประสบเหตุการณ์ในชีวิตเหมือนกัน เช่น การเจ็บป่วย การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก หรือแม้แต่เกิดความขัดแย้งระหว่างเพื่อน แต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมที่เผชิญต่อเหตุการณ์ดังกล่าวแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ความคิด ประสบการณ์ และความเชื่อของแต่ละบุคคลซึ่งมีอำนาจในการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในลักษณะที่ต่างกันออกไป ความเชื่อที่มีอิทธิพลเช่นนี้ เรียกว่า “ความเชื่ออำนาจในการควบคุม” (Locus of Control) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน (internal locus of control) และความเชื่ออำนาจภายนอกตน (external locus of control) (Rotter, 1995)

ความเชื่ออำนาจภายในตน

ความเชื่ออำนาจภายในตน (Internal Locus of Control) หมายถึง ความนึกคิดของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นผลของการกระทำของตนเอง และตนเองสามารถควบคุมได้ (Rotter, 1995)

ความเชื่ออำนาจภายนอกตน

ความเชื่ออำนาจภายนอกตน (External Locus Of Control) หมายถึง ความเชื่อที่บุคคลรับรู้ว่าการกระทำหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลของอำนาจภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น บุคคลอื่นๆ โชคชะตา เกราะห้กรรม หรือการคลั่งคลุ้มของอำนาจเหนือธรรมชาติ (Rotter , 1995)

Lowenstein and Rinehart (1972) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน โดยใช้ทฤษฎีความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตนของรีอตเตอร์ พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตนดังนี้

1. **ประสบการณ์ในอดีต** เป็นปัจจัยที่มีผลต่อระบบความเชื่อในปัจจุบันของบุคคล ประสบการณ์ในชีวิตที่มีผลต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตนนั้นสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิต ได้แก่ ภาวะวิกฤติของชีวิต เช่น การตายของบุคคลอันเป็นที่รัก อุบัติเหตุ ฯลฯ ประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิตลักษณะนี้อาจจะไม่มีผลต่อการสร้างเสริมความเชื่ออำนาจภายในตนมากนัก

2) ประสบการณ์สะสม ได้แก่ วิธีการเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาที่ถือว่า มีผลต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน ซึ่งสอดคล้องกับ Strickland (1977) ที่ได้พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น มีความเป็นประชาธิปไตย มีอิสรภาพ มีการลงโทษอย่างเหมาะสม เด็กที่เจริญเติบโตภายในบรรยากาศการเลี้ยงดูดังกล่าวจะพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในบรรยากาศที่ขาดความรัก ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย เด็กขาดอิสรภาพ และเมื่อทำผิดถูกทำโทษอย่างรุนแรง เด็กจะพัฒนาความเชื่ออำนาจภายนอกตน เช่นเดียวกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไป

2. **ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน** ซึ่งเป็นมิติหนึ่งของบุคลิกภาพนั้น พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลทำสิ่งใดแล้วได้รับผลตอบแทนจะมีผลทำให้เกิดความหวังต่อไปเรื่อยๆ โดยความคาดหวังนี้จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล (Rotter , 1995)

3. **ผลตอบแทนที่แต่ละคนได้รับ** เป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินความเชื่อของแต่ละบุคคล เมื่อบุคคลคาดหวังว่าจะได้ผลตอบแทนอะไรบ้างจากการกระทำ เมื่อได้ตามที่หวังบุคคลนั้นก็มีความเชื่ออำนาจภายในตน เพราะคิดว่า ผลที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของตนเอง แต่ถ้าไม่ได้ตามที่หวังบุคคลนั้นก็มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน โดยคิดว่า การที่ไม่ได้ผลตอบแทนนั้นเป็นเพราะโชคชะตา เป็นผลจากเคราะห์กรรม หรือจากอิทธิพลของสิ่งอื่นๆ (Rotter , 1995)

4. **ระดับฐานะทางเศรษฐกิจสังคม** ระดับฐานะทางสังคม เศรษฐกิจของบิดามารดาสัมพันธ์โดยตรงกับชีวิตในครอบครัวและการเลี้ยงดู จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่า เด็กผิวดำที่มาจากครอบครัวที่ยากจนและเป็นชนชั้นต่ำ ส่วนมากมีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ตรงกันข้ามกับเด็กผิวขาวชนชั้นกลางซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จะมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง

5. **ค่านิยมทางสังคม**ที่บุคคลยึดถืออยู่ บุคคลมีแนวโน้มจะเชื่อตามสิ่งที่คนทั่วไปที่แวดล้อมตนอยู่ และถือปฏิบัติ

ลักษณะที่สำคัญของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน

บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีการแสดงออกทางบุคลิกภาพดังนี้ (Rotter , 1995)

1. มีความไวต่อตัวและมีความพร้อมต่อสภาวะแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยหรือนำมาซึ่งความรู้และข่าวสาร ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในอนาคต
2. พยายามหาทางปรับปรุงสถานภาพของสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ
3. ให้คุณค่าต่อการเสริมแรงที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากทักษะหรือความชำนาญมากกว่า

4. แสดงการต่อต้านต่อสิ่งที่จะมามีอิทธิพลครอบงำตัวเขามากกว่า
Strickland (1977) ได้อธิบายคุณลักษณะของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน

เพิ่มเติมดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิบุคลิกลักษณะที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เป็นผู้ที่มีการตัดสินใจดี
3. มีความเชื่อมั่นในเหตุผลและการตัดสินใจของตนเอง มีความมั่นคงและเด็ดเดี่ยว
4. ทำงานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา
5. ทำงานเป็นระบบและเป็นระเบียบของสิ่งแวดล้อม
6. มีความตั้งใจศึกษาหาความรู้ เพื่อปรับปรุงตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนั้นๆ
7. เห็นคุณค่าและความพยายามของตนเองและมีสังคมดีในหมู่เพื่อน

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Warehime and Woodson (1971) ที่พบว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ตื่นตัวกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความพอใจในความสามารถของตน

กล่าวโดยสรุป บุคลิกลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเชื่ออำนาจภายในตน จะเป็น ผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และการพยายามปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง ใช้กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการตัดสินใจในการทำงาน มีความเชื่อมั่นในเหตุผล มีความตั้งใจศึกษาหาความรู้และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น

ลักษณะที่สำคัญของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

(Eggland , 1973) กล่าวว่า บุคลิกลักษณะของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมี ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติตนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนน้อย
2. ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูล และการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา
3. มีความวิตกกังวลในการทำกิจกรรมใดๆ
4. หลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมและการถูกชักจูงในกิจกรรมใดๆ
5. ขาดความพยายามและมีความกลัวในการแสวงหาแหล่ง หรือสิ่งที่จะมาช่วยสนับสนุนตนเอง

สอดคล้องกับ Mc Connell (1974) ที่ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตนว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมักมีท่าทีที่แข็งกระด้าง ไม่ยืดหยุ่น ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ มีอคติ ชอบคัดลอกตามผู้อื่น มีความระมัดระวังตัวมากเกินไป อารมณ์ไม่ค่อยเบิกบาน และมีการฆ่าตัวตายมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน แต่อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีพอใช้ ในระบบสังคมที่เป็นแบบเผด็จการ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในฐานะทหาร นอกจากนี้แล้วมักไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตามธรรมชาติแล้วการจูงใจของเขามักจะเกิดจากสิ่งภายนอกคือเกิดจาก “ระบบ” (system) มากกว่าที่จะเกิดจากแรงขับภายในตัวเขาเอง เขามักจะไม่ขออาสาทำสิ่งใด นอกจากจะมีผู้บอกให้เขาทำ และยิ่งกว่านั้นยังมีแนวโน้มว่าจะประสบกับความยากลำบากในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณ์ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวอันเป็นแนวทางสำหรับให้เขาปฏิบัติตาม กล่าวคือ ถ้าภายในสังคมที่เขาอาศัยอยู่มีวัฒนธรรมที่คงที่แน่นอน และมีความสงบราบเรียบ เขาก็สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ดีพอสมควร แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่สังคมเกิดมีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เขาเคยเรียนรู้จนชินใจ เขาก็จะเกิดความสับสนยุ่งยากใจมาก และถ้าหากว่าเขาประสบกับความล้มเหลวในการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะทำให้เขาล่าถอยออกมาอย่างเงียบๆ พร้อมกับสร้างกำแพงรอบตัวเอง โดยหวังจะให้มันเป็นเครื่องปิดกั้นตัวเองจากการเปลี่ยนแปลง

ดังกล่าว

นอกจากนี้ Strickland (1977) ได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงความเชื่ออำนาจภายในตนและความเชื่ออำนาจภายนอกตนไว้ในกลุ่มพฤติกรรมเด่นๆ ดังนี้

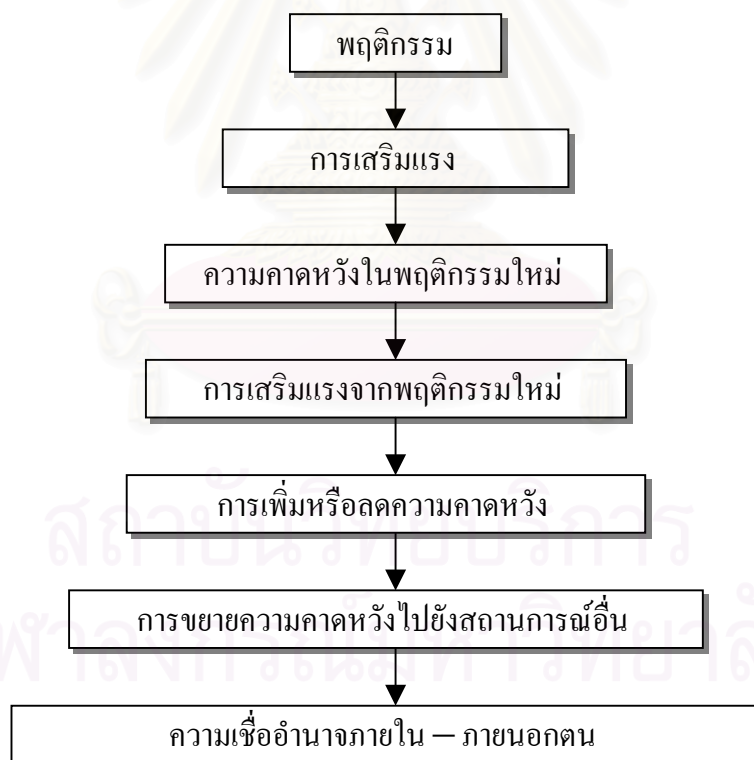
1. การต่อต้านและการคล้อยตามต่ออิทธิพลของสังคม (Resistance and Conformity of Social Influence) ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน มีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามผู้อื่น และพฤติกรรมให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน จะมีการตัดสินใจที่มั่นคงและเด็ดเดี่ยว ถึงแม้จะอยู่ภายใต้ความกดดันทางสังคม นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่จะรักษาอำนาจของตนไว้ และปฏิเสธอิทธิพลต่างๆที่มาจากที่อื่น แต่บุคคลที่มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตนมักจะยอมแพ้แรงกดดันภายนอก โดยเฉพาะบุคคลที่มีอำนาจเหนือตน

2. การค้นหาข้อมูลและการทำงาน (Information Seeking and Task Performance) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะสนองตอบต่อความต้องการของผู้อื่นมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน และมีความรู้สึกไวต่ออิทธิพลของสังคมทุกชนิด มีการทำงานตามความต้องการของสังคม แต่บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมุ่งอยู่ที่การทำงานโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ก่อนจะตัดสินใจแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ จะแสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จในงานที่ยาก และจะแสดงความไม่พอใจถ้าประสบความสำเร็จในงานที่ง่ายๆ มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ สามารถค้นหาสิ่งแปลกๆใหม่ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี จะเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากการทำงานมากกว่าที่จะเรียนรู้จากบุคคลอื่นหรืออิทธิพลของสังคมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน จะสนใจต่อการทำงานมากกว่าที่จะสนใจสิ่งแวดล้อม

3. พฤติกรรมความสำเร็จและความสามารถ (Achievement and Competence Behaviors) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อพฤติกรรมความสำเร็จ นอกจากจะเป็นบุคคลที่สนใจต่อการเรียนแล้ว ยังได้คะแนนดีจากการเรียนอีก ซึ่งเป็นรางวัลอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนประสบความสำเร็จในการศึกษาเพราะมีความเชื่อว่า ความสามารถของตนเองมีมากกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

4. พฤติกรรมระหว่างบุคคล (Interpersonal Behaviors) บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มักจะเป็นบุคคลที่สังคมดีในหมู่เพื่อนและเข้ากันได้ดีกับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน โดยไม่มีความรู้สึกลำบากใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะรู้สึกลำบากใจ เมื่อต้องมีความสัมพันธ์กับคนที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักมีอารมณ์ดี ไม่โกรธง่าย มีสัมพันธภาพดี และเป็นบุคคลที่ดึงดูดความสนใจ

นอกจากนี้ Rotter (1995) ได้อธิบายถึงมูลเหตุของการที่บุคคลมีความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกคนแตกต่างกัน โดยอ้างอิงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) เมื่อบุคคลได้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปแล้วและได้รับการเสริมแรง บุคคลนั้นก็จะเกิดความคาดหวังว่า ถ้าเขาแสดงพฤติกรรมเดิมซ้ำอีกในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกันกับสภาพเดิม เขาก็จะได้รับการเสริมแรงอีกถ้าเป็นไปตามที่เขาคาดหวังไว้ ความคาดหวังของเขาจะลดลงหรือเพิ่มขึ้นจะก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรมหรือเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งก่อน แล้วจึงขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นๆที่คล้ายคลึง หรือว่ามีความเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์เดิม กลายเป็นบุคลิกภาพประจำตัว ถ้าหากประสบการณ์ที่ผ่านมาได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้งเมื่อแสดงพฤติกรรม เช่นนั้นจะทำให้รับรู้ว่าการเสริมแรงที่เกิดขึ้นเนื่องจากทักษะหรือความสามารถของตน แต่ถ้าไม่ค่อยได้รับการเสริมแรงจะทำให้บุคคลรับรู้ว่าการเสริมแรงที่ได้รับนั้นไม่ได้เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง แต่ว่าเป็นเพราะโชค ความบังเอิญ หรือสิ่งที่มีอิทธิพลในสิ่งแวดล้อมบังคาลให้ และทัศนคติ ดังกล่าวนี้อาจจะมีผลย้อนกลับไปสู่ความคาดหวังในผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ความคาดหวังในผลของพฤติกรรม

แหล่งที่มา จาก Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement by J.B. Rotter , 1966, Psychological Monograph, 109 , 1-25

ลำดับขั้นพัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน

Lawrence and Winschel (1975) ได้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายในตน — ภายนอกตน เริ่มตั้งแต่เด็กเล็กออกเป็น 5 ลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

ลำดับขั้นที่ 1 : บุคคลจะเชื่อว่าเหตุการณ์ต่างๆในชีวิตของตน โดยเฉพาะในเหตุการณ์ที่เป็นความล้มเหลว เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากอำนาจภายนอกที่เขาไม่สามารถจะควบคุมได้

ลำดับขั้นที่ 2 : บุคคลเริ่มเกิดความเชื่ออำนาจภายในด้านการประสบความสำเร็จ ในขณะที่ความเชื่ออำนาจภายนอกตน ด้านการประสบความล้มเหลวเริ่มจางหายไป

ลำดับขั้นที่ 3 : บุคคลที่บรรลุวุฒิภาวะ จะมีความเชื่ออำนาจภายในอย่างแท้จริง แม้ว่าจะยังคงเป็นความเชื่ออำนาจภายในด้านการประสบความสำเร็จอยู่ก็ตาม

ลำดับขั้นที่ 4 : พัฒนาการในขั้นที่ 3 เริ่มคงตัว ในขณะที่การตระหนักรู้ถึงภาวะรับผิดชอบ และความรู้สึกล้ำที่ จะเผชิญหน้ากับความยากลำบากของบุคคลได้ส่งผลให้เขาเกิดความเชื่ออำนาจภายในด้านการประสบกับความล้มเหลวเพิ่มขึ้น

ลำดับขั้นที่ 5 : เป็นขั้นตอนที่บุคคลเกิดความเชื่ออำนาจภายในโดยแท้จริง คือ บุคคลจะแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อผลการกระทำทั้งที่เป็นความสำเร็จและความล้มเหลว ในปริมาณที่เท่ากัน

ตามขั้นตอนดังกล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า แรกเริ่มเดิมทีนั้นคนทั่วไปจะเกิดความเชื่ออำนาจภายนอกตนก่อน แล้วต่อมาจึงพัฒนาเป็นความเชื่ออำนาจภายในตน คือ การมีความเชื่อในการประสบความสำเร็จ และความล้มเหลวในปริมาณที่เท่าเทียมกัน และพัฒนาการด้านประสบกับความล้มเหลวจะเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ในขั้นตอนสุดท้าย ดังตารางที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ลำดับขั้นพัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกคน ด้านการประสบความสำเร็จและความล้มเหลว

ลำดับขั้นพัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกคน	1	2	3	4	5
ด้านการประสบความสำเร็จ	E	I	I	I	I
ด้านการประสบล้มเหลว	E	E	I	I	I

หมายเหตุ E แทน External ความเชื่ออำนาจภายนอกคน

I แทน Internal ความเชื่ออำนาจภายในคน

แหล่งที่มา จาก Expectational Children by Lawrence,E. and Winschel ,J. 1975, p487

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพัฒนาความเชื่ออำนาจภายใน - ภายนอกตน

ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่พัฒนามาจากประสบการณ์ชีวิตของบุคคลนั้น ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. **ระดับอายุ** ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกตน จะเริ่มพัฒนาขึ้นตั้งแต่บุคคลอยู่ในวัยเด็ก และมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามการเจริญเติบโต เด็กก่อนวัยเรียนจะมีการรับรู้ว่าคุณค่าอื่นและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมาก เนื่องจากอยู่ในระยะที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ เมื่อเด็กโตขึ้น วุฒิภาวะมีการพัฒนามากขึ้น จะสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้นเรียนรู้ที่จะจัดการและพัฒนาตนเอง สร้างทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยจะเปลี่ยนจากผู้ที่คอยรับความช่วยเหลือมาเป็นผู้เริ่มทำกิจกรรมต่างๆด้วยความกระตือรือร้น การที่เด็กมีการควบคุมตนเองและมีการรับรู้ว่าคุณค่าที่เกิดขึ้นมาจากตนเองจะสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของเด็กในด้านความเชื่ออำนาจภายในตน (Distefano and Smith, 1971)

2. **ประสบการณ์การเลี้ยงดู** โดยทั่วไปแล้วพ่อแม่ผู้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูคุณนั้นจะมีอิทธิพลในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ และค่านิยมต่างๆให้กับเด็ก โดยเด็กจะซึมซับประสบการณ์เหล่านี้โดยไม่รู้ตัว พ่อแม่จะอบรมเลี้ยงดูลูกไปตามพื้นฐานความเชื่อของตนเอง ถ้าตนเองเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนก็จะอบรมเลี้ยงดูลูกให้มีความเชื่ออำนาจภายในตน ถ้าตนเองเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนก็จะอบรมเลี้ยงดูลูกให้มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน (เกษมสุข เฉลียวศักดิ์, 2521)

3. **สภาพแวดล้อมทางด้านบุคคลและสังคมต่างๆ** เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของกลุ่มคนในชุมชน และแนวทางการปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นวิถีชีวิต แนวทางการปฏิบัติเหล่านี้จะถูกปลูกฝังอยู่ในระบบความเชื่อของบุคคล (Robinson & Shaver, 1980) Lefcourt (1983) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านและสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ้านที่อุดมไปด้วยบรรยากาศของการกระตุ้นให้เด็กได้พบกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และการตั้งมาตรฐานความสำเร็จให้พอเหมาะ ตลอดจนการเสริมแรงให้เด็กมีความมานะพยายามมากขึ้น จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาความตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำของเขากับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น ทำให้เด็กมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากขึ้น ส่วนในทางตรงกันข้าม เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ถูจำกัดโอกาส ไม่ได้รับการศึกษา ขนกลุ่มน้อย หรือบุคคลที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจต่ำ เมื่อเผชิญปัญหาที่ต้องพบกับความยากลำบากในการจะแก้ไข มีความรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองต่ำด้อยหรือด้อยคุณค่า จะทำให้บุคคลขาดโอกาสที่จะมีประสบการณ์กับการได้รับการเสริมแรง อันเป็นผลที่เกิดจากความพยายามกระทำของเขา ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเกิดแนวโน้มของการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายนอกตน

การเปลี่ยนแปลงความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกคน

การเปลี่ยนแปลงความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกคน จะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของวัยที่เจริญเติบโต เนื่องจากเมื่อสูงวัยขึ้นบุคคลจะมองดูสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงและกว้างขึ้น ทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อ นอกจากนี้แล้ว ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกคนเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น เมื่อคนเราได้รับความทุกข์ยากและรับรู้ว่าคุณเองไม่มีพลังที่จะแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ บุคคลก็จะเชื่ออำนาจภายนอกคนมากขึ้น แต่ถ้าเหตุการณ์ในชีวิตดำเนินไปในด้านดี และบุคคลรับรู้ว่าคุณเหตุการณ์ต่างที่เกิดขึ้นในชีวิตนั้นเป็นผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตนจะเพิ่มขึ้น ความเชื่ออำนาจภายในตนจะลดต่ำลงเมื่อถึงวัยชรา ทั้งนี้เมื่ออายุมากขึ้นบุคคลช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นมากขึ้น อำนาจในการควบคุมสิ่งแวดล้อมของตนจึงน้อยลง บุคคลจึงแสวงหาพลังอำนาจที่อยู่ภายนอกคนมากขึ้น (Strickland , 1977) นอกจากนี้ ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกคนจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการได้รับผลตอบแทนที่คาดหวัง กล่าวคือ ถ้าบุคคลทำสิ่งใดและได้รับผลตอบแทนตามที่ตนเองคาดหวังไว้ จะทำให้ความเชื่ออำนาจภายในตนเพิ่มมากขึ้น แต่ถ้าตนเองทำสิ่งใดๆ แล้วไม่ได้ผลตอบแทนตามที่คาดหวังจะทำให้อำนาจภายนอกคนเพิ่มมากขึ้น (Rotter , 1995)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ถนอม โถทอง (2520) กล่าวว่า ประสบการณ์ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และสามารถมองสิ่งต่างๆได้อย่างละเอียดรอบคอบ และมีแนวทางในการปฏิบัติตนแน่นอนกว่าผู้ที่ขาดประสบการณ์ กลุ่มครูที่ทำการสอนในอาชีวศึกษามาก ย่อมเคยอยู่ในสังคมของอาชีวศึกษามาก จึงได้รู้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและอาชีวศึกษามาก จะมีการปรับตัวในอาชีวศรได้ดี และมีแนวทางในการปฏิบัติตนที่แน่นอนกว่ากลุ่มที่อยู่ในอาชีวศรและทำการสอนมาน้อย

สวัสดี สุคนธ์ (2522) พบว่าผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการสอนอยู่ในเกณฑ์มากเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ การเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ

ชนิตา รักษ์พลเมือง (2523) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ — ศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อ

เกี่ยวกับอาชีพครูดังนี้ เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญต่อประเทศชาติ มีโอกาสคดโกงน้อยกว่าอาชีพอื่น อาศัยความรู้ความสามารถมาก ต้องมีใจรักในอาชีพ ต้องสนใจหาความรู้ใหม่เสมอ ต้องมีความเสียสละ ต้องรู้จักใช้จิตวิทยา เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับตัวเก่ง มีความอดทน มีความรับผิดชอบสูง มีน้ำใจหนักแน่น และวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและผู้อื่น จากการศึกษาตัวแปรด้านต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูมากที่สุดคือ ระดับความตั้งใจเป็นครู และคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA)

พรเลิศ อ่วมพ่วง (2528) ได้วิเคราะห์ภาระงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พบว่า จำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานรวมในการะงานสอน งานบริหาร งานธุรการงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ งานบริการวิชาการแก่สังคม และงานทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม เท่ากับ 42.62 , 27.18 , 8.46 , 6.25 , 0.61 และ 0.11 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการมีคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ทำงานมาก จะมีจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานรวมมากขึ้นด้วย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์มีจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานมากกว่าอาจารย์ในการะงานวิจัยและงานเขียนทางวิชาการ ในการะงานบริการวิชาการแก่สังคม และจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานรวม รองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์มีชั่วโมงปฏิบัติงานมากกว่าอาจารย์ ส่วนในการะงานด้านทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม รองศาสตราจารย์มีชั่วโมงปฏิบัติงานมากกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์และอาจารย์

ศิริธร ทักติ (2528) ทำการศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พบว่า กลุ่มตัวพยากรณ์ที่สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษา เรียงลำดับความสำคัญในการทำนายจากมากไปน้อย ได้แก่ ความตั้งใจประกอบวิชาชีพครู ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ สภาพการมีงานทำ คะแนนเฉลี่ยสะสมในหมวดวิชาชีพครู และระดับอิทธิพลของญาติที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพครู สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรของทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาได้ร้อยละ 8.49

นุชรินทร์ บุญยั้ง (2529) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการวิเคราะห์ปริมาณงานของอาจารย์วิทยาลัยครู 6 กลุ่ม พบว่า งานบริหารเป็นงานที่อาจารย์วิทยาลัยครูรับภาระมากที่สุด รองลงมาคือ งานธุรการ และงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษา ส่วนงานทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นงานที่อาจารย์รับภาระน้อยที่สุด

จินตนา บิลมาศ (2529 อ้างถึงใน นภเกต สุขสมเพียร , 2539) ศึกษาความเชื่ออำนาจภายในตนของข้าราชการ 2 กลุ่ม คือ ข้าราชการบรรจุใหม่และผู้บริหารระดับกลาง พบว่า ข้าราชการบรรจุใหม่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้บริหารระดับกลาง นอกจากนั้นยังพบว่า ข้าราชการที่ได้รับการศึกษาดำเนินความเชื่ออำนาจภายในตนน้อยกว่าข้าราชการที่ได้รับการศึกษาสูง

สุปราณี พัฒนราช (2530) ได้ศึกษาบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีต่อการทุนบำรุงวัฒนธรรมของชาติตามทัศนของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา พบว่า ลักษณะงานในการจัดกิจกรรมเพื่อทุนบำรุงวัฒนธรรมของชาติของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่จริงมากที่สุดคือการจัดการแสดงหรือนิทรรศการ ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่า กิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่จริงมากที่สุดคือการจัดอภิปราย หรือ ปาฐกถา กิจกรรมที่ผู้บริหารต้องการให้มีมากที่สุดคือการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ส่วนอาจารย์กับนักศึกษาต้องการให้มีกิจกรรมจัดการแสดงหรือนิทรรศการมากที่สุด

ศักรชัย นิรัญเทวี (2532 อ้างใน นิลุบล ฐ์คุณ , 2539) ศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมของครูกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำ

สมสุข ติลกสกุลชัย (2533 อ้างถึงใน ศิริกุล จันพุ่ม ,2543) พบว่า พยาบาลในกลุ่มอายุสูง มีเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลทางบวก พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีเจตคติทางบวกต่อวิชาชีพแตกต่างกัน

เรณา พงษ์เรืองพันธ์ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในบทบาทและความพึงพอใจในงานของผู้บริหารการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย ” กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษา (คณะพยาบาลศาสตร์) ในมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารทางการศึกษาพยาบาลมีความเครียดในบทบาทระดับกลาง โดยมีลักษณะงานที่มากเกินไปผู้บริหารทางการศึกษาพยาบาลมีความพึงพอใจในงาน และความเครียดในงานและความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เมื่อความเครียดในบทบาทเพิ่มขึ้นจะทำให้ความพึงพอใจในงานลดลง

ดารารพร คงจา (2534) พบว่า อาจารย์พยาบาลมีปริมาณงานที่ปฏิบัติจริง โดยเฉลี่ย 53 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งมากกว่าเวลามาตรฐานการทำงานที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ และบทบาทที่อาจารย์ให้ความสำคัญถือเป็นภาระหลักก็คือ บทบาทด้านการสอน ทำให้บทบาทด้านกิจการนักศึกษาได้รับความสำคัญในอันดับรองลงไป ซึ่งบทบาทด้านกิจการนักศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษา ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบทบาทด้านการสอน ดังนั้นเพื่อให้งานด้านกิจการนักศึกษาสัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้อย่างแท้จริง อาจารย์พยาบาลทุกคนจึงควรยอมรับถึงความสำคัญของบทบาทด้านนี้และทำความเข้าใจในบทบาทของตนอย่างถ่องแท้ รวมทั้งต้องร่วมมือกันในการทำงานทุกคน ตั้งแต่การวางแผน จัดดำเนินการ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนประสานงานและประเมินผลร่วมกัน

วนิกา ว่องวัญนะ (2535) ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์การทำงานของพยาบาลวิชาชีพ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำงาน การพัฒนาตนเอง ความเป็นอิสระต่อการทำงาน โดยที่พยาบาลวิชาชีพในช่วงอายุและประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 11 ปี ขึ้นไปจะมีความสามารถในการทำงาน และวุฒิภาวะสูงกว่าพยาบาลที่มีช่วงอายุและประสบการณ์ น้อยกว่า

ภัทรฤดี สุพัฒน์โสภณ (2536) ได้ศึกษาถึง การวิเคราะห์หัตถบาทอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า หัตถบาทของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั้งระบบปิดและระบบเปิด ส่วนใหญ่ยังคงเน้นหัตถบาททางการสอนมากที่สุด โดยถ้ายังทำการสอนมาก การวิจัย

จะยิ่งลดลง ส่วนใหญ่จะทำการสอนโดยไม่ได้อะไร ทั้งที่อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า งานวิจัย งานบริการก็มีความสำคัญเช่นกัน แต่เนื่องจากการที่มีจำนวนชั่วโมงสอนมาก มีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป ตลอดจนขาดการสนับสนุนด้านการเงิน และอุปกรณ์ที่จะทำการวิจัย จึงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ สำหรับหัตถบาทในด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคม มีอาจารย์เพียงหนึ่งในสามที่ทำหน้าที่สอนโดยไม่ได้อะไรให้บริการวิชาการ แสดงว่าอาจารย์ยังคงให้ความสำคัญกับงานบริการ แต่ที่มีปฏิบัติได้น้อย ก็เนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกับงานวิจัย ตลอดจนขาดความสะดวกและความร่วมมือจากฝ่ายบริหาร สำหรับลักษณะการให้บริการจะเน้นเนื้อหาทางการศึกษาในรูปแบบของการอบรม สัมมนามากที่สุด ส่วนหัตถบาททางการทบทวนปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมของชาตินั้น พบว่ามีหัตถบาทอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในลักษณะการจัดการแสดง นิทรรศการหรือการอภิปราย

ปริญญา ฦ วันจันทร์ (2536 อ้างใน นิลบล รุ่งคุณ , 2539) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการทำงานของครูประถมศึกษานในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า มีตัวแปร 7 ตัวที่ร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการทำงานของครูได้ ตัวแปรเหล่านั้น คือ ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 ทศนคติต่อวิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจภายในตน แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์และการรับรู้การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน

พานทอง สุวรรณจุฑา (2537) ศึกษาความเชื่ออำนาจภายในตนกับความพึงพอใจในงานของตำรวจชั้นสัญญาบัตรกับตำรวจชั้นประทวน พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนของข้าราชการตำรวจที่มีอายุราชการน้อยมีสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีอายุราชการมาก

สุวิมล จอดพิมาย , 2537 พบว่า นักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่ากลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน

ไพเราะ เอี่ยมสุรีย์ (2538) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกหรือไม่เลือกเรียนวิชาชีพพยาบาลของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เหตุผลที่ไม่เลือกเรียนวิชาชีพพยาบาลเนื่องจาก เป็นอาชีพที่ต้องอยู่เวรในตอนกลางคืน ทำงานหนัก รับผิดชอบงานมาก

ต้องอดทนเสียสละ เป็นอาชีพที่น่าเบื่อหน่าย เหตุผลที่เลือกเรียนวิชาชีพพยาบาลเนื่องจาก มีโอกาสก้าวหน้าและสามารถศึกษาถึงระดับปริญญาโททั้งในและต่างประเทศ และ วิชาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง

จกกลณี ศรีจักร โคตร (2539) ได้ทำการศึกษาพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า พยาบาลมีอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาลด้านการช่วยเหลือสนับสนุน ข้อมูลข่าวสาร

ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา (2539) พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

นิพนธ์ นนธิ , 2539) พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่ออาชีพครูแตกต่างกัน

วารุณี มีเจริญ (2539) พบว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปมีสมรรถภาพในการสอนด้านการประเมินผลสูงกว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

นิสารัตน์ นาคทั้ง (2540) ศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการสอนภาคทฤษฎีของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

รวีวรรณ สุตันติราษฎร์ (2540) พบว่า ประสบการณ์ในวิชาชีพต่างกันย่อมมีผลให้ความคิดเห็นต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกัน

ฉวีวรรณ โพธิ์ศรีและปรารักษ์ทิพย์ อุจะรัตน์ (2541) ศึกษาภาพลักษณ์ของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ พบว่า นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพรับรู้ภาพลักษณ์ของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาลว่า พยาบาลทำงานด้วยความเสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบสูง พยาบาลแต่งกายดี สะอาด วิชาชีพพยาบาลมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับวิชาชีพอื่น เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติในสังคม มีอิสระในการตัดสินใจในการให้การพยาบาลผู้ป่วย เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ

พรรณนิภา ธรรมวิรัช และคณะ (2542) ศึกษาความคิดเห็นต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล (ต่อเนื่อง) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษามองว่าวิชาชีพพยาบาลทำให้มีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และผู้อื่น มีโอกาสทำบุญและเสียสละเพื่อผู้อื่น มีงานที่มั่นคงและสวัสดิการดี เป็นผู้ที่มิมีมนุษยสัมพันธ์ดี

งานวิจัยต่างประเทศ

Fielstru (1955) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ An analysis of factors influencing the decision to become a teacher ” กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย จำนวน 230 คน ผลการวิจัยพบว่า การเลือกอาชีพครูมีประโยชน์ที่มีโอกาสช่วยเหลือนักเรียนเป็นพลเมืองดี และทราบซึ่งในคุณความดี ได้ทำงานที่ทำให้ตนเองเจริญก้าวหน้า และได้ทำงานที่ตนสนใจตรงตามความรู้

Mori (1960) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ ทักษะคติต่ออาชีพครู ” กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษามหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 556 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาหญิงมีทัศนคติต่ออาชีพครูสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นยังพบว่า องค์กรประกอบด้านทัศนคติ ฐานะทางเศรษฐกิจ มนุษยสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อการเป็นครู

Warehime and Woodsoon (1971) พบว่านักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ตื่นตัว กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

Warehime & Woodsoon (1971) พบว่า นักศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความพอใจกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ตื่นตัว กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

Walker (1974) ศึกษาทัศนคติของครูที่มีต่ออาชีพการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูรัฐบาลในเมืองซัมมิต (Summit) รัฐโอไฮโอ จำนวน 237 คน เป็นครูประจำการ 115 คน และครูฝึกหัดจากมหาวิทยาลัยอาคอน (Akorn) จำนวน 122 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนปีที่ทำการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเป็นมาตรวัดทัศนคติของครูที่มีต่ออาชีพครูด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบทัศนคติของกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูน้อย คือ กลุ่มครูฝึกหัด และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในอาชีพครูมากคือ ครูประจำการ พบว่า กลุ่มครูกลุ่มแรกมีทัศนคติด้านต่างๆต่ออาชีพครูสูงกว่ากลุ่มหลังอย่างมีนัยสำคัญ และในระหว่างกลุ่มครูประจำการพบว่า กลุ่มครูที่ทำการสอนมาแล้ว 5-10 ปี และมากกว่า มีทัศนคติต่ออาชีพครูด้านต่างๆทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอน 1-4 ปี อย่างมีนัยสำคัญ เขาสรุปว่า เมื่อประสบการณ์การสอนในอาชีพครูมากขึ้น ครูจะสามารถปรับตัวด้านบทบาทและการรับรู้ขอบเขตหน้าที่ของอาชีพที่เหมาะสม ดังนั้นกลุ่มครูที่ทำการสอนมานาน จะสามารถปรับตัวในอาชีพได้ ไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างความคิดและบทบาทในการปฏิบัติงาน ทัศนคติของครูกลุ่มนี้จึงสูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอนยังไม่มาก

Lazarowitz (1976) พบว่า กลุ่มครูที่ทำการสอน 7 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) ทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอน 1-3 และ 4-6 ปี

Strickland (1977) พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีจิตใจที่มุ่งอยู่กับการทำงาน โดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการตัดสินใจในการทำงาน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ มีความเชื่อมั่นในเหตุผล ในขอบเขตของความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือ การชี้แนะหรือการควบคุมจากบุคคลอื่น มีความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจว่าเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวเกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง ทำให้บุคลิกลักษณะและการแสดงออกเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

Lipka and Goulet (1979) พบว่า กลุ่มครูที่ทำการสอน 15—25 ปี มีทัศนคติต่ออาชีพครู สูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอน 1-4 ปีและต่ำกว่า

Keiser & Bickle (1980 อ้างใน รวีวรรณ สุคันติราษฎร์ , 2540) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการพยาบาลเบื้องต้น พบว่า ผู้ที่มีคะแนนทัศนคติเพิ่มขึ้นมากก็จะมีคะแนนพฤติกรรมการพยาบาลเบื้องต้นเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนทัศนคติน้อย

Dyer (1981) พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของพยาบาลโดยพยาบาลที่มีประสิทธิภาพการทำงานสูงกว่าจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงตามไปด้วย

Alexander (1982) พบว่า ระดับการรับรู้ความมีอิสระแห่งวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนของพยาบาลวิชาชีพ

Thomson (1985) ได้ศึกษาถึงทิศทางและนโยบายภาระงานของอาจารย์จากกลุ่มตัวอย่างของสถาบัน 60 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาระงานของบุคลากรที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไปสอดคล้องกับนโยบายของสถาบัน 2) ภาระงานของอาจารย์จะคล้ายคลึงกันแม้ว่าขนาดของสถาบันจะต่างกัน 3) วิทยาลัยต่างๆมีความต้องการแผนนโยบายในระยะยาวเพื่อที่จะชี้แนะคณะกรรมการสอน วิจัย การติดต่อประชาสัมพันธ์ 4) นโยบายที่ยืดหยุ่นได้สำหรับภาระงานเฉพาะบุคคลจะเป็นที่ยอมรับในคณะวิชาต่างๆโดยทั่วไป

Dufault (1985) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นยอมรับตัวเองว่าสามารถรับผิดชอบต่อตนเองและควบคุมวิชาชีพพยาบาลในอนาคตได้ด้วยความรู้ความสามารถของพยาบาลเอง แสดงว่าพยาบาลในอนาคตที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนนั้น เป็นพยาบาลที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของงาน

Mason (1987) พบว่า อาจารย์ที่จบปริญญาเอกจะมีบทบาทการวิจัยมากที่สุด รองลงมาเป็นอาจารย์ที่จบปริญญาโท และปริญญาตรีตามลำดับ

Steele (1988) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานในคลินิกของอาจารย์พยาบาลกับการรับรู้บทบาทและความกดดันในบทบาท โดยทำการศึกษาอาจารย์พยาบาล

350 คน ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานในคลินิก เชื่อว่า การปฏิบัติงานในคลินิกจะช่วยเพิ่มสมรรถนะทางคลินิก และประสิทธิภาพในการสอน การรับรู้ความกดดันในบทบาทของอาจารย์พยาบาล มีความแตกต่างกันตามวุฒิการศึกษา รองศาสตราจารย์จะมีการรับรู้ความกดดันในบทบาทมากกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์และอาจารย์ทั่วไป อาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานในคลินิกที่มีความกดดันในบทบาทน้อย จะมีความมั่นใจในการสอนทั้งในห้องเรียนและในคลินิก

Latiff (1989) ศึกษาความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท และความพึงพอใจในงานของอาจารย์ ในระบบการศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ ประเทศมาเลเซีย (University of Science Malasia) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคลุมเครือในบทบาท มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในงาน 2) ความคลุมเครือในบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้วัดความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

Neaves (1989) พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความความสามารถในการตัดสินใจอย่างอิสระขณะปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล

Nollen (1989 อ้างถึงใน ศิริกุล จันทุม ,2543) พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากจะทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบทำให้ผลงานออกมาดีและมีคุณภาพ

Mobily (1991) ได้ทำการศึกษาถึง ระดับความกดดันในบทบาทของอาจารย์พยาบาลในมหาวิทยาลัย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความกดดันในบทบาทกับกระบวนการทางสังคมและลักษณะส่วนบุคคล โดยทำการศึกษาอาจารย์พยาบาลจำนวน 102 คน ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์พยาบาลร้อยละ 18 มีความกดดันในบทบาทระดับสูง และร้อยละ 32 มีความกดดันในบทบาทระดับปานกลาง แหล่งของความกดดันในบทบาทคือ บทบาทที่มากเกินไปและความขัดแย้งในบทบาท สำหรับกระบวนการทางสังคม และลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความกดดันในบทบาทได้แก่ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระดับนักศึกษาที่รับผิดชอบสอน จำนวนชั่วโมงสอนในคลินิก โอกาสที่จะได้พัฒนาการวิจัย สถานภาพสมรส

Suchutzenhofer & Musser (1994) พบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงจะแสดงความเป็นอิสระในวิชาชีพสูงกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำ

Rotter (1995) พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีความกระตือรือร้น มีความไว้วางใจต่อสภาพแวดล้อมที่จะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อพฤติกรรมในอนาคต พยายามปรับปรุงตนเองและแสดงการต่อต้านต่อสิ่งที่จะมามีอิทธิพลครอบงำเขา

Laschinger and Havens (1996 อ้างถึงใน พนิดา รัตนไพโรจน์ , 2542) ศึกษาความสัมพันธ์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานและการปฏิบัติการพยาบาล ของพยาบาลประจำการ ผลการวิจัยพบว่า การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงต่อการปฏิบัติงานของพยาบาล

กรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล และเพื่อศึกษากลุ่มตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีวิทยาลัยฯ ทั่วประเทศอยู่ทั้งสิ้น จำนวน 35 แห่งประกอบด้วยอาจารย์จำนวน 1,497 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ อาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวน 316 คน ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวนทั้งสิ้น 13 แห่ง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ใช้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

แทนค่าสูตรได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{1,497}{1 + 1,497 (0.05)^2} \\ &= \frac{1,497}{4.7425} \\ &= 315.6562 \end{aligned}$$

จากค่าที่คำนวณได้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 คน

กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามลำดับชั้นตอนดังนี้

1. การสุ่มเพื่อกำหนดวิทยาลัยตามเขตที่ตั้ง โดยจำแนกวิทยาลัยพยาบาลออกเป็น 4 ภาคดังนี้

ภาคเหนือ มีจำนวน 8 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช พิษณุโลก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ลำปาง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เขลางค์นคร ลำปาง และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครสวรรค์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุครธานี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

ภาคใต้ มีจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นราธิวาส และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ภาคกลางและภาคตะวันออก มีจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท สระบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีษะเกษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นนทบุรี วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี บำราศนราดูล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจ๊กรีรัช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์วัชรระ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี

2. สุ่มวิทยาลัยพยาบาลในแต่ละภาคโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ใช้อัตราส่วน 1:3 ได้วิทยาลัยทั้งหมด 12 แห่ง

3. หาขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค โดยใช้อัตราส่วนตามสูตร (อ้างถึงใน ประคองกรรมสูตร , 2538) ดังนี้

$$nn = \frac{n Nn}{N}$$

nn = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค

n = จำนวนประชากรในแต่ละภาค

Nn = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (316 คน)

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (1,497)

ผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค

ภาค	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เหนือ	357	75
ตะวันออกเฉียงเหนือ	334	71
ใต้	226	48
กลางและตะวันออกเฉียง	580	122
รวม	1,497	316

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. จากนั้นนำขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาคที่คำนวณได้ในข้อ 3 วิเคราะห์เพื่อ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยพยาบาลที่สุ่มได้ในแต่ละภาค โดยใช้อัตราส่วนตามสูตร (อ้างถึงใน ประคอง วรรณสูตร, 2538) ดังนี้

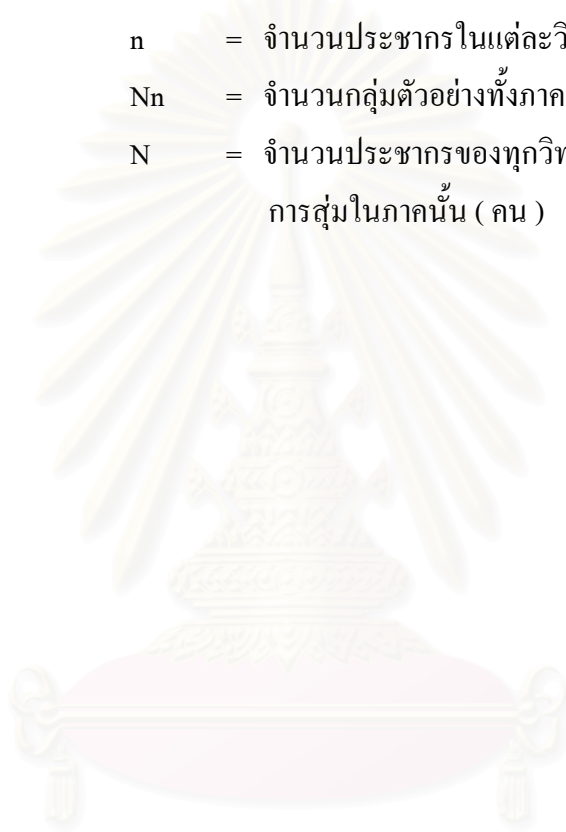
$$n_n = \frac{n N_n}{N}$$

n_n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย

n = จำนวนประชากรในแต่ละวิทยาลัย

N_n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งภาคที่ใช้ในการวิจัย (คน)

N = จำนวนประชากรของทุกวิทยาลัยพยาบาลที่ได้รับ การสุ่มในภาคนั้น (คน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 ผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยพยาบาลจำแนกในแต่ละภาค

ข้อมูลวิทยาลัยพยาบาล	ประชากรทั้งหมดในแต่ละวิทยาลัย	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย
ภาคเหนือ		
1. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช พิษณุโลก	72	29
2. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์	59	24
3. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์	54	22
รวม	185	75
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
1. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์	54	23
2. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์	40	17
3. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา	76	32
รวม	170	72
ภาคใต้		
1. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา	58	20
2. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี	46	16
3. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช	32	11
รวม	136	47
ภาคกลางและภาคตะวันออก		
1. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท	38	28
2. วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี	37	27
3. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี	56	41
4. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์วัชระ	35	26
รวม	166	122
รวมทั้งหมด	657	316

5. เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยแล้ว คัดรายชื่ออาจารย์พยาบาลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกกล่าวคือ เป็นอาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากบัญชีรายชื่ออาจารย์พยาบาลในแต่ละวิทยาลัยพยาบาล แล้วสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวในการศึกษาค้นคว้าจากตำรา วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ในด้านต่างๆ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านการสอน ด้านการบริการวิชาการ ด้านการวิจัยด้านการทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านกิจการนักศึกษา และด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของวิทยาลัย

ชุดที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเป็นครู เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

ชุดที่ 4 แบบสอบถามความเชื่อพลังอำนาจภายในตน เป็นแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจภายในตนของอาจารย์ โดยสอบถามลักษณะ 4 ลักษณะ ได้แก่ มีความตื่นตัว ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง และต่อต้านสิ่งที่มีอิทธิพลครอบงำ

การสร้างและลักษณะของเครื่องมือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

2. สร้างแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบให้เลือกตอบจำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยใช้แนวคิดของ หลวย เหลือบรรจง (2538), สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข (2536), นริวรรณ จินตกานนท์ (2541) เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 64 ข้อ แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

1. การปฏิบัติบทบาทด้านบริหาร จำนวน 7 ข้อ
2. การปฏิบัติบทบาทด้านการสอน จำนวน 15 ข้อ
3. การปฏิบัติบทบาทด้านการบริการวิชาการ จำนวน 7 ข้อ
4. การปฏิบัติบทบาทด้านการวิจัย จำนวน 9 ข้อ
5. การปฏิบัติบทบาทด้านการทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม 9 ข้อ
6. การปฏิบัติบทบาทด้านกิจการนักศึกษา 11 ข้อ
7. การหารายได้เพื่อการพึ่งตนเองของวิทยาลัย 6 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง ซึ่งพิจารณาแปลความหมายจากคะแนนดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติทุกครั้ง/ ปฏิบัติเป็นประจำ
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ข้อความปฏิบัติข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ปฏิบัติน้อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติหลายๆครั้ง
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ปฏิบัติ

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้ 5 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติน้อยครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติ	ให้ 1 คะแนน

ชุดที่ 3 เป็นแบบวัดทัศนคติต่อการเป็นครู มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อการเป็นครู

2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยใช้แนวคิดของ สนาน คุณประเสริฐ (2535)

เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้านคือ

1. ด้านการยอมรับจากสังคม มีจำนวน 4 ข้อ
2. ด้านลักษณะวิชาชีพ มีจำนวน 8 ข้อ
3. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีจำนวน 5 ข้อ
4. ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีจำนวน 7 ข้อ

ข้อความที่เป็นด้านลบได้แก่ ข้อ 15,17,18 และ 24

ลักษณะแบบวัดชุดนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง ซึ่งพิจารณาแปลความหมายจากคะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นทั้งหมด
เห็นด้วยมาก	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นทั้งหมด

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความที่เป็นบวก	ข้อความที่เป็นลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

ชุดที่ 4 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนเอง มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน

2. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยใช้แนวคิดเรื่องความเชื่ออำนาจในตนจากแนวคิดของ Rotter (1995) เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม มีข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

- 2.1 มีความตื่นตัว จำนวน 5 ข้อ
- 2.2 ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 5 ข้อ
- 2.3 เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง จำนวน 5 ข้อ
- 2.4 ต่อต้านสิ่งที่มีอิทธิพลครอบงำ 11 ข้อ

ข้อความที่เป็นลบได้แก่ ข้อ 25 และ 26

ลักษณะแบบวัดชุดนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ช่อง ซึ่งพิจารณาแปลความหมายจากคะแนนดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะหรือความเชื่อของท่านทั้งหมด
เห็นด้วยมาก	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะหรือความเชื่อของท่านเป็นส่วนใหญ่
เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะหรือความเชื่อของท่านเป็นบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะหรือความเชื่อของท่านเป็นส่วนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับความเชื่อของท่านเลย

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความที่เป็นบวก	ข้อความที่เป็นลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความตรงเนื้อหา และความเที่ยง มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 4 ชุดคือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล แบบสอบถามทัศนคติต่อการเป็นครูและแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในคน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน พิจารณาเนื้อหา ความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อ เหนือเกณฑ์การให้คะแนน ความชัดเจน และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยถือเกณฑ์ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิตรงกัน 80 % ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่านให้ความเห็นชอบในเครื่องมือทั้งหมดและเสนอแนะให้มีการแก้ไขเล็กน้อยดังนี้

- 1.1 แบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล แก้ไข
 - ทุกข้อที่มีคำว่าท่านมีส่วนร่วม ปรับภาษาเป็นท่านร่วม
 - ข้อ 6 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมในการประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของวิทยาลัย
 - ข้อ 10 ปรับภาษาเป็น ท่านวางแผนการเรียนการสอนวิชาที่รับผิดชอบร่วมกับอาจารย์อื่นที่เกี่ยวข้อง
 - ข้อ 11 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมในการจัดนักศึกษาเข้าชั้นเรียน
 - ข้อ 13 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมในการจัดตารางการเรียนของนักศึกษา
 - ข้อ 14 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมในการจัดทำคู่มืออาจารย์สำหรับการสอน
 - ข้อ 15 ปรับภาษาเป็น ท่านจัดเตรียมการสอนและเขียนแผนการสอนในเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบให้เสร็จสิ้นก่อนการสอน
 - และให้เพิ่มข้อ 18 และ 21
 - ข้อ 26 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมกับฝ่ายบริการ สอน สาธิต หรืออบรมทางวิชาการพยาบาลแก่นักศึกษาภายนอก
 - ข้อ 27 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมมือในการสอนหรือฝึกอบรมความรู้ทางด้านการพยาบาล หรือการดูแลสุขภาพแก่สถาบันอื่นๆและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - ข้อ 30 และ 31 ต่างกันที่แยกเป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
 - ข้อ 33 ปรับภาษาเป็นอย่างน้อย 1 เรื่องใน 2 ปี
 - ข้อ 36 ปรับภาษาเป็นท่านช่วยเก็บข้อมูลงานวิจัยเมื่อมีผู้มาขอความร่วมมือ

ข้อ 37 ปรับภาษาเป็น เมื่อพบผลงานวิจัยใหม่ๆที่น่าสนใจ ท่านนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ข้อ 38 ปรับภาษาเป็น เมื่อทำวิจัยเสร็จท่านเผยแพร่งานวิจัย

ข้อ 47 ปรับภาษาเป็น ท่านร่วมจัดแสดงผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญาไทย เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาและประชาชน ได้ศึกษาสิ่งที่เป็นสมบัติของบรรพบุรุษไทย

ข้อ 49 ปรับภาษาเป็น ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ในวิทยาลัย เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา

1.2 แบบสอบถามทัศนคติต่อการเป็นครู แก่ใจ

ทุกข้อที่มีคำว่าข้าพเจ้า ปรับภาษาเป็นท่าน

ข้อ 15 ปรับภาษาเป็น ในวิทยาลัยของท่านมีการแบ่งชั้นแบ่งกลุ่ม

ข้อ 17 ปรับภาษาเป็น วิทยาลัยของท่านไม่นิยมการทำงานเป็นทีม

ข้อ 18 ปรับภาษาเป็น ท่านรู้สึกว่างานอาชีพของท่านไม่เท่าเทียมอาชีพอื่น

ข้อ 20 ปรับภาษาเป็น อาชีพครูทำให้มีโอกาสเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

1.3 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตน แก่ใจ

ข้อ 1 ปรับภาษาเป็น ท่านมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

ข้อ 4 ปรับภาษาเป็น ท่านสามารถตั้งคำถามเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับกิจกรรมของวิทยาลัย

ข้อ 7 ปรับภาษาเป็น ท่านสนใจหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพิ่มเติมอยู่เสมอ

ข้อ 14 ท่านยอมรับเมื่องานนั้นไม่ได้ผลตามที่วางแผนไว้

เพิ่มข้อ 21 ดังนี้ เมื่อผู้บริหารมอบหมายงานที่ท่านไม่เห็นด้วย ท่านจะปฏิเสธงานนั้น

1.4 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แก่ใจ

ข้อ 1 จากช่วงอายุ 22 – 25 ปี แก่เป็น 21 – 25 ปี

ข้อ 2 ประสบการณ์การทำงานจาก 1 – 5 ปี แก่เป็น ต่ำกว่า 5 ปี

2. การหาความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว

ไปทดลองกับอาจารย์พยาบาลที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี จำนวนทั้งสิ้น 30 คน และหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือแต่ละชุดด้วย ค่าสัมประสิทธิ์ของความสม่ำเสมอภายใน (Coefficient of Internal Consistency) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Coefficient)

ผลการหาความเที่ยงของเครื่องมือ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ผลการหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนและหลังเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม	ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ	
	n = 30 คน	n = 287 คน
การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์	.94	.95
ทัศนคติต่อการเป็นครู	.83	.85
ความเชื่ออำนาจภายในตน	.84	.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือ ขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับอาจารย์พยาบาลของสถาบันนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลประมาณ 3 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบประสานงานด้านการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งแนบซองเปล่าที่เจ้าหน้าที่ของกลับถึงผู้วิจัย และค่าใช้จ่ายในการส่งกลับไปยังอาจารย์ผู้รับผิดชอบรวมทั้งระเบียบวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ในแต่ละวิทยาลัย โดยขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และนัดเวลาในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545 ถึงวันที่ 15 เมษายน 2545 ได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 298 ฉบับ จากจำนวนที่ส่งจริง 316 ฉบับ
4. เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ของข้อมูลพบว่ามีจำนวน 287 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.8

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. คำนวณหาค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) ของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญที่คำนวณได้โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.5 เทียบระดับความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) โดยใช้เกณฑ์ (อ้างถึงใน ประคอง วรรณสุด, 2538)

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.70 - .90	สูง
.30 - .69	ปานกลาง
.29 และต่ำกว่า	ต่ำ

4. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมดและทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่คำนวณได้ โดยสถิติทดสอบค่าเอฟ (F-test) ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย (B) ของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล และศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 287 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอเป็นลำดับดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่และร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของอาจารย์พยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าสูงสุด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม ร้อยละของคะแนนเต็ม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโด่ง ของข้อมูล ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล
- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

โดยกำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรต่างๆดังนี้

AGE	แทน	อายุ
EXP	แทน	ประสบการณ์การทำงาน
ED	แทน	วุฒิการศึกษา
ED1 = 1	แทน	การศึกษาระดับปริญญาตรี
ED2 = 0	แทน	การศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี
ROL	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
ADM	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านการบริหาร
TEAC	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านการเรียนการสอน
ACAD	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านบริการวิชาการ
REC	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านการวิจัย

CUL	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านการทนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
STUD	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านกิจการนักศึกษา
MON	แทน	การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของวิทยาลัย
ATT	แทน	ทัศนคติต่อการเป็นครู
LOC	แทน	ความเชื่ออำนาจภายในตน
สัญลักษณ์ทางสถิติ		
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S_k	แทน	ค่าความเบ้
K_u	แทน	ค่าความโด่ง
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
R^2 change	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์
A	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของค่าคงที่
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
T	แทน	สถิติทดสอบที (t- test) ที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์
F	แทน	สถิติทดสอบเอฟ (F- test) ที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์
P	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญ
S.E.	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์
\hat{y}	แทน	ตัวแปรตามคือ การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ที่ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
\hat{Z}	แทน	ตัวแปรตามคือ การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ที่ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคล	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
อายุ		
21-25 ปี	8	2.8
26-30 ปี	59	20.6
31-35 ปี	84	29.3
36-40 ปี	62	21.6
41-45 ปี	40	13.9
46-50 ปี	13	4.5
> 50 ปี	21	7.3
รวม	287	100.0
ประสบการณ์การทำงาน		
< 5 ปี	25	8.7
6-10 ปี	137	47.7
11-15 ปี	50	17.4
16-20 ปี	42	14.6
> 21 ปี	33	11.5
รวม	287	100.0
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	48	16.7
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	239	83.3
รวม	287	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า อายุของอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.3 และน้อยที่สุดมีอายุอยู่ในช่วง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.8 ประสบการณ์การทำงานของอาจารย์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.7 ส่วนวุฒิการศึกษาของอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่มีวุฒิก่อนปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 83.3

- ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์หาค่าสูงสุด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม ร้อยละของค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโค้ง ของข้อมูลทัศนคติต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล
- ตารางที่ 6** คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม ร้อยละของคะแนนเต็ม ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโค้ง ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความเบ้	ความโค้ง
ทัศนคติต่อการเป็นครู	120	113	61	91.93	76.60	9.78	-.203	-.372
ความเชื่ออำนาจภายในตน	130	129	76	101.60	78.15	10.68	.027	-.317
การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์	320	298	129	204.78	63.99	32.80	.114	-.398

จากตารางที่ 6 พบว่าอาจารย์พยาบาลมีคะแนนทัศนคติต่อการเป็นครูสูงสุด 113 คะแนน ต่ำสุด 61 คะแนนและ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 91.93 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.78 ลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบเบ้ซ้ายและมีความโค้งต่ำ (ความเบ้ = -.203 , ความโค้ง = -.372) แสดงให้เห็นว่าอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการเป็นครูก่อน ไปทางข้างน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม และคะแนนมีลักษณะกระจาย

คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของอาจารย์พยาบาลสูงสุด 129 คะแนน ต่ำสุด 76 คะแนนและ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 101.60 จากคะแนนเต็ม 130 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.68 ลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบเบ้ขวาและมีความโค้งต่ำ (ความเบ้ = .027 , ความโค้ง = -.317) แสดงให้เห็นว่าอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่มีความเชื่ออำนาจภายในตนก่อน ไปทางข้างมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม และคะแนนมีลักษณะกระจาย

สำหรับคะแนนการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์สูงสุด 298 คะแนน ต่ำสุด 129 คะแนนจากคะแนนเต็ม 320 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 32.80 ลักษณะของข้อมูลมีการแจกแจงแบบเบ้ขวาและมีความโด่งต่ำ(ความเบ้ = .114 , ความโด่ง = -.398) แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลโดยรวมก่อนไปทางข้างมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม และคะแนนมีลักษณะกระจาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม ร้อยละของค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโค้ง ของตัวแปรตาม แยกเป็นรายด้าน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความเบ้	ความโค้ง
การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์								
ด้านการบริหาร	35	35	7	18.80	53.71	6.75	.324	-.520
ด้านการเรียนการสอน	75	75	37	56.75	75.67	7.29	.009	-.336
ด้านการบริการวิชาการ	35	35	7	20.71	59.17	5.47	-.003	-.524
ด้านการวิจัย	45	45	17	31.39	69.76	6.20	-.033	-.724
ด้านการทฤษฎีปฏิบัติ								
วัฒนธรรม	45	45	9	27.11	60.24	7.44	-.031	-.467
ด้านกิจการนักศึกษา	55	55	20	38.89	70.71	7.36	-.093	-.302
ด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งตนเอง	30	30	6	11.13	37.1	5.27	1.213	.957

จากตารางที่ 7 พบว่า คะแนนการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลด้านการเรียนการสอนมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 56.75$) รองลงมาได้แก่ ด้านกิจการนักศึกษา ด้านการวิจัย ด้านการทฤษฎีปฏิบัติวัฒนธรรม ด้านการทฤษฎีปฏิบัติวัฒนธรรม ด้านบริการวิชาการ ด้านการบริหาร และด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 38.89$, $\bar{X} = 31.39$, $\bar{X} = 27.11$, $\bar{X} = 20.71$, $\bar{X} = 18.80$, $\bar{X} = 11.13$) ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ที่สนใจต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ที่สนใจต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในรูป Correlation Matrix

	AGE	EPX	ED1	ED2	ATT	LOC	ROL
AGE	1.000						
EPX	.822**	1.000					
ED1	-.242**	-.287**	1.000				
ED2	.242**	.287**	-1.000**	1.000			
ATT	.186**	.221**	.051	-.051	1.000		
LOC	.156**	.115*	-.099*	.099*	.461**	1.000	
ROL	.170**	.237**	-.103*	.103*	.461**	.412**	1.000

*p<.05 **p<.01

จากตารางที่ 8 แสดงว่า อายุ ประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .170$, $r = .237$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .103$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนทัศนคติต่อการเป็นครู กับความเชื่ออำนาจภายในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .461$, $r = .412$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ การศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = -.103$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

ตารางที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบนัยสำคัญของคะแนนมาตรฐาน ของตัวพยากรณ์ทั้งหมด กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยวิธี ENTER

ตัวพยากรณ์	B	SE.B	Beta	T	Sig
ATT	1.079	.197	.322	5.488	.000
LOC	.775	.177	.252	4.378	.000
EXP	6.367	2.553	.226	2.494	.013
AGE	-2.845	1.948	-.130	-1.461	.145
ED2	5.358	4.685	.061	1.144	.254
Constant					
R	.539	S.E.est	27.88		
R ²	.290	F	22.966		

$P < .05$

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ทักษะต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน ประสบการณ์การทำงาน อายุ และวุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้ร้อยละ 29.0 ($R^2 = .290$) เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวพยากรณ์ทั้งหมดในรูปคะแนนมาตรฐานปรากฏว่าตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ทักษะต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน ประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยวิธี Stepwise

ลำดับขั้นตัว พยากรณ์	R	R^2	R^2 change	F
ATT	.461	.212	.212	76.775*
ATT , LOC	.513	.263	.051	50.668*
ATT , LOC , EXP	.530	.281	.018	36.937*

$P < .05$

จากตารางที่ 10 พบว่า ทักษะคิดต่อการเป็นครู สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .212 ($R^2 = .212$) แสดงว่าทักษะคิดต่อการเป็นครู สามารถการพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ร้อยละ 21.2

เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ความเชื่ออำนาจภายในตนพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น .263 ($R^2 = .263$) สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือทักษะคิดต่อการเป็นครูและความเชื่ออำนาจภายในตนสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ร้อยละ 26.3 โดยที่ความเชื่ออำนาจภายในตนสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 (R^2 change = .051)

เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ประสิทธิภาพการทำงาน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น .281 ($R^2 = .281$) สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และประสิทธิภาพการทำงาน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ร้อยละ 28.1 โดยที่ประสิทธิภาพการทำงาน สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 (R^2 change = .018)

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว กับตัวแปรเกณฑ์ มีค่าเท่ากับ .530 ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวพยากรณ์แต่ละตัวกับตัวแปรเกณฑ์แสดงว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ดีกว่าการใช้ตัวพยากรณ์ตัวเดียว โดยตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบนัยสำคัญของคะแนนมาตรฐาน ของตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอยกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ตัวพยากรณ์	B	SE.B	Beta	T	Sig
ATT	1.053	.194	.314	5.429	.000
LOC	.773	.174	.252	4.431	.000
EXP	3.911	1.453	.139	2.692	.008
Constant	18.794	18.368		1.023	.307
R = .530		S.E. est = 27.95			
R ² = .281		F = 36.937			

*P< .05

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ได้แก่ ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และประสพการณ์การทำงาน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 28.1 (R² = .281) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (B) พบว่าตัวพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลที่มีค่าสูงสุดคือ ประสพการณ์การทำงาน (B = 3.911) รองลงไปคือ ทักษะคิดต่อการเป็นครู (B = 1.053) และความเชื่ออำนาจภายในตน (B = .773) ตามลำดับและค่าคงที่คือ 18.794 (Constant = 18.794) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y}_{\text{PERFORM}} = 18.794 + 3.911 * \text{WORK EXP} + 1.053 * \text{ATT TEACH} + .773 * \text{INTER LOC}$$

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่าตัวพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลที่มีค่าสูงสุดคือ ทักษะคิดต่อการเป็นครู (Beta = .314) รองลงไปคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน (Beta = .252) และประสพการณ์การทำงาน (Beta = .139) ตามลำดับ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Z}_{\text{PERFORM}} = .314 * Z_{\text{ATT TEACH}} + .252 * Z_{\text{INT LOC}} + .139 * Z_{\text{WORK EXP}}$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ และศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประชากรคือ อาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างจำนวน 287 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม 4 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ชุดที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ชุดที่ 3 แบบสอบถามทักษะคิดต่อการเป็นครู และชุดที่ 4 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองทั้ง 4 ชุด โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ ของครอนบาค (Cronbach 's alpha coefficient) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS/ PC) คำนวนหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวนหาความสัมพันธ์ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยวิธี (Enter) และวิธีการเพิ่มตัวแปรแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ที่สนใจต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

1.1 อายุของอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.3 และน้อยที่สุดมีอายุอยู่ในช่วง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.8 ประสบการณ์การทำงานของอาจารย์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.7 ส่วนวุฒิการศึกษาของอาจารย์พยาบาลส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 83.3

1.2 การศึกษาทัศนคติต่อการเป็นครูของอาจารย์พยาบาล พบว่า คะแนนทัศนคติต่อการเป็นครูของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก่อนไปทางน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 91.93 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.60

1.2 การศึกษาความเชื่ออำนาจภายในตนของอาจารย์พยาบาล พบว่า คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก่อนไปทางมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 101.60 จากคะแนนเต็ม 130 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.15

1.4 การศึกษาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ พบว่า คะแนนการปฏิบัติบทบาทของกลุ่มตัวอย่างก่อนไปทางมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 204.78 จากคะแนนเต็ม 320 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 63.99 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเรียนการสอนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 56.75$) รองลงมาคือ ด้านกิจการนักศึกษา ด้านการวิจัย ด้านการทุน ศิลปวัฒนธรรม ด้านบริการวิชาการ ด้านการบริหาร ($\bar{X} = 38.89$, $\bar{X} = 31.39$, $\bar{X} = 27.11$, $\bar{X} = 20.71$) ตามลำดับ และด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 18.80$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ที่สนใจต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า

อายุ ประสบการณ์การทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .170$, $r = .237$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .103$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 แต่การศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = -.103$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ทัศนคติต่อการเป็นครู มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการปฏิบัติ
บทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .461$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติ
ฐานการวิจัยข้อที่ 2

ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการ
ปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .412$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัย
พยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

พบว่าตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัย
พยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ระดับนัยสำคัญ .05 มี 3 ตัว ได้แก่ ทัศนคติต่อการเป็นครู
ความเชื่ออำนาจภายในตน และประสบการณ์การทำงาน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติ
บทบาทของอาจารย์ได้ร้อยละ 28.1 ($R^2 = .281$) และได้สมการพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของ
อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขดังนี้

สมการรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{\text{PERFORM}} = 18.794 + 1.053 * \text{ATT TEACH} + .773 * \text{INT LOC} + 3.911 * \text{WORK EXP}$$

สมการรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{\text{PERFORM}} = .314 * Z_{\text{ATT TEACH}} + .252 * Z_{\text{INT LOC}} + .139 * Z_{\text{WORK EXP}}$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากผลการวิจัยพบว่า คะแนนการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้านการเรียนการสอนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 56.75$) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของคาราพร คงจา (2534) ที่พบว่า อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลแต่ละคนมีปริมาณงานที่ปฏิบัติโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 53 ชั่วโมง โดยวิทยากรหัวหน้าแผนกมีปริมาณงานสัปดาห์ละ 57 ชั่วโมง และวิทยากรประจำแผนกวิชาที่มีปริมาณงานสัปดาห์ละ 49 ชั่วโมง โดยใช้เวลาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอนมากที่สุด รองลงมาคืองานบริหาร ซึ่งวิทยากรส่วนใหญ่จะต้องรับผิดชอบหลายหลักสูตร เนื่องจากความขาดแคลนอาจารย์ ซึ่งสืบเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 4 และ 5 ที่ผ่านมามีนโยบายขยายบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมโดยเน้นระดับอำเภอ ทำให้ต้องเพิ่มการผลิตบุคลากรเป็นจำนวนมาก และมีหลักสูตรเฉพาะทางเพิ่มขึ้น ดังนั้นวิทยากรจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนคนละหลายหลักสูตร แต่ละหลักสูตรมีนักศึกษาจำนวนมาก ทำให้สัดส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษามากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้และการศึกษาของเบญจพร ทิพย์ผลผลกุล (2540) ที่พบว่าภาระงานของอาจารย์พยาบาล มีความแตกต่างจากภาระงานของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาอื่น คือ นอกจากอาจารย์พยาบาลจะต้องเป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นพยาบาลด้วย (วิชาสินี นุกันยา ,2539) เพราะลักษณะการเรียนการสอนวิชาชีพการพยาบาลมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งในภาคปฏิบัติอาจารย์ผู้สอนต้องดูแลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรสายสนับสนุน ทำให้อาจารย์ต้องรับภาระงานบางด้านเพิ่มขึ้น เช่น ภาระงานด้านบริหารและการบริหารจัดการ นอกจากนี้ อาจารย์ยังมีความรับผิดชอบอื่นๆอีกมาก เนื่องจากขาดแคลนอาจารย์ โดยเฉพาะอาจารย์นิเทศบนหอผู้ป่วย นอกจากนี้ยังมีภาระรับผิดชอบอื่นอีกมากมาย เช่น เป็นคณะกรรมการต่างๆของวิทยาลัย จัดทำของบประมาณ ค่าตอบแทน ค่าสอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา เป็นอาจารย์เวรดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยนอกเวลาราชการ ออกหน่วยเคลื่อนที่และพอ.สว. นิเทศนักศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน เป็นวิทยากรให้หน่วยงานต่างๆที่ขอความร่วมมือ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า อาจารย์มีหน้าที่รับผิดชอบหลายประการ แต่การสอนเป็นบทบาทสำคัญประการแรกของอาจารย์ สังเกตเห็นได้ชัด เมื่อมีการคัดเลือกอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาจะพิจารณาคุณวุฒิ คุณสมบัติ และความรู้ด้านวิชาการเป็นอันดับแรก ถ้ามีอาจารย์ดีมากๆ ย่อมแสดงถึงความเจริญ มั่นคงของสถาบัน ดังนั้น อาจารย์จึงต้องแสดงความรับผิดชอบสูงสุดโดยเฉพาะในด้านการสอนให้ปรากฏ เพื่อศิษย์จะได้รับวิทยาการต่างๆ ไปใช้เมื่อสำเร็จการศึกษา (รายงานการฝึกอบรมอาจารย์ใหม่ของสถาบันการศึกษาเอกชน ครั้งที่ 5 ,2535)

ส่วนด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 1.86$) อธิบายได้ว่า สืบเนื่องจากปี 2540 ได้เกิดภาวะผันผวนทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้สังคมไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวครั้งใหญ่ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดการปฏิรูประบบและการออกกฎหมายต่างๆตามมามากมาย การให้บริการด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มีประเด็นปัญหาที่กล่าวถึงมากในปัจจุบัน นั่นคือ ความเป็นอิสระของสถาบันควบคู่กับประสิทธิภาพของการบริหารและคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสืบเนื่องจากสภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจของไทย ทำให้รัฐจำเป็นต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศเพื่อการศึกษา เงื่อนไขหนึ่งของการกู้เงินระบุว่า รัฐจะต้องดำเนินการให้มหาวิทยาลัยของรัฐมีอิสระในการบริหาร (Autonomy) ภายในระยะเวลา 5 ปี (ภายในปี 2545) และภายในปี 2541 จะต้องมียุทธศาสตร์ของรัฐบาลเป็นอิสระอย่างน้อย 1 แห่ง จากเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายการอุดมศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการพึ่งตนเองของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไว้อย่างชัดเจน การพึ่งตนเองของสถาบันการศึกษาของรัฐเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงเป็นเวลากว่า 30 ปี และได้รับการบรรจุไว้ในนโยบายอุดมศึกษาทั้งระยะยาวและระยะสั้น ตั้งแต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 โดยให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการดำเนินงานภายใน มีเสรีภาพทางวิชาการ และมีการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองในระยะยาว ซึ่งรัฐได้วางมาตรการในการระดมสรรพกำลังจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมรับภาระทางการศึกษา ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมุ่งลดความสูญเปล่าทางการศึกษา ให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาช่วยในการจัดการศึกษาตามควร โดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพการลงทุนทางการศึกษาของประเทศเป็นแกนหลัก (นริวรรณ จินตกานนท์ 2541) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กล่าวว่าให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดมสรรพกำลังและหารายได้จากแหล่งต่างๆ เพื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้ผู้รับโอกาสร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อแบ่งเบาภาระงบประมาณของรัฐ ทำให้สถาบันการศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการ การจำกัดกำลังคนภาครัฐ ซึ่งเป็นผลให้กระทรวงสาธารณสุขต้องลดการผลิตกำลังคนด้านสุขภาพลง ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้วิเคราะห์ภารกิจของกระทรวงสาธารณสุขได้ข้อสรุปว่า การผลิตและการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาต่อเนื่องมิใช่ภารกิจของกระทรวงสาธารณสุขเห็นสมควรให้ถ่ายโอนภารกิจนี้ให้หน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่โดยตรงทั้งภาครัฐและเอกชน (สถาบันพระบรมราชชนก, 2544) ดังนั้นสถาบันพระบรมราชชนกจึงต้องทบทวนและศึกษาหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและโครงสร้างของสถานศึกษาในสังกัดให้สอดคล้องกับบริบทต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป แต่จากผลการวิจัยพบว่ามีสถาบันการศึกษาใน

สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจำนวนน้อยที่นำนโยบายการหารายได้เข้าวิทยาลัยมาใช้ หรือบางแห่งไม่มีการนำนโยบายนี้มาใช้เลย จึงส่งผลให้การปฏิบัติบทบาทด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของอาจารย์พยาบาลอยู่ในระดับต่ำ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .170$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของสุกมาส ทองใส (2536) ที่พบว่า ผู้เรียนที่มีอายุมากกว่า 29 ปีขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าผู้เรียนที่มีอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ McCarthy (1988) ที่พบว่า นักศึกษาอายุมากมีระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับปานกลางและสูงกว่า และ Eliane (1993) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง อธิบายได้ว่า บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้น จะสังมประสบการณ์ชีวิต มีการปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา ทำให้เกิดความคิด ความรู้สึกต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไป มีการเรียนรู้และแสวงหาวิธีปฏิบัติหรือกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตน (จินตนา ยูนิพันธ์, 2534) ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนา บุญทอง (2529) ที่กล่าวว่า ในคนปกติเมื่อมีอายุมากขึ้นระดับวุฒิภาวะจะเจริญสูงขึ้นตามวัย ประสบการณ์มากขึ้น ความคิดอ่านและการมองปัญหาจะชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น ความคิดและการกระทำจะค่อยๆปรับเปลี่ยนไปตามวัย และ Ketiflan (1981) ที่กล่าวว่า อายุของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความคิด และทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว เมื่ออายุมากขึ้นบุคคลจะมีพัฒนาการด้านต่างๆ และวุฒิภาวะเปลี่ยนไปตามวัย มีการเรียนรู้มากขึ้น สามารถมองโลกได้กว้างไกลและลึกซึ้งขึ้น และรู้จักใช้เหตุผลของตนเองวิเคราะห์ตัดสินสถานการณ์ต่างๆ ดังนั้นอาจารย์พยาบาลที่มีอายุมากกว่า มีระยะเวลาในการสังมประสบการณ์ชีวิตมาก มีการเรียนรู้มากขึ้น สามารถมองโลกได้กว้างไกลและลึกซึ้งมากขึ้น จึงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดี

ประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .237$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของ วนิภา ว่องวิจนะ (2534) พบว่า พยาบาลที่มีประสบการณ์มากมีความสามารถในการปฏิบัติงานมากกว่าพยาบาลที่มีประสบการณ์น้อย อธิบายได้ว่า บุคคลที่ทำงานมานานย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ มีโอกาสสังมประสบการณ์ด้านการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ดี สามารถมองเห็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและหาวิธีป้องกัน โดยการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างไม่ยุ่งยากมาก (รัชนีบูล เศรษฐภูมิรินทร์และจินตนา ตั้งวรพงศ์ชัย, 2531) ซึ่งสอดคล้องกับ

เสริมศรี เวชชะ , คุชฎีวรรณ เรื่องรุจิรา และเตือนใจ แวงงาม (2536) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ที่มีมากขึ้นจะช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้มากขึ้นด้วย เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ จะก่อให้เกิดความมั่นใจ และหากประสบการณ์มากพอจะทำให้เกิดความชำนาญ ซึ่งจะทำให้ประกอบกิจกรรมนั้นๆ ได้ถูกต้อง และ เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2529) ที่กล่าวว่า การมีประสบการณ์มาก จะช่วยพัฒนาความคิด การกระทำกิจกรรมต่างๆก็จะเป็นไปด้วยความรอบคอบมากยิ่งขึ้น ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ดังนั้นอาจารย์ที่มีโอกาสอยู่ในระบบการศึกษายาวนาน ย่อมมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ทางวิชาการมาก มีวุฒิภาวะที่สูงขึ้น มีโอกาสศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องต่างๆได้มากขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆได้ ส่งผลให้ปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดี

วุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .103$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = -.103$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลได้ดีและอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลได้ไม่ดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของ วารุณี มีเจริญ (2539) ที่พบว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปมีสมรรถภาพในการสอนด้านการประเมินผลสูงกว่าอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เช่นเดียวกับนิศารัตน์ นาคทั้ง (2540) ที่ศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการสอนภาคทฤษฎีของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และ Mason (1987 อ้างใน สุนิภา ชินวุฒิ , 2538) พบว่า อาจารย์ที่จบปริญญาเอกจะมีบทบาทการวิจัยมากที่สุด รองลงมาเป็นอาจารย์ที่จบปริญญาโท และปริญญาตรีตามลำดับ อธิบายได้ว่า บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาสูง มักจะได้รับการยกย่องและเป็นผู้ที่มีความสามารถมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ เนื่องจากการศึกษาสอนคนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเตรียมบุคคลให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติรอบตัว เข้าใจสังคม พัฒนาการคิด ทักษะคติในการดำรงชีวิต การศึกษาจะช่วยพัฒนาแนวคิดต่างๆ ต่อการดำรงชีวิตในทางที่ดีขึ้น(สุนิภา ชินวุฒิ , 2538) จากผลการวิจัยที่พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลนั้น อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรียังไม่ค่อยได้รับมอบหมายให้ทำงานต่างๆมาก เนื่องจากเพิ่งเข้ามาทำงานใหม่ จึงอยู่ในช่วงของการเรียนรู้งาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจพร ทิพย์ผลาผลกุล (2540)

ที่พบว่า อาจารย์พยาบาลที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน อยู่ในวิทยาลัยที่มีขนาดและอัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาต่างกัน จะมีภาระงานสอนและงานที่เกี่ยวกับการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอาจารย์ประจำภาควิชามีชั่วโมงการปฏิบัติงานต่อสัปดาห์ในภาระงานสอนและงานที่เกี่ยวกับการสอนมากกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับสูงของวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะตำแหน่งเป็นตัวกำหนดบทบาทหรือภาระงานที่มอบหมายให้บุคคลมีหน้าที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของวิทยาลัย ซึ่งจะมีการปฏิบัติภาระงานด้านบริหารค่อนข้างสูงจึงปฏิบัติบทบาทด้านการสอนลดลง สำหรับภาระงานด้านการบริหาร พบว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการบริหารระดับหัวหน้าภาค ผู้บริหารระดับสูงของวิทยาลัย วิทยาลัยระดับ 5 – 6 และ 7 – 8 และอาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ปฏิบัติงานในด้านการบริหารมากกว่าอาจารย์ประจำภาควิชาหรือวิทยาลัยระดับ 3 – 4 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการบริหารและอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับ 3 – 4 รวมถึงอาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย มีบทบาทหน้าที่ทางการบริหารน้อยกว่า ดังนั้นการวัดตัวแปรด้านการศึกษาโดยใช้วุฒิของการศึกษามาเป็นเกณฑ์นั้นไม่มีความเหมาะสม เห็นได้จากการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรวุฒิการศึกษาแทบจะไม่มีความสัมพันธ์หรือมีก็ในระดับที่ต่ำมาก ซึ่งแสดงว่าการวัดวุฒิการศึกษามีความแปรปรวนที่น้อยมาก ดังนั้นอาจจะใช้การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การประเมินผล มาเป็นตัวแปรแทนที่จะเป็นวุฒิการศึกษาอย่างเดียว

2.2 ทักษะคิดต่อการเป็นครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .461$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) เมื่อพยาบาลมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพก็จะมีความมั่นคงในจิตใจ มีความตั้งใจทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลงานที่ดี เมื่อพยาบาลมีการรับรู้ว่าจะงานที่ทำเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคม ก็จะมีความสุขในการทำงาน เช่นเดียวกับ Keiser & Bickle (1980 อ้างใน รวีวรรณ สุตันดิราชกูร์ , 2540) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมการพยาบาลเบื้องต้น พบว่า ผู้ที่มีคะแนนทัศนคติเพิ่มขึ้นมากก็จะมีคะแนนพฤติกรรมการพยาบาลเบื้องต้นเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนทัศนคติน้อย และ ศิริรัตน์ จันทร์แสงรัตน์ (2536) ที่พบว่าเจตคติมีผลต่อการรับรู้ การเรียนรู้และการแสดงออกของบุคคล นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพจะกระตือรือร้นและยินดีช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ รับผิดชอบในหน้าที่และสนใจที่จะพัฒนาการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ อธิบายได้ว่า การมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้พยาบาลมีความเข้าใจในคุณลักษณะของวิชาชีพ และมีความมั่นคงทางใจ เนื่องจากการที่คนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด จะทำให้บุคคลนั้นรับรู้ ตีความ และเข้าใจสิ่งนั้นในสภาพแวดล้อมต่างๆอย่างมีความหมายสำหรับเขา (ธีระพร อุวรรณ โณ , 2533 อ้างถึงใน

น้องนุช ภูมิสนธิ์, 2539) การที่อาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู และได้ทำหน้าที่ที่ตนเองรักหรือพอใจ ย่อมส่งผลให้อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

2.3 ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล ($r = .412$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริญา ณ วันจันทร์ (2536 อ้างใน นิลุบล ฐักุณ , 2539) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า มีตัวแปร 7 ตัวที่ร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการทำงานของครูได้ ตัวแปรเหล่านั้น คือ ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจภายในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการรับรู้ การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่นเดียวกับ ศักดิ์ชัย นิรัญเทวี (2532 อ้างใน นิลุบล ฐักุณ , 2539) ศึกษาพฤติกรรมที่เหมาะสมของครูกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และ Seeman & Eran (อ้างใน นิลุบล ฐักุณ , 2539) ที่พบว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเป็นผู้ใฝ่ใจ พยายามเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ในการทำงานได้ดีกว่าบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีจิตใจที่มุ่งอยู่กับการทำงานโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม ทำงานเป็นระบบระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ จะแสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จในงานที่ยาก และจะแสดงความไม่พอใจถ้าประสบความล้มเหลวในงานที่ง่าย มีความตั้งใจในการเรียน และสามารถค้นหาสิ่งแปลกๆใหม่ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีจนเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากการทำงานมากกว่าที่จะเรียนรู้จากบุคคลอื่น หรืออิทธิพลของสังคม จะสนใจต่องานมากกว่าที่จะสนใจต่อสิ่งแวดลอม จึงทำให้ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีผลการเรียนและทำงานดี ดังนั้นอาจารย์พยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติบทบาทอาจารย์ได้ดี

3. การศึกษาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการเป็นครู สามารถพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้เป็นอันดับแรก อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 21.2 ($R^2 = .212$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณานำหนักและทิศทางพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก ($Beta = .314$) แสดงว่า หากอาจารย์มีทัศนคติต่อการเป็นครูในทางบวก จะทำให้ปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดี โดยมีความเป็นไปได้ถึงร้อยละ 21.2 อธิบายได้ว่า เมื่ออาจารย์มีทัศนคติต่อการเป็นครูในทางบวก จะสามารถปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดีเนื่องจาก ทัศนคติมีความสำคัญยิ่งต่อวิชาชีพครู เพราะ

ทัศนคติที่ดีจะเป็นเครื่องเสริมขวัญและพลังใจให้ประกอบกิจการงานให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และในทางตรงกันข้าม ถ้าหากครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของตนแล้ว การที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้านั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ทัศนคตินับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้บุคคลทำงานได้สำเร็จ แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ดีสักเพียงใด แต่ถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพนั้น ๆ ย่อมจะทำหน้าที่ของตนได้ไม่ดีเท่ากับบุคคลที่มีความสามารถเท่ากันแต่มีทัศนคติที่ดีต่องานนั้น ๆ เพราะระดับความมุ่งหมาย ท่าที และความตั้งใจในการทำงานขึ้นอยู่กับทัศนคติ เนื่องจากทัศนคติสามารถเสริมสร้างหรือหักล้างแรงขับ (Drive) แรงจูงใจ (Motive) ในการปฏิบัติงานของบุคคลได้ (Hilgard , 1962) ทัศนคติจึงเป็นตัวแปรที่ต้องให้ความสนใจ เพราะทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออก (เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ , 2529) เมื่อบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่องาน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ ย่อมทำให้เกิดความผูกพันกับงานและองค์การ สามารถทำงานอยู่ในองค์การได้อย่างมีความสุข (ลักขณา ผูกฝั่ง และคณะ , 2540) ทัศนคติจึงสามารถทำนายการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลในอนาคตได้

ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการในขั้นที่ 2 คือ ความเชื่ออำนาจภายในตน อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 26.3 ($R^2 = .263$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาน้ำหนักและทิศทางพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก (Beta = .252) แสดงว่า หากอาจารย์มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะทำให้ปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดี โดยมีความเป็นไปได้สูงถึงร้อยละ 26.3 อธิบายได้ว่า ความสำเร็จของงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลมีพลังอำนาจในการปฏิบัติงาน และใช้พลังอำนาจที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน ซึ่งการที่บุคคลจะรับรู้พลังอำนาจในการปฏิบัติงานได้นั้น บุคคลจะต้องเข้าถึงอำนาจ (access to power) (Kanter , 1979) และมีความเชื่อว่าพลังอำนาจที่ตนมีอยู่นั้นจะทำให้ตนประสบความสำเร็จในการทำงาน ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคคลประพฤติตามสิ่งที่ตนเชื่อนั้น (Rokeach , 1970) ดังนั้นความเชื่ออำนาจภายในตนจึงเป็นตัวแปรที่ต้องให้ความสนใจ และนำไปเสริมสร้างให้แก่อาจารย์พยาบาล เพื่อให้สามารถปฏิบัติบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการในขั้นที่ 3 คือ ประสบการณ์การทำงาน อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 28.1 ($R^2 = .281$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาน้ำหนักและทิศทางพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก (Beta = .139) แสดงว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากจะปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้ดีโดยมีความเป็นไปได้สูงถึงร้อยละ 28.1 อธิบายได้ว่า ประสบการณ์นั้นนับว่าเป็น “ แหล่งที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ ” (Rich Resource for Learning) รวมทั้งเป็นการช่วยขยายโลกทัศน์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ทั้งหลายด้วย (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ , 2533) ประสบการณ์ในการทำงานจะทำให้บุคคล

เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ เกิดทักษะในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น (พงษ์ณี เอมะนาวิน , 2536) บุคคลที่มีประสบการณ์ในอาชีพนานกว่า ย่อมมีความสามารถในการปฏิบัติต่อเรื่องนั้นๆ มากกว่าจะประสบความสำเร็จในงานมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย เพราะประสบการณ์ในอดีตมีส่วนสำคัญช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้ และเข้าใจว่า สิ่งใดดี หรือไม่ดี สิ่งใดที่ควรหลีกเลี่ยงหรือไม่ควรเลี่ยง สามารถพิจารณาและวิเคราะห์แก้ปัญหาที่เผชิญได้ดี (Davis , 1972 อ้างใน รัตนา ลือวานิช , 2539) สอดคล้องกับการศึกษาของ (Nollen , 1989 อ้างถึงใน ศิริกุล จันทุม , 2543) ที่พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากจะทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบทำให้ผลงานออกมามีคุณภาพ และมีเชียร ทวีลาภ (2534) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ช่วยให้การปรับตัวในการเผชิญกับปัญหาฉุกเฉิน ได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้นประสบการณ์การทำงานจึงเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลได้

หลังจากตัวแปรประสบการณ์การทำงานเข้าสู่สมการแล้วไม่มีตัวแปรใดสามารถเข้าสมการทำนายได้

การที่อายุไม่สามารถทำนายการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลได้นั้นเนื่องจาก อายุ และประสบการณ์การทำงานแปรผันตามกัน นั่นหมายความว่า เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นก็จะมีประสบการณ์มากขึ้นด้วย ดังนั้นหากต้องการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ ระหว่างอายุและประสบการณ์การทำงานจะต้องเลือกเอาตัวใดตัวหนึ่ง และการที่วุฒิการศึกษาไม่สามารถทำนายการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ได้นั้นเนื่องจาก อาจารย์ทุกคนไม่ว่าจะจบการศึกษาระดับใดก็ต้องมาปฏิบัติบทบาทของอาจารย์เหมือนกัน แต่จะปฏิบัติบทบาทด้านไหนมากน้อยต่างกันขึ้นกับตำแหน่งหน้าที่ เช่น อาจารย์ที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางด้านบริหารอาจจะปฏิบัติบทบาทด้านการสอนน้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางด้านบริหารและในทางตรงกันข้ามอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางด้านบริหารจะปฏิบัติบทบาทด้านการสอนมากกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้วุฒิการศึกษาไม่สามารถทำนายการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การศึกษาระดับปริญญาโท — เอกมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสนับสนุนให้อาจารย์พยาบาลได้ศึกษาต่อทั้งในและนอกเวลาราชการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. สถาบันการศึกษาควรดำเนินการเพิ่มพูนทัศนคติทางบวกแก่อาจารย์พยาบาล ในรูปของการฝึกอบรม การใช้แรงจูงใจ หรือการวิจัยเพื่อเพิ่มทัศนคติทางบวกแก่อาจารย์พยาบาล
3. สถาบันการศึกษาควรหาวิธีการเสริมสร้างให้อาจารย์มีความเชื่อมั่นในตนเอง

มีความเป็นอิสระ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับ ชื่นชม ตนเองได้ โดยเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้แสดงความสามารถ มอบงานตามที่ถนัดและสนใจ ให้อิสระในการทำงาน ให้ทำโครงการใหม่ๆ และให้แรงจูงใจเมื่องานสำเร็จ เพื่อให้อาจารย์เกิดความเชื่อมั่นอำนาจภายในตน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล เช่น การเพิ่มบทบาทอิสระในงาน การเสริมสร้างพลังอำนาจ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
2. ควรศึกษาการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลในเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์
3. ควรพัฒนารูปแบบการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์ ซึ่งได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านการบริการวิชาการ ด้านการวิจัย และด้านการทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้มีเวลาทำงานและสัดส่วนที่เหมาะสมทุกบทบาท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์. แนวโน้มการศึกษาพยาบาลในอนาคต : การนำมาใช้ในการสอน.

วารสารการศึกษาพยาบาล 12 (1) : 23-28.

กมลรัตน์ ศักดิ์สมบูรณ์. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและบทบาทภารกิจของสถาบันการศึกษา ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก . วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกองเทพ.ปีที่ 12 (1) : 23-28.

กิติมา ปรีดีคิด . 2532 . การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น . กรุงเทพฯ : บริษัท อักษราพิพัฒน์ จำกัด.

กรณิกา ตันตินิกพร. 2540 . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บังคับบัญชากับความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลโรคทรวงอก จ. นนทบุรี. วารสารพยาบาลศาสตร์. 10 (2) : 10-15.

กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข. 2528.

การสร้างรูปแบบบทบาทของครูพยาบาลที่สนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน. มกราคม — ธันวาคม) : 76 — 82.

เกษม ศัลยวุฒิ . 2539 . การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่ออาชีพครูของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น .

โกศล มีคุณ.และณรงค์ เทียมเมฆ.2541.ผลของการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู.สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

จารุวรรณ ต. สกุล และฟาริดา อิบราฮิม. 2536. แรงจูงใจของนักศึกษาในการเลือกเรียนวิชาชีพการพยาบาล.วารสารพยาบาล. 42 (เมษายน — มิถุนายน) : 161-173.

จารุวรรณ มานะสุรการ. 2539. ความเครียดในบทบาทด้านการสอนภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยของอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์. ปีที่ 16 (4) : 48 — 57.

จินตนา พรสัมฤทธิ์โชค. 2542 . พลังอำนาจในการปฏิบัติงานและรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- จิตนา ยูนิพันธ์.2527. การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉนวน เหลือบรรจง . 2538 . ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ การเตรียมอาจารย์ใหม่ การสอนงาน และความสัมพันธ์กับอาจารย์พี่เลี้ยง กับการปฏิบัติภาระงานหลักของอาจารย์ใหม่ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ฉวีวรรณ โพธิ์ศรีและปรางทิพย์ อุจะรัตน์.2541. รายงานการวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของพยาบาลและวิชาชีพการพยาบาล ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ. วารสารพยาบาลศาสตร์. ปีที่ 16 (2): 35-41.
- ฉวีวรรณ สัตยธรรม.2537.ขวัญของวิทยาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาล เขตภาคกลาง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชื่นจิตต์ ประสมสุข.2540.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และเจตคติต่อสิทธิของผู้ป่วย กับการปฏิบัติกรพยาบาลที่เคารพสิทธิของผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ชูศรี วงศ์รัตน์.2541.เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ดารณี รักรดี . 2540. การพัฒนารูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่ออาชีพในชุมชนชนบทพึ่งตนเอง .วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงวดี สังข์บอล.2538. แหล่งฝึกปฏิบัติกับการศึกษาพยาบาล. เอกสารการสอนชุดวิชา ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล.679-780.
- เดือนใจ ชันดีสิทธิ์.2535.ปัจจัยที่มีผลต่อความท้อถอยของวิทยาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลเขตภาคเหนือ สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข.
- ถนอม โถทอง . 2520 . การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษาที่ 5 . วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทบวงมหาวิทยาลัย “แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) “ นโยบายข้อที่ 15.

ทบวงมหาวิทยาลัย คณะกรรมการจัดทำแผนอุดมศึกษา ระยะยาว “ สรุปลงสาระสำคัญของแผนอุดมศึกษาระยะยาว (พ.ศ. 2533 – 2547) กันยายน 2533. ข้อ 4.2 ,6.5 , 6.6 และ 7.2.

ทบวงมหาวิทยาลัยและสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 25 . รายงานการฝึกอบรมอาจารย์ใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ครั้งที่ 5. ณ ห้องสัมมนา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 2543.

ทัศนาศ นุญทอง .2525. ทฤษฎีบทบาท แนวคิดและการนำไปใช้ในวิชาชีพพยาบาล. วารสารพยาบาล.4 (ตุลาคม - ธันวาคม) :15-20.

ทัศนาศ นุญทอง.2542.การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยทางการพยาบาล.สงขลา : เทพการพิมพ์.

ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2542 . ความเป็นครู . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงพงา ปิ่นทองพันธุ์ . 2542 . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของพยาบาลประจำการ ภาวะผู้นำ และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานของหัวหน้าหอผู้ป่วย กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ เชษฐภักดีจิต. 2542. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความตั้งใจในการเลือกอาชีพ ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลายระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ภาคตะวันออก : กรณีการเลือกศึกษาวิชาชีพพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. ปีที่ 12 (2) : 29 – 40.

นภเกตุ สุขสมเพียร. 2539. ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและพฤติกรรมการทำงานของกำนัน – ผู้ใหญ่บ้านอำเภอ เชียงยืน จังหวัด มหาสารคาม.

นริวรรณ จินตกานนท์. 2540-2541 . การพึ่งตนเองของสถาบันอุดมศึกษา. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล ลักษณะ วิชาสังคมจิตวิทยา.

นิลุบล ฐักุณ. 2539. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมการทำงาน ของพนักงานสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น .

นวลจันทร์ ทิมวงศ์ . 2511. การเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพครูของผู้ที่เป็นครูแล้ว กับนิสิตฝึกหัดครู.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- น้องนุช ภูมิสนธิ์.2539. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ความพึงพอใจในงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร กับความตั้งใจที่จะออกจากงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นวลอนงค์ บุญจรรยาจิตปี และ วรณี คำรงรัตน์.(2540).การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของอาจารย์พยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. วารสารพยาบาล. 46 (2) : 19-24.
- นันทนา กบิลกาญจน์ และคณะ . (2521).รายงานผลการวิจัยสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นัยนา เตโชพาร . 2542 . การปฏิบัติงานร่วมกันกับแพทย์ในการดูแลรักษาผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลในโรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ของกระทรวงสาธารณสุข .วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นิตยา เดชะพรหม.2532.พฤติกรรมการณ์เทศของอาจารย์พยาบาล ตามการรับรู้และความคาดหวังของอาจารย์และนักศึกษา สถาบันการศึกษาพยาบาล ในสังกัดมหาวิทยาลัย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นิตินันท์ พันทวี. 2539. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะบทบาททางเพศ และการสนับสนุนทางสังคมกับความเครียดในบทบาทของนักศึกษาพยาบาลชาย วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นิพนธ์ นนธิ .2539. ตัวแปรที่สามารถจำแนกเจตคติต่ออาชีพครู : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิตารัตน์ นาคทัง.2540. การเสริมสร้างแรงจูงใจในการสอนภาคทฤษฎีของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษามหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บัญญัติ ไจบรรจง. 2527. ความสัมพันธ์ระหว่าง อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อวิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2541. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประณีต วินุลยประพันธ์. 2540. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้บริหารและในการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. ทักษะคิด : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. 2539. ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในตน พฤติกรรมการดูแลของอาจารย์พยาบาล กับความเป็นอิสระแห่งวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ ตามไท. 2523. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนของอาจารย์พยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ ตามไท. 2535. การนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาการสอน. วารสารการศึกษาพยาบาล. 3 (พฤษภาคม) : 56 – 59.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2540. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต.
- พรรณนิภา ธรรมวิรัช และคณะ. 2542 . คุณลักษณะ ปัจจัยส่งเสริมทางการศึกษา และความคิดเห็นต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล (ต่อเนื่อง) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารพยาบาลศาสตร์ ปีที่ 17 (3) : 56 – 66.
- พนิดา รัตนไพโรจน์ . 2542 . ผลของการใช้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมการพยาบาล . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พนม เทพพิทักษ์. 2533. แง่คิดเกี่ยวกับการศึกษาพยาบาล. วารสารการศึกษาพยาบาล. 1 (กันยายน) : 49-50.

- พัชนี เอมะนาวิน . 2536 . ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจความเชี่ยวชาญ ความเชื่อ
อำนาจภายในตน ภูมิหลังกับความพึงพอใจในงานของพยาบาลประจำการ
โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขา การบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พัชรี ใจการุณ . 2543 . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร
กับผู้ป่วยเด็ก ทักษะต่อการพยาบาลเด็ก แบบอย่างของอาจารย์พยาบาลกับพฤติ
กรรมการสื่อสารกับผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาพยาบาล . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พิมพ์ เพิ่มแพงพันธุ์ . 2525 . ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการคลินิก
วิทยาลัยพยาบาลในกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พิสมัย ฉายแสง . 2540 . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล วัฒนธรรมองค์การของ
หอผู้ป่วย ภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย กับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานของ
พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข .
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัยและวัลยา คุโรปรกรณ์พงษ์ . 2536 . เทคนิคการสร้างและพัฒนา
เครื่องมือวิจัยทางการพยาบาล . สงขลา : อัสสลายด์เพรสจำกัด .
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย . 2540 . การประมวลผลและแปรผลข้อมูลจากโปรแกรม SPSS/PC
สำหรับการวิจัยทางการพยาบาล . สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์ .
- เพ็ญวรรณ มหาผล . 2539 . ผลการสอนโดยใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ต่อเจตคติในการฝึก
ปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พวงรัตน์ บุญญาญักษ์ . 2525 . การนิเทศและการสอนการพยาบาลในคลินิก
กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการพยาบาล
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ไพฑูรย์ ปูนสุวรรณ . 2536 . ภาระงานของอาจารย์วิทยาลัยครู : การศึกษาเฉพาะกรณี
วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี . วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2524 . **หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา** . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช .
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2533. **อาจารย์มหาวิทยาลัยกับผลงานทางวิชาการ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรฤดี สุพัฒน์โสภณ. 2536. **การวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยสู่ทฤษฎีธรรมาธิราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัศรา จารุสุสินธุ์ . 2542. **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในการทำงาน และการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล กับความรู้ความสามารถด้านการจัดการของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข** . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ยุพาพิน ศิริโพธิ์งาม . 2540. **ความเครียดและการเผชิญความเครียดของพยาบาลจบใหม่ระหว่าง การปรับเปลี่ยนเข้าสู่บทบาทพยาบาลวิชาชีพ**. วารสารพยาบาลรามาริบัติ 3 : 5 – 20.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี และคณะ. 2525. **รายงานผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือสำหรับคัดเลือกอาจารย์ใหม่**. กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีวรรณ สุตันติราษฎร์. 2540. **ความคิดเห็นต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รังสินี พูลเพิ่ม. **ครูพยาบาล**. วารสารพยาบาลกองทัพบก. 4 (ตุลาคม) : 52 – 55.
- รัชนิบูล เศรษฐภูมิรินทร์และจินตนา ตั้งวรพงษ์ชัย. 2531. **รายงานการวิจัยเรื่อง ความเครียดของอาจารย์พยาบาลที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์. 11 (2) : 11-13.
- รัตนา ลือวานิช. 2539. **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน กับความพึงพอใจในงานของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคใต้**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- วารภรณ์ นารินทร์ . 2540 . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความเชื่ออำนาจภายใน — ภายนอกคนด้านสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ที่มีภาวะความดันโลหิตสูง แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2524. หน้าที่และบทบาทของอาจารย์.วารสารครุศาสตร์. 10 (3-4) : 48-57.
- วารุณี มีเจริญ. 2539. สมรรถภาพการสอนในคลินิกของอาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิเชียร เกตุสิงห์. 2536. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- วิพรรณ วัฒนชัย. 2524 . ความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลเกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วิลาสินี แผ้วชนะ . 2541 . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความเชื่ออำนาจภายในด้านสุขภาพ ความเชื่ออำนาจภายนอกคนด้านสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อควบคุมความรุนแรงของโรคเบาหวานกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มารับบริการในคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลมหาราช นครศรีธรรมราช . วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาสินี นุกันยา . 2539 . การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วุฒิชัย ฉายวงศ์ศรีสุข. 2536. การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะด้านจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- ศิริกุล จันทุม.2543. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของหัวหน้าหอผู้ป่วย กับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพยาบาล ในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ , สุวิมล ตีรกานันท์และศิริเดช สุชีวะ .2540 . การใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ SPSS/PC สำหรับงานวิจัย : การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ,ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์และดิเรก ศรีสุขโข.2540.การเลือกใช้สถิติที่ เหมาะสมสำหรับการวิจัย.กรุงเทพฯ : พชรกานต์พับลิเคชัน จำกัด.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย . 2543 . การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ จันทรแสงรัตน์. 2536. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษา และสภาพแวดล้อม กับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข . วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสุดา งามจำ . 2539 . พฤติกรรมการดูแลนักศึกษาพยาบาลของอาจารย์พยาบาลในการ สอนทางคลินิก และทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล สังกัด กระทรวงสาธารณสุข . วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ พยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- สนาน คุณประเสริฐ.2535. ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต วิชาเอก การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันพระบรมราชชนก สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและสำนักนโยบายและแผน สาธารณสุข. 2544.รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง ทางเลือกเชิงนโยบายในการผลิต กำลังคนด้านสุขภาพในสองทศวรรษหน้า.

- สัมพันธ มีคง. 2539. การนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสำหรับนิสิต
นักศึกษาคณะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สายฝน เอกวารสาร . 2542 . การเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของพยาบาลวิชาชีพที่
การดูแลผู้ป่วยจิตเวช โรงพยาบาลสวนปรุง . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- สิริยา สัมมาวาจา. 2538. ภาพลักษณ์ของพยาบาล.วารสารพยาบาลรามธิบดี. 1
(มกราคม — เมษายน) : 88-90.
- สิวลี ศิริไล.2542. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล.พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมคิด รักษาสัตย์และประนอม โอทกานนท์.2525. การจัดการเรียนการสอนในตึกผู้ป่วย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอเชีย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.2541.รวมบทความทางวิธีวิทยาการวิจัย.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุจินตนา ธรรมวิทยากุมิ. 2527.แนวคิดทางปรัชญาการพยาบาลของอาจารย์พยาบาลและ
พยาบาลประจำการ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุนิภา ชินวุฒิ. 2538. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม
กับบทบาทการวิจัยของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
สุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุพัตรา ดันดีลีปิกร . 2524 . การศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือก
วิชาชีพพยาบาลของนักเรียนพยาบาลในโรงเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวง
กลาโหม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุพิศ ประสพศิลป์. (2544). การจัดการเรียนการสอนในคลินิกในศตวรรษที่ 21.
เอกสารประกอบการสัมมนา. 21- 22 กุมภาพันธ์ 2544 ณ ห้อง 1207
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภารดี มั่นยืน. 2541. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล คุณลักษณะความเป็นหญิง-ชาย การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจจากอาจารย์ กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี จักรไพศาล. 2541. ศึกษาการบริหารการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยในยุคภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โรงพยาบาลศูนย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2537. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาฯ.
- สุวิมล จอดพิมาย. 2537. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเอง อัตมโนทัศน์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2541. เสริมพลังบทบาทครูในโลกที่เปลี่ยนแปลง. เอกสารการประชุม UNESCO – ACEID กรุงเทพฯ สำหรับการประชุม IBF ที่เจนีวา. กันยายน - 5 ตุลาคม 2539
- สมศักดิ์ คลประสิทธิ์. 2544. วิทยาลัยพยาบาลกับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา. วารสารการศึกษาพยาบาล 12 (1) : 9-12 .
- สมยศ นาวิการ. 2525. การบริหารแบบมีส่วนร่วม . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- เสริมวิทย์ สุขเมธี. 2538. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู. ครูสภาเพื่อครู. เอกสารเผยแพร่ งานครูสภา.
- เสาวลักษณ์ พัวพัฒนกุล . 2534. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมพัฒนาฐานอำนาจโดยตำแหน่ง ฐานอำนาจส่วนบุคคล การรับรู้ต่อความยึดมั่นต่อกันภายในกลุ่มวิชาชีพกับการรับรู้สัมพันธภาพในการร่วมกันทำงานของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- อนันต์ ศรีโสภา. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช .

- อมร ไกรดิษฐ์.2535.การศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ที่เป็นจริงและที่คาดหวัง
ในทัศนะของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในภาคใต้.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา.
- อมรรัตน์ เสตสุวรรณ. 2539.ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลของหัวหน้าหอ
ผู้ป่วยและความพึงพอใจในงาน กับการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ.วารสาร
พยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 1 (3) : 40-49.
- อัญชลี โมกขาว.2539. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพ
และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของ
พยาบาลในโรงพยาบาลรัฐ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภา โลจายะ.การจัดคนเข้าทำงาน.วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เล่มที่ 7(4) : 10 – 15.
- อารีย์ สุขก่องวารี. 2537 . การศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลในสถาบันการศึกษา
พยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชา
การพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

ภาษาอังกฤษ

- Aguilera , D. & Messick , J. 1974 . Crisis intervention . Saint Louis :
C.V. Mosby .
- Ann , A. 1968 . **Psychological testing** . New york : Macmillan
- Benner, P . 1984 . **From novice to expert** . Menlo Park : Addison –
Wesley .
- Chally,P.S. 1992 . ” Empowerment through teaching ” **Journal of Nursing Education**.
31 (3) : 117 - 120
- Curtis , D. and Mallixson , G. 1955 . **Science in daily life** .Boston : Ginn.
- Distefano , M.K. , Pryer ,M.W. & Smith, C.E. . 1971 . Comparison of normal
adolescents, psychiatric patient and adults on internal and external control .
Journal of Clinical Psychology. 27 : 343-345
- Eggland ,E.T. . 1973 . Locus of control and children with cerebral palsy.
Nursing Research. 22 : 330

- Everson, S. 1992. "First — line nurse managers in the expanded role". **JONA**. 22 (3) : 32 - 37
- Fishbein , M. and Ajzen , I. 1975 . **Belief , attitudes , intention and behavior** : An investigation to theory and research reading . Massachusetts : Addison — Wesly.
- Gary, C. & Walker, P. 1974 . " Effect of experience on teacher attitudes toward selected variable " **Dissertation Abstracts International** .35 : 2076-2077.
- Goldenberg , D. & Iwasiw ,L. 1988 . " Criteria used for patient selection for nursing students ' hospital clinical experience " . **Journal of Nursing Education** . 27 : 258-265
- Hamilton, J.M. & Kiefer, M.E. 1986 . **Survival skills for the new nurse**. Philadelphia : J.B. Lippincott.
- Herbert , S. 1984 . **Psychology in education** . New York : McGraw — Hill.
- Hilgard , E. 1962 . **Introduction to psychology** . New York : Horcourt Beance and World .
- John , P. 1971. " Attitude change in the classroom " . **Encyclopedia of education** . New York : Macmillan.
- Kanter, R.M. 1979. Power failure in management circuits. **Harvard Business Review** , 57 (4) : 65 - 75
- Keller, B.J. 1991. **A study of empowering nurse within the context of a healthcare organization**. (CD — Rom :). Abstract form : Doctoral Dissertation, University of Colorado Health Science Center. Item : 9215318
- Larzarowitz , R. 1976. " Does use of curriculum change teacher ' s attitudes toward inquiry " . **The Journal of Research in Science Teaching** . 13 : 547-552
- Lawence, E.A. & Winschel, J.F. 1975. " Locus of control : Implication for special education " . **Exceptional Children** . 41 : 483-490
- Lefcourt, H.M. 1983. **Research with the locus of control construct**. New York : Academic Press.

- Lipka , R.and Goulet , L. 1979. “ Aging and experience related change in teacher attitudes toward the pefession ” . **Educational Research Quaterly** . 2 :19-28 .
- Lowenstein ,V. & Richart , J.M. 1981. **Psychological factors related to health maintenance behaviors of pregnant woman : Reading for nursing research.** St Louis : C.V. Mosby.
- Maquis,B.L. & Huston,C.J. 1992 . **Leadership role and management function in nursing.** Philadelphia : J.B. Lippincott.
- Mason , B.G. 1987. **Factors influencing the research role of nurse educators.** Doctor of Education : University of Houston.
- Mc Connell, J.V. 1974 . **Understanding human behavior.** Holt : Rine — hart and Winston.
- Milburn, J.1974 . “ Special education and regular class teacher attitudes regarding of children ” . *Dissertation Abstractacts International* .35 : 2076-2077.
- Raiff , N.R. & Shore , B.K.1993. **Advanced case management.** New York : Sage .
- Robinson ,J.P. & Shaver ,P.1980 . **Measure of social psychological attitude.** Michigan : The University of Michigan.
- Rokeach,M.1970.**Belief attitude and values.** San Francisco : Jossy Bass.
- Rotter, J.B. 1966.” Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement ” . **Psychological Monograph**. 109 : 1 - 25
- Steven , K.A. & Walker , E.A. .1993. Choosing a career : Why not nursing for more high school senior . **Journal of Nursing Education** . 32 : 13-17
- Strickland , B.R.1977 . **Internal — external control of reinforcement in T. Blass.** Personality Variables in social behavior. New York : John Wiley.
- Takako ,M.1960 Analysis of factors influencing motivation for becoming a teacher , **The Journal of Educational Research**. 60 (4) :174-179
- Tappen,R.M .1995. **Nursing leadership and management : Concept and practice.** Philadelphia : F.A. Davis .

- Thurstone ,L. 1967 . “ Attitude can be measures ” in **reading in attitude theory and measurement**. Edited by Martine Fishbein .
New York : John Wiley.
- Triandis , H. 1971. **Attitude and attitude change** . New York : John.
- Warehime,R.G. & Woodson ,S.G.1971. “Locus of control and immediate effect status” . **Journal of Clinical Psychology**. 27 : 443 - 444
- Wiley,S. ,Tyson, S. & Jackson, T. 1992 . **The essence of organizational Behavior**. New York : Prentice Hall.
- William , A. 1968. **Attitude measurement** . The Handbook of Social Psychology.Massachusetts : Addison — Wesley.

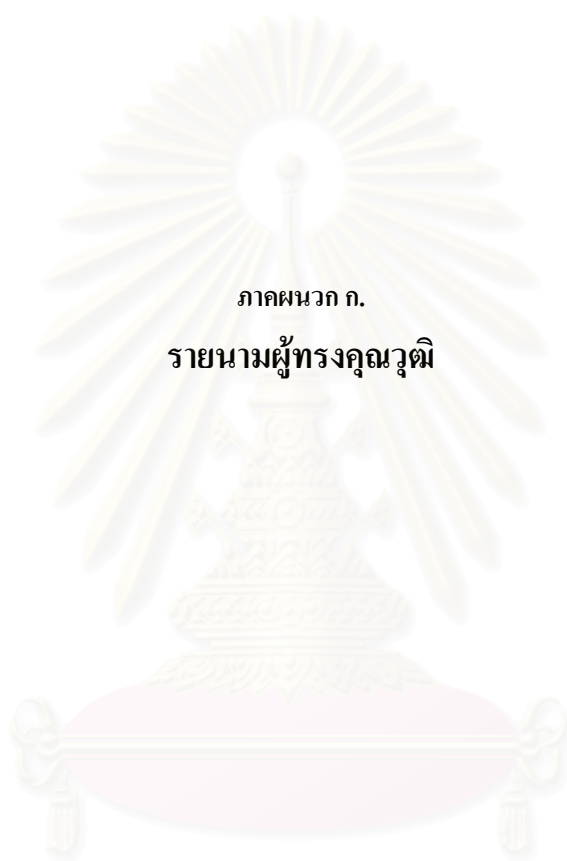

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

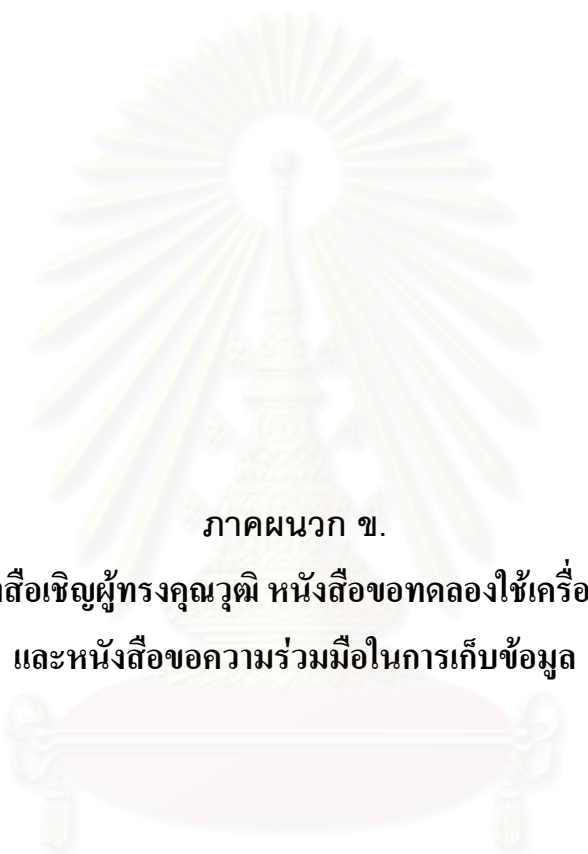
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อ - สกุล

ตำแหน่ง - สถานที่ทำงาน

1.	รองศาสตราจารย์ฟาริดา อิบราฮิม	รองศาสตราจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
2.	รองศาสตราจารย์ ดร. โกศล มีคุณ	รองศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3.	อาจารย์ ดร. วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล	อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
4.	อาจารย์วิจิตรา ไชยจันทร์	อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราช
ชนนี สระบุรี
5.	อาจารย์เสริมศรี เวชชะ	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
สระบุรี
6.	อาจารย์ลักขณา ขอดกลกิจ	อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลเด็กวิทยาลัย
พยาบาลเกื้อการุณย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือขอตกลงใช้เครื่องมือ
และหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม 0342/

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารวิทยกิตติ์ ชั้น 12 ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

มีนาคม 2545

เรื่อง ขออนุมัติบุคลากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งทิพย์ พุดแก้ว นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลทัศนคติต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ” โดยมี รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้จึงขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร. โกศล มีคุณ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือที่ นิสิตสร้างขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติให้ รองศาสตราจารย์ ดร. โกศล มีคุณ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษาและกิจการนิสิต

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

สำเนาเรียน รองศาสตราจารย์ ดร. โกศล มีคุณ

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุณหปราณ โทร 02-2189815

งานจัดการศึกษา โทร. 02-2189825 โทรสาร 02-2189806

ชื่อนิสิต นางสาวกิ่งทิพย์ พุดแก้ว โทร 01-3044301

ที่ ทม 0342/

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารวิทยกิตติ์ ชั้น 12 ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

มีนาคม 2545

เรื่อง ขออนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข” โดยมี รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมพราน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นิสิตดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย โดยการใช้แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล จากอาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานเรื่อง วัน เวลา และสถานที่ในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือให้ นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว ได้ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษาและกิจการนิสิต

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

สำเนาเรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมพราน โทร 02-2189815

งานจัดการศึกษา โทร. 02-2189825 โทรสาร 02-2189806

ชื่อนิสิต นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว โทร 01- 3044301

ที่ ทม 0342/

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารวิทยกิตติ์ ชั้น 12 ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

มีนาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

เนื่องด้วย นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข” โดยมี รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมพรพราน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ใคร่ขอความร่วมมือให้ นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยการใช้แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล จากอาจารย์พยาบาลที่สอนวิชาการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานเรื่อง วัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือให้ นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษาและกิจการนิสิต

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

สำเนาเรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมพรพราน โทร 02-2189815

งานจัดการศึกษา โทร. 02-2189825 โทรสาร 02-2189806

ชื่อนิสิต นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว โทร 01- 3044301

ภาคผนวก ค.
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลที่มีคุณสมบัติเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือในแต่ละชุด ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน (Coefficient of Internal Consistency) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	คือ	สัมประสิทธิ์ครอนบาค
	n	คือ	จำนวนข้อคำถามทั้งหมดในแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

2. คำนวณหาค่าร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำงานวุฒิการศึกษา

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	คือ	ค่าร้อยละ
	f	คือ	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	คือ	จำนวนรวมทั้งหมด

3. คำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่งของอายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา ทักษะคิดต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตนและการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล

ค่าเฉลี่ยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	คือ	ค่าเฉลี่ยหรือมัชฌิมเลขคณิต
	$\sum X$	คือ	ผลรวมของคะแนนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	N	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	คือ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัว
	$\sum X^2$	คือ	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนทั้งหมดแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ความเบ้ (Skewness) ใช้สูตรดังนี้

$$S_k = \left[\frac{\sum (X_1 - \mu)^3}{N\sigma^3} \right]$$

เมื่อ	S_k	คือ	ค่าความเบ้
	X	คือ	ค่าของข้อมูล
	μ	คือ	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	σ	คือ	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความโด่ง (Kurtosis) ใช้สูตรดังนี้

$$K_u = \left[\frac{\sum (X_1 - \mu)^4}{N\sigma^4} \right]$$

K_u	คือ	ค่าความโค้ง
X	คือ	ค่าของข้อมูล
μ	คือ	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
σ	คือ	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ที่สนใจต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล โดยการหาความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ละคู่ โดยใช้วิธีเพียร์สัน (Pearson 's Product Moment Correlation) สูตรที่ใช้คือ

$$r_{xy} = \frac{n\sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[n\sum x^2 - (\sum x)^2][n\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	คือ	สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร x กับตัวแปร y
	$\sum x$	คือ	ผลรวมของข้อมูลที่วัดได้จากตัวแปร x
	$\sum y$	คือ	ผลรวมของข้อมูลที่วัดได้จากตัวแปร y
	$\sum xy$	คือ	ผลรวมของผลคูณระหว่างค่าของตัวแปร x และ y
	$\sum x^2$	คือ	ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลจากตัวแปร x
	$\sum y^2$	คือ	ผลรวมของกำลังสองของข้อมูลจากตัวแปร y
	n	คือ	จำนวนข้อมูลหรือจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5. หาตัวพยากรณ์การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล โดยมี ที่สนใจต่อการเป็นครู ความเชื่ออำนาจภายในตน และประสพการณ์การทำงานเป็นตัวพยากรณ์

5.1 สร้างสมการพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ ด้วยการพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตัวพยากรณ์ คือ เลือกเอาตัวพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กับตัวแปรเกณฑ์ที่มีค่าสูงสุด เป็นตัวพยากรณ์ตัวแรกเข้าสมการก่อน แล้วเอาตัวพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมาเข้าสมการ กระทำเช่นนี้จนถึงตัวพยากรณ์สุดท้าย

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_kx_k$$

เมื่อ	\hat{y}	คือ	คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการพยากรณ์
	a	คือ	ค่าคงที่
	b_1, b_2, \dots, b_k	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
	x_1, x_2, \dots, x_k	คือ	คะแนนดิบของตัวพยากรณ์แต่ละตัว

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = \beta_1Z_1 + \beta_2Z_2 + \dots + \beta_kZ_k$$

เมื่อ	\hat{Z}_y	คือ	คะแนนมาตรฐานของตัวแปร
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	Z_1, Z_2, \dots, Z_k	คือ	คะแนนมาตรฐานของตัวพยากรณ์แต่ละตัว

5.2 หาสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) สูตรที่ใช้ดังนี้

$$R^2 = \sqrt{\frac{SS_{reg}}{SS_1}}$$

เมื่อ	R^2	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
	SS_{reg}	คือ	ความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์ที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรพยากรณ์
	SS_1	คือ	ความแปรปรวนทั้งหมดของตัวแปรเกณฑ์

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างเครื่องมือการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารวิทยกิตติ์ ชั้น 12 ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

มีนาคม 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม (อาจารย์พยาบาล)

เนื่องด้วยดิฉัน นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาพยาบาล
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์
ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ทักษะคิดต่อการเป็นครู และความเชื่ออำนาจภายในตน กับการปฏิบัติบทบาท
ของอาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมี รองศาสตราจารย์
พันตำรวจตรีหญิง ดร. พวงเพ็ญ ชูณหปราณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งการทำวิทยานิพนธ์
ดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากท่าน ตามรายละเอียดในแบบสอบถามนี้

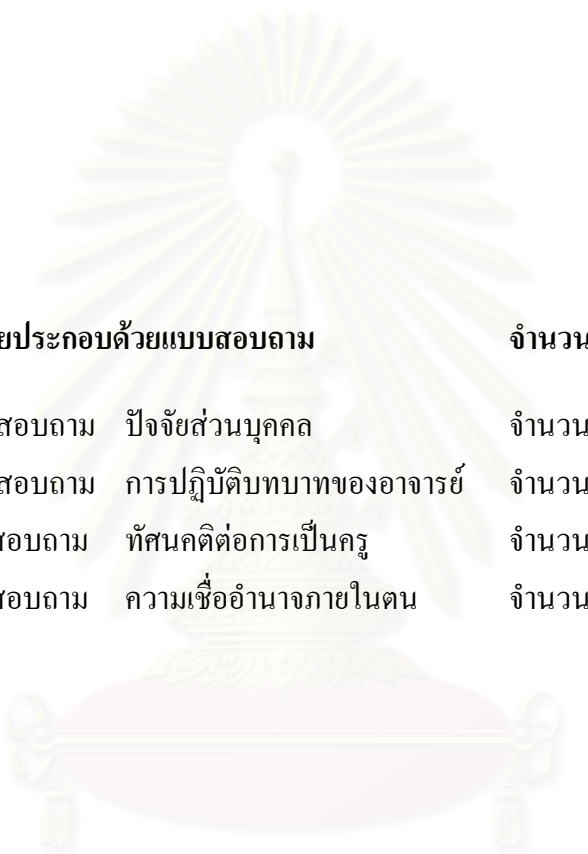
จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยขอให้ท่านตอบตามที่
เห็นว่าเป็นจริง ดิฉันขอรับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ และการวิจัยจะนำเสนอ
ในลักษณะภาพรวมจึงไม่เกิดผลกระทบต่อการใช้งานของท่านแต่ประการใด

ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวกิ่งทิพย์ พุฒแก้ว

นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม		จำนวน 4 ชุด
ชุดที่ 1	แบบสอบถาม ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน 3 ข้อ
ชุดที่ 2	แบบสอบถาม การปฏิบัติบทบาทของอาจารย์	จำนวน 64 ข้อ
ชุดที่ 3	แบบสอบถาม ทักษะคิดต่อการเป็นครู	จำนวน 24 ข้อ
ชุดที่ 4	แบบสอบถาม ความเชื่ออำนาจภายในตน	จำนวน 26 ข้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

1. อายุ
- 21 - 25 ปี
- 26 – 30 ปี
- 31 – 35 ปี
- 36 – 40 ปี
- 41 – 45 ปี
- 46 – 50 ปี
- 50 ปีขึ้นไป

2. ประสบการณ์การทำงานในบทบาทของอาจารย์
- ต่ำกว่า 5 ปี
- 6 – 10 ปี
- 11 – 15 ปี
- 16 – 20 ปี
- 21 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา
- ระดับปริญญาตรี
- ระดับปริญญาโท
- ระดับปริญญาเอก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของอาจารย์พยาบาล แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

1. การปฏิบัติบทบาทด้านบริหาร
2. การปฏิบัติบทบาทด้านการเรียนการสอน
3. การปฏิบัติบทบาทด้านการบริการวิชาการ
4. การปฏิบัติบทบาทด้านการวิจัย
5. การปฏิบัติบทบาทด้านการทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม
6. การปฏิบัติบทบาทด้านกิจการนักศึกษา
7. การหารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองของวิทยาลัย

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติของท่าน เพียงข้อเดียว โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติทุกครั้ง/ปฏิบัติเป็นประจำ
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ข้อความปฏิบัติข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ปฏิบัติน้อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ปฏิบัติมีน้อยครั้ง
ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ปฏิบัติ

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติบ่อย ครั้ง	ปฏิบัติบาง ครั้ง	ปฏิบัติ น้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
ก. ด้านการบริหาร					
1. ท่านร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายต่างๆของวิทยาลัย					
2. ท่านร่วมในการจัดโครงสร้างองค์กรของวิทยาลัย					
3. ท่านร่วมในการจัดบุคลากรให้รับผิดชอบงานต่างๆ					
4. ท่านร่วมในการกำหนดหน้าที่การทำงานของบุคลากรในวิทยาลัย					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติบ่อย ครั้ง	ปฏิบัติบาง ครั้ง	ปฏิบัติน้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
5. ท่านร่วมในการจัดทำงบประมาณของวิทยาลัย					
6. ท่านร่วมในการประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรของวิทยาลัย					
7. ท่านร่วมในการติดตาม ประเมินผลงานของอาจารย์ในวิทยาลัย					
ข. ด้านการเรียนการสอน					
8. ท่านศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรเพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับหลักสูตรนั้นๆ					
9. ท่านร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร					
10. ท่านวางแผนการเรียนการสอนวิชาที่รับผิดชอบร่วมกับอาจารย์อื่นที่เกี่ยวข้อง					
11. ท่านร่วมในการจัดนักศึกษาเข้าชั้นเรียน					
12. ท่านร่วมในการจัดอาจารย์ผู้สอนให้เหมาะสมกับแต่ละวิชาและระดับชั้น					
13. ท่านร่วมในการจัดตารางการเรียนของนักศึกษา					
14. ท่านร่วมในการจัดทำคู่มืออาจารย์สำหรับการสอน					
15. ท่านจัดเตรียมการสอนและเขียนแผนการสอนในเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบให้เสร็จสิ้นก่อนการสอน					
16. ท่านเตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน					
17. ท่านปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันกับวิทยาการที่ก้าวหน้า					
18. ท่านเตรียมความรู้ ทักษะในการดูแลผู้ป่วยก่อนการนิเทศจริงทุกครั้ง					
19. ท่านประเมินผลการเรียนหลังจากที่ทำการสอน					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติบ่อย ครั้ง	ปฏิบัติบาง ครั้ง	ปฏิบัติน้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
20. ท่านใช้เครื่องมือที่มีความถูกต้องและแม่นยำวัดและประเมินผลการเรียนของนักศึกษา					
21. ท่านร่วมในการประเมินงานสอนของอาจารย์ในวิทยาลัย					
22. ท่านเข้าร่วมประชุม อบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้					
ค. ด้านบริการวิชาการ					
23. ท่านร่วมในการจัดประชุมอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับด้านสุขภาพแก่ประชาชน					
24. ท่านร่วมในการจัดตั้งชมรม หรือสมาคมทางวิชาการเพื่อเผยแพร่งานวิชาการของวิทยาลัย					
25. ท่านร่วมในการจัดนิทรรศการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพแก่ประชาชน					
26. ท่านร่วมกับฝ่ายบริการ สอน สาธิต หรืออบรมทางวิชาการพยาบาลแก่บุคคลภายนอก					
27. ท่านร่วมมือในการสอนหรือฝึกอบรมความรู้ทางด้านการพยาบาล หรือการดูแลสุขภาพ สถาบันอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
28. ท่านร่วมในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆแก่สังคม					
29. ท่านให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเกี่ยวกับบริการสุขภาพแก่คนทั่วไป					
ง. ด้านการวิจัย					
30. ท่านศึกษาและติดตามผลงานวิจัยทางการพยาบาล และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องจากตำรา วารสาร และเอกสารวิชาการภาษาไทย					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติบ่อย ครั้ง	ปฏิบัติบาง ครั้ง	ปฏิบัติน้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
31. ท่านศึกษาและติดตามผลงานวิจัยทางการพยาบาลและสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องจากตำรา วารสาร และเอกสารวิชาการภาษาต่างประเทศ					
32. ท่านพัฒนาความสามารถในการวิจัยโดยการเข้าประชุมอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเมื่อมีโอกาส					
33. ท่านเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยอย่างน้อย 1 เรื่องใน 2 ปี					
34. ท่านร่วมมือในการทำวิจัยกับผู้อื่น					
35. ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามงานวิจัยต่างๆ					
36. ท่านช่วยเก็บข้อมูลงานวิจัยเมื่อมีผู้มาขอความร่วมมือ					
37. เมื่อพบผลการวิจัยใหม่ๆที่น่าสนใจ ท่านนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
38. เมื่อทำวิจัยเสร็จ ท่านเผยแพร่งานวิจัย					
จ. ด้านการทบทวนบูรณาการศิลปวัฒนธรรม					
39. ท่านนำนโยบายการทบทวนบูรณาการศิลปวัฒนธรรมมาดำเนินการ โดยสอดคล้องเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการสอนและการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร					
40. ท่านศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เป็นอยู่ และเผยแพร่ให้สังคมรับทราบ					
41. ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมหรือประเพณีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง					
42. ท่านวิเคราะห์และประเมินความเหมาะสมของวัฒนธรรมแล้วนำเสนอต่อสังคม					
43. ท่านร่วมในการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยในโอกาสต่างๆ					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติบ่อย ครั้ง	ปฏิบัติบาง ครั้ง	ปฏิบัติน้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
44. ท่านเข้าร่วมและสนับสนุนในกิจกรรมที่ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น					
45. ท่านร่วมในการสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรมให้ เกิดขึ้นในวิทยาลัย เช่น การบรรเลงดนตรีไทย การจัด ให้มีห้องพระในวิทยาลัย					
46. ท่านร่วมจัดให้มีการแสดงวัฒนธรรมในช่วงเทศ กาลต่างๆ เพื่อดำรงความเป็นไทย					
47. ท่านร่วมจัดแสดงวัตถุโบราณ ของใช้ต่างๆ เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาและประชาชนได้ศึกษาสิ่งที่เป็นสมบัติ ของบรรพบุรุษไทย					
จ. ด้านกิจการนักศึกษา					
48. ท่านศึกษา ติดตามและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนัก ศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนด้านส่วนตัวและ ครอบครัว					
49. ท่านแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ ในวิทยาลัย เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมพัฒนาการ ของนักศึกษา					
50. ท่านให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาที่มีปัญหาใน เรื่องต่างๆเช่น ปัญหาสุขภาพ ทุนการศึกษา ที่พักอาศัย ปัญหาส่วนตัว					
51. ท่านให้คำแนะนำและช่วยเหลือเกี่ยวกับกิจกรรม ของนักศึกษา					
52. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่นักศึกษาจัด					
53. ท่านร่วมในการจัดตั้งองค์การบริหารกิจกรรมนิสิต นักศึกษา เช่น สโมสรนิสิต นักศึกษา สภานิสิตนักศึกษา					
54. ท่านร่วมในการจัดตั้งชมรมต่างๆที่นิสิตนักศึกษา สนใจ เช่น ชมรมวิทยาศาสตร์ ชมรมถ่ายภาพ					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	ปฏิบัติทุก ครั้ง	ปฏิบัติบ่อย ครั้ง	ปฏิบัติบาง ครั้ง	ปฏิบัติน้อย ครั้ง	ไม่ปฏิบัติ
55. ท่านร่วมในการจัดกิจกรรมกีฬาประเภทต่างๆ เช่น แบดมินตัน วอลเลย์บอล					
56. ท่านร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีตามเทศกาลและ วันนักขัตฤกษ์เช่น งานลอยกระทง, วันมาฆบูชา					
57. ท่านร่วมในการจัดกิจกรรมการออกค่ายอาสาพัฒนาของนิสิตนักศึกษา					
58. ท่านปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นิสิต นักศึกษา เมื่อมีโอกาส					
ข. ด้านการหารายได้เพื่อการพึ่งตนเองของวิทยาลัย					
59. ท่านร่วมในการพิจารณาปรับค่าน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา					
60. ท่านร่วมในการปรับปรุงการบริหารทรัพย์สินเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น การเปิดให้เช่าสถานที่ประชุมอบรมหรือจัดงานเลี้ยง					
61. ท่านร่วมในการรณรงค์หาเงินจัดตั้งกองทุนถาวรเพื่อนำดอกผลมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ					
62. ท่านร่วมในการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการศึกษา เช่น การออกพันธบัตรเพื่อการศึกษา					
63. ท่านร่วมในการหาทุนการศึกษาและเงินบริจาค					
64. ท่านร่วมในการจัดบริการทางด้านสุขภาพให้แก่ประชาชน เช่น การนวดสมุนไพร การเปิดสถานรับเลี้ยงเด็ก การเปิดสถานดูแล ผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่วิทยาลัย					

ชุดที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเป็นครู

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในข้อความแต่ละข้อ แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นทั้งหมด
เห็นด้วยมาก	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นทั้งหมด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ก. ด้านการยอมรับจากสังคม					
1. ท่านภูมิใจที่ได้สอนในวิทยาลัยพยาบาลแห่งนี้					
2. ท่านจะยึดอาชีพครูไปจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ					
3. งานอาชีพของท่านมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี คนทั่วไปให้ความนับถือ					
4. อาชีพครูเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคม					
ข. ด้านลักษณะวิชาชีพ					
5. ครูเป็นอาชีพที่ต้องเสียสละและอดทน					
6. ท่านทำงานอย่างทุ่มเทโดยไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย					
7. งานครูเป็นงานหนักแต่ก็น่าภูมิใจ					
8. ผู้ที่จะประกอบอาชีพครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง					
9. อาชีพครูจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา					
10. อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อตนเอง					
11. อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อครอบครัว					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12. อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ต่อสังคม					
ค. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน					
13. งานที่ทำอยู่ในปัจจุบันเพิ่มความเป็นมิตรและความ สามัคคีเนื่องจากทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
14. ท่านทำงานด้วยความสบายใจเนื่องจากเพื่อนร่วมงาน ต่างให้การยอมรับ					
15. ในวิทยาลัยของท่านมีการแบ่งชั้นแบ่งกลุ่ม					
16. ท่านไม่เคยมีอคติกับผู้ร่วมงาน					
17. วิทยาลัยของท่านไม่นิยมการทำงานเป็นทีม					
ง. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ					
18. ท่านรู้สึกว่าการงานอาชีพของท่านดีกว่าอาชีพอื่น					
19. อาชีพครูทำให้มีโอกาสศึกษาต่อในชั้นสูงได้ง่าย					
20. อาชีพครูทำให้มีโอกาสเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์					
21. อาชีพครูทำให้มีช่องทางหารายได้พิเศษ					
22. อาชีพครูทำให้ได้รับสวัสดิการต่างๆ					
23. อาชีพครูเป็นอาชีพที่สร้างความก้าวหน้าในชีวิตได้ ทัดเทียมกับอาชีพอื่น					
24. เงินเดือนที่ข้าพเจ้าได้รับไม่เหมาะสมกับปริมาณและ คุณภาพของงานที่ทำอยู่					

ชุดที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะความเชื่อของท่านเพียงข้อเดียว โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- เห็นด้วยมากที่สุด หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะ หรือความเชื่อของท่านทั้งหมด
- เห็นด้วยมาก หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะ หรือความเชื่อของท่านเป็นส่วนใหญ่
- เห็นด้วยปานกลาง หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะ หรือความเชื่อของท่านเป็นบางส่วน
- ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะ หรือความเชื่อของท่านเป็นส่วนน้อย
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความในประโยคนั้นตรงกับลักษณะ หรือความเชื่อของท่านไม่ตรงกับความเชื่อของท่านเลย

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
ก. มีความตื่นตัว					
1. ท่านมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ					
2. ท่านสังเกตและติดตามเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเสมอ					
3. ท่านแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการทำงานอยู่เสมอ					
4. ท่านสามารถตั้งคำถามเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับกิจการของวิทยาลัย					
5. ท่านติดตามข่าวสารทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
ข. ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม					
6. ท่านใช้เวลาส่วนตัวในการคิดหาวิธีการทำงานใหม่ๆหรือปรับปรุงงานอยู่เสมอ					
7. ท่านสนใจหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพิ่มเติมอยู่เสมอ					
8. ท่านเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีทางแก้ไขได้					
9. ท่านชอบและฝึกแก้ปัญหาที่แปลกและใหม่อยู่เสมอ					
10. เมื่อท่านวางแผนการทำงานใดๆแล้วท่านแน่ใจว่าสามารถปฏิบัติตามแผนนั้นได้					
ค. เห็นคุณค่าและทักษะความพยายามของตนเอง					
11. ท่านเชื่อว่าการทำงานอย่างเต็มความสามารถจะทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ					
12. ท่านรู้สึกพึงพอใจที่ปฏิบัติงานที่ยากได้สำเร็จ					
13. เมื่อท่านรับผิดชอบการปฏิบัติงานใดแล้ว ท่านต้องทำให้สำเร็จไม่ว่างานนั้นจะยากเพียงใด					
14. ท่านยอมรับเมื่องานนั้นไม่ได้ผลตามที่วางแผนไว้					
15. ท่านยอมรับในความผิดพลาดของผู้อื่น					
ง. ต่อต้านสิ่งที่มีอิทธิพลครอบงำ					
16. ท่านชอบทำงานตามลำพังโดยไม่ต้องให้ใครมาสั่งการ					
17. ท่านทำงานทุกอย่างด้วยความมั่นใจ					
18. หากท่านไม่คิด ท่านจะพยายามหาเหตุผลมาอธิบายเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจถูกต้อง					
19. ท่านเสนอความคิดใหม่ๆพร้อมข้อมูลสนับสนุนต่อผู้บริหารอยู่เสมอ ไม่ว่าความคิดเห็นของท่านจะถูกนำไปใช้หรือไม่.					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
20. ในการประชุมระดับผู้บริหาร ท่านจะแสดงความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา					
21. เมื่อผู้บริหารมอบหมายงานที่ท่านไม่เห็นด้วย ท่านจะปฏิเสธงานนั้น					
22. ผู้บริหารระดับสูงกว่า หรือระดับเดียวกับท่านมาขอความคิดเห็นหรือคำแนะนำจากท่านอยู่เสมอ					
23. ท่านให้การเสนอแนะผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว					
24. ท่านเสนอความคิดเห็นแก่ผู้บริหารเพื่อปรับปรุงสิ่งต่างๆ ทุกครั้งที่มีโอกาส					
25. ความสามารถของท่านเกิดจากพันธุกรรม					
26. การที่จะทำงานให้สำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับโชคชะตาของคน					

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกิ่งทิพย์ พุ่มแก้ว เกิดเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 ที่จังหวัดสระบุรี สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เมื่อ พ.ศ. 2539 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 4 (กลุ่มงานวิชาการ) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย